

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice

Alina Radu • Roxana Jeler

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a
Semestrul I

Manualul școlar a fost aprobat prin OMENCȘ nr. 5471/12.10.2016
și a fost realizat în conformitate cu *Programa școlară pentru LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ*.
CLASELE A III-A – A IV-A, aprobată prin OM nr. 5003/02.12.2014.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2016 – 2017.

Inspectoratul Școlar
Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni:

nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referent științific: prof. univ. dr. Alina Pamfil, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, UBB Cluj-Napoca

Coordonator editorial: Roxana Jeler
Corector: Theodor Zamfir
Ilustrații: Eugen Feicu
Graphic design și DTP: Ionuț Bănuță
Copertă: Alexandru Daș
Credite foto: Dreamstime

Activități digitale interactive și platformă e-learning:
Learn Forward Ltd. Website: <https://learnfwd.com>
Înregistrări și procesare sunet: ML Systems Consulting
Actori: Camelia Pintilie, Mircea Dragoman
Credite video: Dreamstime
Animații: Krogen Creative Studios

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RADU, ALINA

Limba și literatura română: manual pentru clasa a IV-a /

Alina Radu, Roxana Jeler; – București: Art, 2016

2 vol.

ISBN 978-606-710-423-3

Semestrul 1. – 2016. – ISBN 978-606-710-424-0

I. Jeler, Roxana

811.135.1(075)

821.135.1.09(075)

Grupul Editorial ART

C.P. 4, O.P. 83, cod 062650, sector 6, București

tel.: (021) 224 01 30, 0744 300 870, 0721 213 576; fax: (021) 224 17 65

Comenzi online: www.editura-art.ro

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!“ strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Cum spune textul?
cuprinde activități de învățare care vizează structura textului – cum începe, cum continuă, cum se încheie –, dar și activități care vizează realizarea unor deducții simple cu privire la text.

Despre ce vorbește textul?
cuprinde activități de învățare care se referă la interpretarea ideilor și a informațiilor din text, la exprimarea unor puncte de vedere personale în raport cu textul.

Descopăr secretele textului
cuprinde activități de învățare care se referă la evaluarea critică a conținutului și a elementelor textuale, încurajând folosirea creativă a noilor achiziții în alte contexte.

Reținem!

Ne amintim!

Portofoliul meu

Sugestie pentru timpul liber

Cum sunt semnalate activitățile de învățare care se desfășoară exclusiv în varianta digitală?

- Activitate statică**, de ascultare activă și observare dirijată a unei imagini semnificative
- Activitate animată** (filmuleț sau scurtă animație)
- Activitate interactivă**, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are un feedback imediat

CUPRINS

Capitolul I: **AM SCĂPAT DE VACANȚĂ** (RECAPITULAREA CUNOȘTIINȚELOR DIN CLASA A III-A)

Prima lecție: Scrisoare , de Ana Blandiana	10
• Textul literar în versuri • Cartea poștală • Cererea politicoasă • Relatarea unei întâmplări trăite • Substantivul • Adjectivul • Scrierea corectă	
A doua lecție: Pinocchio în Țara Jucăriilor , adaptare după Carlo Collodi	14
• Textul literar în proză – textul narativ • Descrierea • Invitația • Afișul • Prezentarea unei cărți • Verbul • Pronumele • Ortografie și punctuație	
Lecția de evaluare inițială: Vizita lui Winnie , adaptare după A.A. Milne (test)	18

Capitolul al II-lea: **VORBIM PE SĂTURATE** (COMUNICAREA ORALĂ)

Prima lecție: Un delfin bine-crescut , după Carlo Collodi	20
• Dialogul • Inițierea și menținerea unui schimb verbal • Formularea de solicitări formale și informale • Cuvântul – formă și conținut	
A doua lecție: Secretele unei prezentări reușite	26
• Prezentarea – oferire de informații referitoare la universul școlar/extrașcolar • Caracteristicile unei prezentări	
Lecția de recapitulare: Leul , de Daniil Harms	30
Lecția de evaluare: Proiect – Concurs de prezentări	32

Competențe specifice vizate:

- 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbațiile de canal
- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- 2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/a unei activități derulate în școală sau extrașcolar
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste, dintr-un film, desen animat, a unei activități, a unei întâmplări imaginate/trăite
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Capitolul al III-lea: **CARTE FRUMOASĂ, CINSTE CUI TE-A SCRIS** (COMUNICAREA SCRISĂ)

Prima lecție: Fluturi cu sute de aripi , adaptare după Mircea Cărtărescu	34
• Cartea – obiect cultural • Compunerea • Planul compunerii • Așezarea textului în pagină • Ortografie și punctuație (ghilimelele)	
A doua lecție: O altfel de bibliotecă , de Dan Rădulescu	40
• Cartea – mijloc de informare • Articolul • Cartea poștală, mesajul text • Substantivul • Semnele de punctuație (punctele de suspensie)	

Lección de recapitulare: A doua carte cu Apolodor , de Gellu Naum	46
Lección de evaluare: Charlie și fabrica de ciocolată , de Roald Dahl (test)	49
Proiect: Cea mai frumoasă carte	50

Competențe specifice vizate:

- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/dintr-un film/a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare
- 4.1. Recunoașterea și remediarea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Capitolul al IV-lea: O IARNĂ DE... POVESTE (TEXTUL LITERAR)

Prima lecție: Darul lui Moș Crăciun , adaptare după T.O. Bobe	52
• Textul literar • Textul literar în proză • Compunerea imaginativă cu început/sfârșit dat • Adjectivul • Ortografie și punctuație (apostroful)	
A doua lecție: Cum a furat Grinch Crăciunul , de Dr. Seuss	58
• Textul literar în versuri • Scrisoarea • E-mailul • Legătura substantivului cu adjectivul • Ortografie și punctuație	
Lección de recapitulare: Cronicile din Narnia. Șifonierul, Leul și Vrăjitoarea , adaptare după C.S. Lewis	64
Lección de evaluare: Noapte , de Otilia Cazimir (test)	70

Competențe specifice vizate:

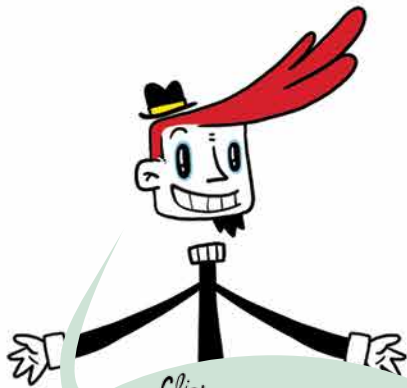
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora
- 4.1. Recunoașterea și remediarea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste, dintr-un film, desen animat, a unei activități, a unei întâmplări imaginate/trăite

Capitolul al V-lea: UN FINAL SPECTACULOS (RECAPITULARE)

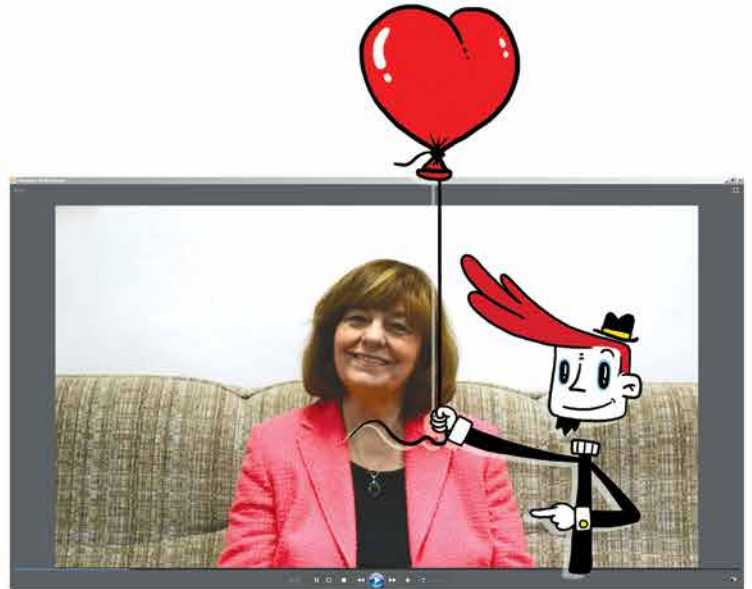
Lección de recapitulare semestrială: Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele , adaptare după Matei Vișniec	72
Lección de evaluare semestrială: Acvariul , de Marin Sorescu (test)	78
Lección de evaluare a portofoliilor: Portofoliul meu	79
Proiect: Mici copii, mari actori	80

Salutare!

Eu sunt Scriptofelix și sunt cel
mai mare scriitor din lume!
Vă voi fiine niște lecții de literatură
nemaipomenite! Mă vor ajuta și
trei dintre cei mai buni
prieteni ai mei...

Eu și Ana Blandiana

Eu și T.O. Bobe

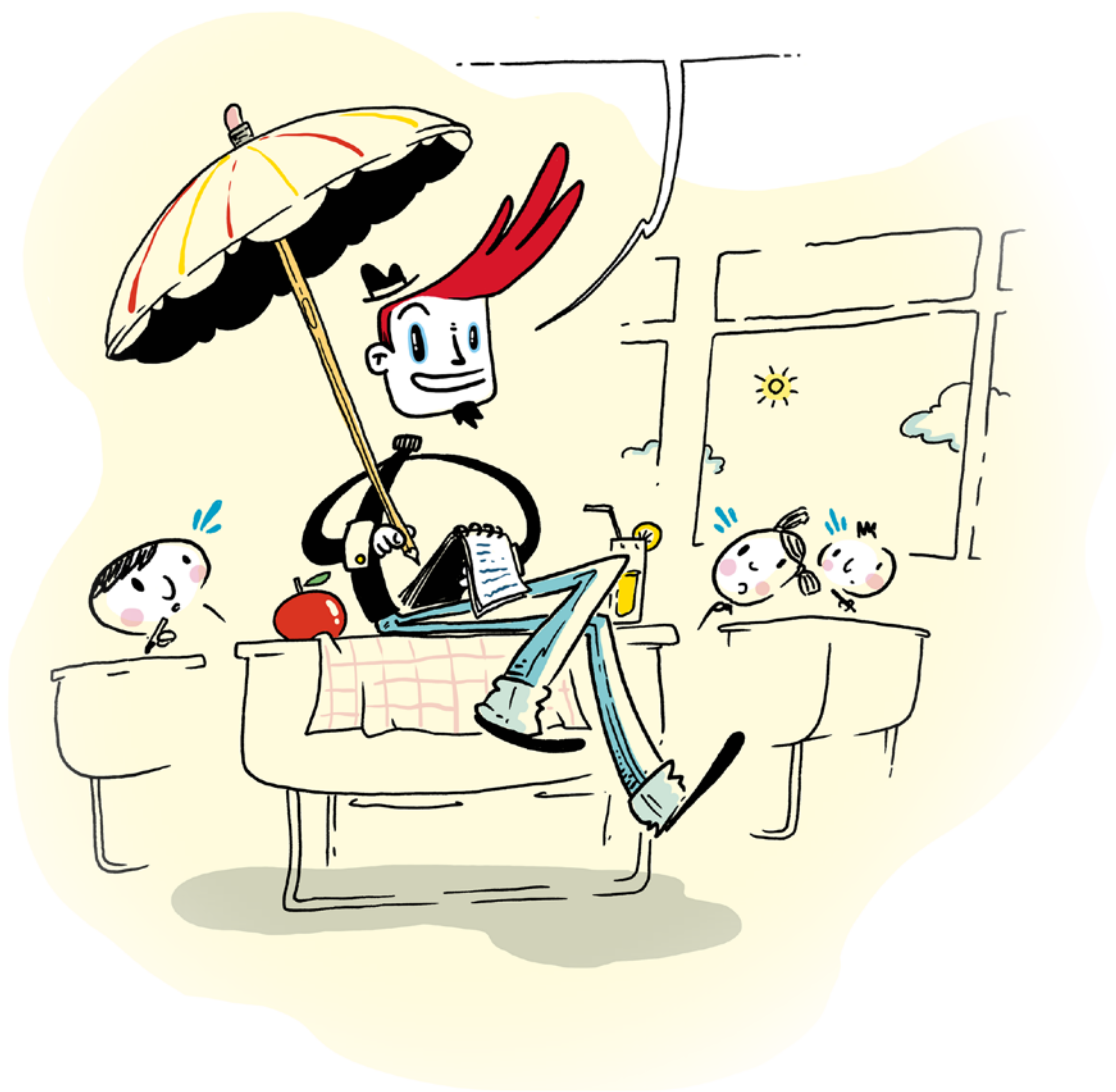
Eu și Matei Vișniec

CAPITOLUL I

AM SCĂPAT DE VACANȚĂ

(RECAPITULAREA CUNOȘTIȚELOR DIN CLASA A III-A)

... unde vedem ce ne mai amintim din clasa a III-a, stăm puțin de vorbă cu Ana Blandiana și apoi aflăm cum ne păcălesc scriitorii și cât de mult ne ajută o carte bună la nevoie...

Textul literar în versuri. Cartea poștală. Cererea politicoasă. Relatarea unei întâmplări trăite. Substantivul și adjectivul. Scrierea corectă

Clic! SCRISOARE

de Ana Blandiana

Clic!
© OTILIA-
VALERIA
COMAN

s-a născut la
Timișoara în anul
1942. În ultima
clasă de liceu, a
făcut un concurs cu
colegii: cine găsește
cel mai grozav pseu-
donim. Așa a devenit
ANA BLANDIANA.

Apoi s-a mutat la
casă, unde s-a în-
drăgostit de un pisic
slăbuț, numai ochi și
codiță, pe care l-a bo-
tezat Arpagic și despre
care a scris o mulțime
de poezii. Motanul
Arpagic, cel mai vestit
motan, este eroul
mai multor cărți
pline de fantezie și
umor: *Întâmplări din
grădina mea* (1980),
*Alte întâmplări
din grădina mea*
(1983), *Întâmplări
de pe strada mea*
(1988), *Cartea
albă a lui
Arpagic*
(1998).

Mult stimată astru auriu,
Sau, mai simplu, dragă soare,
M-am hotărât să-ți scriu
O scrisoare.

Nu c-aș ști să scriu cine știe ce –
De ortografie mă apucă frica
Și mama, când e supărată, zice
Că scriu *mi-au* ca pisica –

Dar am aflat
Că numai și numai de tine
Depinde cu adevărat
Vacanța și vara cât ține.

De aceea m-am hotărât,
Stăpân al vacanțelor școlarești,
Să te conving să o lungești
Cât de cât;

Să mai stai vreo două luni pe loc,
Să rămână vara neschimbată,
Iar de-ți va fi greu, ca răsplată,
Iarna poți să nu mai vii deloc.

(Oricum, iarna tu știi doar să strici,
Să ne moi ghețușul, să topești nămeții,
Când apari tu, nu se poate nici
Să mă bat cu bulgări cu băieții!)

Sau și mai grozav ar fi – știi cum? –
Să țină vacanța-acum vreo zece ani...
Pentru școală, iarnă, frig, oricum
E destulă vreme când vom crește mari.

Sigur, tu poți să alegi oricare
Dintre căile de care eu îți scriu,
Doar să crească puținel vacanța mare
Și să-nceapă școala mai târziu.

Clic!
Autograful
Anei Blandiana

Ce spune textul?

1. *Mici copii, mari actori!* Citiți cât mai expresiv poezia (pe ton rugător, mios, cu gesturi adecvate etc.). Colegii vor aprecia, prin aplauze, interpretările voastre.
2. Recitați poezia, pentru a răspunde la următoarele întrebări:
 - a) De ce s-a hotărât copilul să-i scrie o scrisoare soarelui?
 - b) Care este formula de politețe cu care se adresează copilul soarelui, în primul vers al poeziei?
 - c) De ce băiatul îi sugerează soarelui, în a șasea strofă din poezie, să nu mai vină iarna?
 - d) Care sunt soluțiile/căile de prelungire a vacanței pe care le propune școlarul?

Cum spune textul?

3. Copiază în caiet tabelul și completează-l cu citatele potrivite din text.

În text ...	De unde știu?
... este prezentă o formulă specifică scrisorii.	
... se atribuie soarelui o însușire deosebită, referitoare la culoarea acestuia.	
... soarele este tratat cu foarte mult respect și cu multă considerație.	
... școlarul îi propune soarelui lucruri imposibile și, tocmai de aceea, amuzante.	

Despre ce vorbește textul?

4. Pătrundeți în lumea copilului care a scris scrisoarea și încercați să vă puneți în locul lui, ca să înțelegeți ceea ce simte. Discutați în perechi și răspundeți la întrebări.
 - a) De ce credeți că băiatul este atât de politicoș în scrisoarea lui?
 - b) Ce părere aveți despre propunerile sale?
 - c) Cum l-ați caracteriza pe școlarul din poezie? (Scrieți trei însușiri.)

5. Întrebarea-capcană

Clic! a Anei Blandiana!

Ne amintim!

Versul reprezintă un rând dintr-o poezie. Fiecare vers începe cu alineat. *Strofele* sunt alcătuite din unul sau mai multe versuri, legate prin înțeles. Strofele sunt despărțite între ele de un rând liber.

Vocabular

pseudonim – nume inventat, pe care unii artiști îl aleg în locul numelui lor adevărat.
autograf – text scris de mâna autorului.

Alegeți-vă și voi câte un pseudonim grozav! Puteți semna cu „noul” nume tot ceea ce veți compune anul acesta la orele de română.

Jurnalul meu de lectură

Alege un caiet care-ți place. Îți vom propune o lectură pentru fiecare săptămână. Citește-o și notează în jurnal, pe lângă informațiile despre carte, și emoțiile sau dorințele pe care ți le-a trezit. Completează paginile cu desene sugestive.

Recomandarea **Clic!**
Anei Blandiana

6. Lucrați pe grupe! Imaginați-vă ce s-ar întâmpla dacă vacanța ar ține 10 ani și realizați un poster în care să înfățișați, prin cuvinte și imagini, cum ar fi atunci viața unui copil. Afișați posterele și faceți turul galeriei.

Descopăr secretele textului

Ne amintim!

Într-un text literar, autorul creează o lume imaginară, în care îl invită pe cititor cu scopul de a-l emoționa, de a-l bucura, de a-l face să privească lucrurile dintr-o perspectivă nouă și surprinzătoare.

7. Lucrați în perechi! Citiți variantele de mai jos și alegeți afirmația corectă. Spuneți de ce nu sunteți de acord cu celelalte afirmații.

- a) Intenția poetei este aceea de a învăța cititorul cum se scrie o scrisoare.
- b) Poeta scrie despre o situație imaginară, cu intenția de a încânta cititorul.
- c) Poeta prezintă un copil leneș, cu intenția de a educa cititorul.

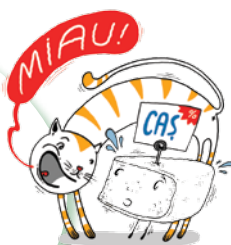
8. Ți s-a părut amuzantă scrisoarea copilului? Argumentează în 3 – 5 rânduri răspunsul tău.

9. Fiți și voi scriitorii! Găsiți cel puțin trei expresii în care să-l laudați în mod exagerat pe soare, după modelul celei folosite de copil (*stăpân al vacanțelor școlarești*). Alcătuiți un top al celor mai reușite expresii și roștiți-le cât mai convingător.

10. Tu cum stai cu ortografia? Formulează câte o propoziție potrivită pentru fiecare exemplu.

Ne amintim!

Cratima (liniuța de unire) leagă două cuvinte pe care vrem să le rostim împreună, pentru a ușura comunicarea.

- a) mi-au/miau!;
- b) s-au/sau;
- c) caș/c-aș;

- d) ne-a/nea;
- e) neam/ne-am;
- f) ce-l/cel.

Exemplu:

- să îți / să-ți (scriu)
- că aș / c-aș (ști)

11. Citește acum un posibil răspuns al soarelui, care îi trimite copilului o carte poștală.

Ne amintim!

Cartea poștală este folosită ca suport pentru a transmite, prin poștă, diferite mesaje scurte unei persoane aflate la distanță.

CARTE POȘTALĂ

Dragă copil frumos,

Am citit scrisoarea ta cu mare plăcere. Cred că ești un băiat simpatic și amuzant. Nu pot să stau pe loc, pentru că, la fel ca tine, și eu iubesc vacanțele lungi ☺. Tocmai m-am hotărât să plec într-o călătorie în țările calde. Am un geamantan uriaș!

Pe curând,
Soarele

- a) Transcrie mesajul pe caiet. Colorează cu roșu substantivele și cu galben adjectivele.
- b) Transcrie și completează tabelul de mai jos cu informațiile cerute.

Substantive	Adjective	Numărul	Genul
copil			
	mare		
	amuzant		
vacanțe			
	calde		
geamantan			

- c) Alege o pereche substantiv – adjectiv din tabel. Găsește o pereche care să aibă același înțeles și o pereche care să aibă sens opus.

Portofoliul meu

Confeționează o carte poștală, pe care s-o adresezi, din vacanță, unui prieten de-al tău. Desenează-o frumos și fii atent la redactarea mesajului!

12. Reformulați mesajul soarelui de mai sus, astfel încât să se adreseze mai multor copii. Dictați-l doamnei învățătoare și urmăriți la tablă ce s-a întâmplat cu forma substantivelor și adjectivelor din text.
13. Recitiți mesajul soarelui, fără a mai include în text adjectivele. Ce observați?
14. Poate n-o să vă vină să credeți, dar am trecut printr-o peripeție în vacanța aceasta...

Povestește colegilor o întâmplare petrecută în vacanță, pornind de la enunțul de mai sus.

Nu uita:

- să specifici când și unde s-a petrecut întâmplarea;
- să prezinți faptele în ordine;
- să formulezi enunțuri scurte, clare și corecte din punct de vedere gramatical.

Sugestie pentru timpul liber

Mâine, trezește-te dis-de-dimineață și privește răsăritul! Nu te gândi la nimic, nu scoate o vorbă, respiră adânc și bucură-te de frumusețea soarelui!

Ne amintim!

Substantivul

copil, scrisoare, soare – sunt substantive *comune*.
Ana Blandiana, Arpagic – sunt substantive *proprii*.

Numele de ființe, lucruri sau fenomene ale naturii se numesc *substantive*.

Nu uitați că substantivele proprii se scriu cu literă inițială mare, indiferent de locul lor în propoziție!

Substantivele pot fi la *numărul singular* sau la *numărul plural*.

scrisoare/scrisori *copil/copii*

Substantivul are trei genuri.

Genul *masculin*: *un băiat/doi băieți*

Genul *feminin*: *o fată/două fete*

Genul *neutr*: *un caiet/două caiete*

Ne amintim! Clic!

Adjectivul

politicos, amuzantă, aurii – sunt adjective și arată însușiri ale ființelor, lucrurilor sau ale fenomenelor naturale, deci adjectivul se referă întotdeauna la un substantiv.

Adjectivul are același număr și același gen cu substantivul la care se referă.

Exemplu:

vacanțe lungi

număr plural,
gen feminin

Mesajul Anei Blandiana Clic!

A doua lecție

Textul literar în proză – textul narativ. Descrierea. Invitația. Afișul. Prezentarea unei cărți. Verbul și pronumele. Ortografie și punctuație

Clic! Pinocchio în Țara Jucăriilor

adaptare după Carlo Collodi

Clic! CARLO COLLODI

Scriitorul italian Carlo Lorenzini (1826 – 1890) și-a luat pseudonimul Collodi, după numele orașului în care s-a născut mama lui.

Este autorul uneia dintre cele mai frumoase și mai iubite cărți pentru copii din întreaga lume: *Aventurile lui Pinocchio*. Personajul principal este o simpatică păpușă din lemn, care devine un băiețel adevărat.

Pinocchio avea un coleg preferat, al cărui nume era Lucignolo. Era băiatul cel mai năzdrăvan din toată școala, dar Pinocchio ținea tare mult la el. Se duse nerăbdător să-l invite la masa pregătită de Zână în cinstea sa.

— Ce faci? îl întrebă Pinocchio.

— Aștept miezul nopții ca să plec.

— Unde?

— Mă duc să trăiesc în cea mai frumoasă țară din lume: Țara Jucăriilor. Nu vrei să vii și tu?

— Eu? Nici gând.

— Rău faci, Pinocchio! O să-ți pară rău. Acolo nu sunt școli, nu sunt învățători, nu sunt cărți. În țara aceea binecuvântată nu se învață niciodată. Închipuie-ți că vacanța mare începe la întâi ianuarie și se sfârșește în ultima zi a lui decembrie. Te joci și te distrezi de dimineața până seara. Cum ți se pare?

— Ce țară frumoasă! oftă Pinocchio, simțind cum îi lasă gura apă.

Făcu doi pași ca de plecare, dar apoi se răzgândi și se întoarse.

Între timp, se înnoptase deja. Deodată zăriră o luminiță și auziră un sunet de trompetă. Era trăsura!

— Vino cu noi și o să ne veselim! urlară, într-un glas, vreo sută de copii din trăsura.

— Și, dacă vin cu voi, ce-o să spună buna mea Zână? zise păpușa înduioșată, începând să șovăie.

Vocabular

câlți – resturi, sub formă de fire scurte și groase, rămase după pieptănarea cânepei sau al inului, din care se țese pânză de saci, se fac funii etc.
mucava – carton gros folosit la copertele cărților, la confecționarea cutiilor și a ambalajelor.
ticsite – foarte pline, pline până la refuz.
a momi – a atrage pe cineva prin promisiuni mincinoase sau prin măguliri, prin daruri etc.; a ademeni; a amăgi; a înșela.

— Lasă, nu-ți mai face atâtea griji! Gândește-te că o să fim liberi să facem gălăgie de dimineața până seara.

Pinocchio se urcă bucuros în trăsură. Porniră la drum și dimineața ajunseră în Țara Jucăriilor. Țara aceasta nu semăna cu nicio alta din lume. Aici locuiau numai copii. Pe străzi, veselie, zarvă, niște țipete de te zăpăceau! Cete de ștregari pretutindeni: unii se jucau cu nuci, alții cu pietricele, care cu mingea, care mergea pe bicicletă, alții călare pe câte un căluț de lemn; unii se jucau de-a baba-oarba, alții se alergau, iar alții, îmbrăcați ca niște clovni, mâncau câlți* aprinși; unii recitau, alții cântau, făceau salturi mortale, se distrau mergând în mâini și cu picioarele în aer; unii se jucau cu cercul; alții se plimbau îmbrăcați în uniformă de general, cu coif de hârtie și sabie de mucava*; unii râdeau, alții țipau, unii băteau din palme, alții fluierau, iar alții cotcodăceau precum găinile; în sfârșit, un asemenea zgomot, așa harababură, un tărăboi infernal, de trebuia să-ți pui vată în urechi ca să nu fii asurzit. În toate piețele vedeai mici teatre ticsite* de copii, iar pe toate zidurile caselor puteai să citești, scrise cu cărbune, lucruri frumoase ca acestea: „trăiască jucriile“ (în loc de „jucăriile“), „nu mai vrem șcuoli“ (în loc de „nu mai vrem școli“), „jos Alit Metica“ (în loc de „Aritmetica“) și altele asemenea.

Pinocchio petrecu cinci luni jucându-se și distrându-se ziua întreagă, fără să vadă în fața ochilor vreo carte. Dar, într-o dimineață, avu parte de o surpriză neplăcută. Scărpinându-se în cap, își dădu seama, spre marea lui uimire, că era împodobit cu o minunată pereche de urechi măgărești. Carevasăzică, copiii neascultători, care urau cărțile și școala, erau momiți* cu promisiuni în Țara Jucăriilor. Apoi, bieții copii amăgiți, jucându-se mereu și fără să învețe vreodată, deveneau tot atâția măgăruși.

Ce spune textul?

1. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri (povestitorul, personajele). Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.
2. Recitește fragmentul, pentru a găsi informațiile care lipsesc din textul de mai jos. Completează-l și scrie-l pe caiet.

Titlul textului este Acesta a fost scris de un autor talentat, al cărui nume este În text se povestește cum Pinocchio, personajul principal, avea un ..., pe nume Lucignolo. El era băiatul ... din toată școala. Acțiunea începe atunci când Lucignolo vrea să plece în ... și, așa cum aflăm din dialogul celor doi, îl convinge și pe ... să-l însoțească. Din descriere, aflăm că Țara Jucăriilor nu semăna cu nicio altă țară din lume. Acolo locuiau numai ..., nu erau ..., nici ..., te jucai și te distrai de dimineața până seara. Dar, într-o dimineață, Pinocchio a avut o surpriză neplăcută: scărpinându-se în cap, și-a dat seama că

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Cartea *Aventurile lui Pinocchio*, scrisă de Carlo Collodi, are 35 de capitole. Alegeți fiecare câte 2, 3 capitole care v-au plăcut mai mult, formați grupe și povestiți-le la ora de lectură. Însoțiți prezentările voastre de desene sugestive!

Ne amintim! *Clic!*

Punctul (.) arată finalul comunicării și indică o pauză între enunțuri.

Semnul întrebării (?) arată finalul unui enunț în care se întreabă ceva.

Semnul exclamării (!) indică sfârșitul unui enunț care exprimă o mirare, un îndemn sau o exclamare.

Două puncte (:) anunță începutul unui dialog sau al unei enumerări.

Virgula (,) indică o foarte scurtă pauză în vorbire și delimitează cuvintele unei enumerări sau o strigare de restul propoziției.

Linia de dialog (—) indică începutul vorbirii unui participant la dialog.

Ne amintim!

Într-un text narativ, există *un povestitor*, *o acțiune* plasată într-*un anumit timp și spațiu* și *personaje* care participă la acțiune. Autorul relatează evenimentele prin *narațiune*, surprinde legăturile dintre personaje prin *dialog* și evidențiază trăsăturile personajelor, ale locurilor sau ale obiectelor prin *descriere*.

Cum spune textul?

3. Citește textul pe fragmente și completează *Jurnalul dublu*, pe caietul tău, astfel încât să realizezi planul de idei.

Ne amintim!

Ideea principală este lucrul cel mai important pe care autorul sau povestitorul îl comunică despre subiectul dintr-un text. Dacă textul este de mare întindere, atunci există mai multe idei principale.

Planul de idei cuprinde toate ideile principale ale textului.

Jurnalul dublu

Desen\Fragment	Idee principală
	Colegul preferat al lui Pinocchio era Lucignolo, cel mai năzdrăvan copil din toată școala.
„— Ce faci? [...] se răzgândi și se întoarse.“	
	
	
„Pinocchio petrecu cinci luni [...] tot atâția măgăruși.“	

Despre ce vorbește textul?

4. Ce fel de persoană este un om pe care îl numim „măgar“? Discutați în perechi și căutați sensul cuvântului și în dicționar. Spuneți ce semnificație are faptul că în Țara Jucăriilor copiii se transformă în măgăruși.

5. Recitiți fragmentul în care este descrisă Țara Jucăriilor. V-ar plăcea să trăiți acolo? Formați două grupe de dezbateri, pro și contra, și completați tabelul cu argumente cât mai convingătoare. Discutați apoi cu echipa adversă și încercați să-i convingeți pe colegi că voi aveți dreptate. Câștigă echipa care aduce cele mai multe argumente corect exprimate.

V-ar plăcea să trăiți în Țara Jucăriilor?

Da,

mi-ar plăcea să trăiesc în Țara Jucăriilor, pentru că ...

Nu,

nu mi-ar plăcea să trăiesc în Țara Jucăriilor, pentru că ...

Descopăr secretele textului

6. Povestitorul spune că ceea ce era scris pe zidurile din Țara Jucăriilor erau „lucruri frumoase“. **Click!** Tu ce crezi? Alege răspunsul corect și explică alegerea făcută.

- a) Povestitorul nu știe cum se scriu corect cuvintele respective.
- b) Povestitorul se referă la faptul că acele cuvinte sunt desenate frumos pe ziduri.
- c) Povestitorul îi ia în râs pe copiii care au uitat cum se scrie corect.

7. Ca să-l ajute pe cititor să-și imagineze Țara Jucăriilor, povestitorul enumeră ce se poate *vedea*, ce se poate *face* și ce se poate *auzi* acolo. Continuă tu descrierea, scriind 2 – 3 enunțuri în care să existe enumerare. Fii atent la folosirea semnelor de punctuație!

8. Ai observat câte verbe a folosit povestitorul pentru a descrie ce fac copiii în Țara Jucăriilor? Parcă îi vedem *Clic!* aieva. Subliniază-le!

„unii recitau, alții cântau, făceau salturi mortale; [...] unii râdeau, alții țipau, unii băteau din palme, alții fluierau, iar alții cotcodăceau precum găinile.“

9. Tu ai văzut vreun spectacol cu *Pinocchio*? Citește invitația și spune ce sunt ca parte de vorbire cuvintele subliniate în text.

Clic!

Dragi copii,

Teatrul Țândărică pregătește pentru voi un spectacol extraordinar! Poți să vii și tu, și tu, și tu! Noi vă invităm cu drag la aventurile lui Pinocchio, cea mai simpatică păpușă din lume. El vă așteaptă la ora unsprezece, așa că nu întârziati!

Locul de întâlnire: la teatru, pe strada General Eremia Grigorescu nr. 24.

Va fi grozav!

Portofoliul meu

Realizează un afiș în care să prezinți Țara Jucăriilor și minunățiile acesteia. Nu uita să-l decorezi cu desene simpatice, inspirate de descrierea din text.

10. Tu nu ai uitat cum se scrie corect! Realizează corespondența între pronumele personale și verbe:

ele	<i>petrecem</i>	}	voi	<i>aplaudați</i>
voi	<i>dansați</i>	}	eu	<i>citim</i>
noi	<i>cântă</i>	}	noi	<i>sunt</i>

11. Alcătuieste câte un enunț în care cuvintele *sare*, *poartă* și *mătură* să fie verbe și să fie însoțite de un pronume personal.

12. Completează spațiile punctate, scriind verbele dintre paranteze la forma cerută de pronume.

Clic! De obicei, de ziua mea eu îi ... (*a invita*) pe prietenii mei la film. Ei ... (*a veni*) cu mare plăcere. Noi nici ... (*a nu simți*) cum trece timpul, pentru că fiecare moment petrecut împreună este distractiv.

Ne amintim! *Clic!*
Verbul

este partea de vorbire care exprimă acțiunea (*cântă, scrie, fuge*), starea (*stă, așteaptă*) sau existența (*este, există*).

Numărul verbului: singular/plural

trec/trecem	ai/aveți	scrie/scriu
zic/zicem	cânți/cântați	este/sunt

Pronumele personal

este partea de vorbire care ține locul unui substantiv. Folosirea pronumelor ne ajută să evităm repetițiile supărătoare.

Exemplu: Păpușa dansează. *Ea* cântă.

Numărul pronumelui: singular/plural

eu/noi	el, dânsul/ei, dâșșii
tu/voi	ea, dânsa/ele, dâșșele

Genul pronumelui

Genul masculin: *el/ei, dânsul/dâșșii*
Genul feminin: *ea/ele, dânsa/dâșșele*

Sugestie pentru timpul liber

E timpul pentru pop-corn! Cartea Aventurile lui Pinocchio a fost ecranizată de multe ori, de-a lungul timpului. Fiecare regizor are viziunea lui despre povestea marionetei. Caută una dintre ecranizări și compară povestea din film cu povestea din carte. Vizionare plăcută!

Vizita lui Winnie

adaptare după A.A. Milne

Într-o dimineață, ursulețul Winnie a plecat să se plimbe prin pădure. Curând i s-a făcut o foame teribilă, așa că s-a gândit să treacă pe la prietenul lui, Iepure. Acolo sigur avea să primească ceva bun de mâncare.

Într-adevăr, Iepure l-a invitat la el în vizuină și l-a ospătat cu miere, lapte și pâine. Winnie a înfulecat cu mare poftă tot ce era în dulap. Și-a luat apoi la revedere de la Iepure și a început să se cațere afară din vizuină. Trăgea cu labele din față, împingea cu cele din spate, reușise să scoată nasul, apoi urechile, apoi umerii și apoi...

— Au, ajutor! Ar fi bine să mă întorc înapoi... O, dar nu pot nici înapoi! Au, ajutor!

Iepure a ieșit din vizuină pe cealaltă intrare și l-a întrebat:

— Ai rămas înțepenit?

— Da, din cauză că ușile din față nu sunt destul de mari.

— Ba nu, din cauză că ai mâncat prea mult, a spus Iepure cu un aer sever.

Și, după ce a încercat în zadar să-l tragă pe Winnie afară, Iepure a plecat după prietenul lor Christopher. Băiețelul sigur știa ce e de făcut. După ce a evaluat situația, Christopher a spus:

— Nu ne rămâne decât să așteptăm până când o să devii din nou mai subțire, a spus copilul.

— Cât durează să devii subțire? a întrebat Winnie nerăbdător.

— Cam o săptămână.

— Cum o să stau aici, nemâncat, o săptămână? a întrebat Winnie trist.

— Sigur că poți sta, Urs prostuț. De stat poți sta, mai greu e să pleci, după cum vezi. Ca să-ți fie mai ușor, o să-ți citim!

— Atunci măcar să-mi citiți dintr-o carte care să încurajeze un urs aflat într-o mare strâmtoare...

Și, într-adevăr, Christopher i-a citit lui Winnie o săptămână întreagă, iar Ursulețul simțea că se face din ce în ce mai subțire. La finalul săptămânii, l-au apucat de labe și au tras toți până când s-a auzit „Poc!“, ca și cum ar fi ieșit un dop dintr-o sticlă. Winnie era în sfârșit liber.

Citește textul și rezolvă cerințele.

1. Completează spațiile libere cu informațiile din text care răspund la întrebări.

♥ Winnie a plecat să se plimbe (când și pe unde?) ...

♥ S-a gândit să treacă pe la Iepure pentru că (de ce?) ...

♥ Christopher l-a ajutat pe Winnie să uite de foame (cum?) ...

2. Realizează corespondența între numele personajelor și însușirile lor, așa cum reies acestea din text.

♥ Winnie

♥ Iepure

♥ Cristopher

primitor

lacom

istet

harnic

3. Numerotează enunțurile de mai jos, în ordinea desfășurării întâmplărilor la care se referă.

♥ Iepure îl ospătează pe Winnie cu miere, lapte și pâine.

♥ După o plimbare prin pădure, lui Winnie i s-a făcut foame.

♥ Winnie mănâncă prea mult și rămâne blocat la ieșirea din vizuină.

♥ Băiețelul Christopher îi sare în ajutor, citindu-i lui Winnie ca să uite de foame.

♥ Winnie nu trebuie să mai mănânce o săptămână, ca să slăbească.

4. Identifică în text și scrie:

♥ substantivul propriu care denumește personajul principal;

♥ un adjectiv care arată cum se simțea ursulețul;

♥ verbul care arată acțiunea pe care o face Cristopher pentru a-l ajuta pe Winnie.

5. Scrie o invitație pentru Winnie, în care să-i transmiți că este așteptat la tine în clasă, la clubul de lectură, pentru a învăța să citească. Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

♥ conținutul invitației să fie adecvat cerinței;

♥ exprimarea ideilor să fie clară și coerentă;

♥ să nu faci greșeli de ortografie sau de punctuație.

exercițiul	1, 2, 4, 5	3
calificativul		
Suficient	♥	♥
Bine	♥♥	♥♥♥
Foarte bine	♥♥♥	♥♥♥♥♥

CAPITOLUL AL II-LEA

VORBIM PE SĂTURATE (COMUNICAREA ORALĂ)

... în care vorbim câte-n lună și în stele, descoperim ce frumos
exagerează scriitorii, aflăm secretele unei prezentări reușite și
terminăm cu un **maaaareee concurs!**

Dialogul. Inițierea și menținerea unui schimb verbal. Formularea de solicitări formale și informale. Cuvântul – formă și conținut

Un delfin bine-crescut

după Carlo Collodi

Furtuna îl aruncă pe Pinocchio pe țărmul unei insule. Gândul că ar fi putut fi singur în mijlocul unui ținut nelocuit îl umplea de tristețe. Deodată zări un pește mare.

Hei, domnule pește, îmi îngăduiți să vă zic și eu o vorbă?

Și două, răspuse peștele.

Faceți-mi plăcerea și spuneți-mi: pe această insulă sunt locuri în care se poate mânca fără a fi mâncat?

Da, sunt sigur, răspuse Delfinul, că ai să găsești unul dintre locurile astea nu departe de aici.

Și pe unde trebuie să o apuc ca să ajung acolo?

Trebuie să o iei pe cărarea aceea din dreapta și să mergi drept înainte.

Mai spuneți-mi ceva. Dumneavoastră, care umblați zi și noapte pe mare, n-ați întâlnit și bărcuța tatălui meu?

Și cine e tatăl tău?

Este cel mai bun tătic din lume...

L-o fi înghițit Rechinul cel groaznic, care seamănă jale în apele noastre.

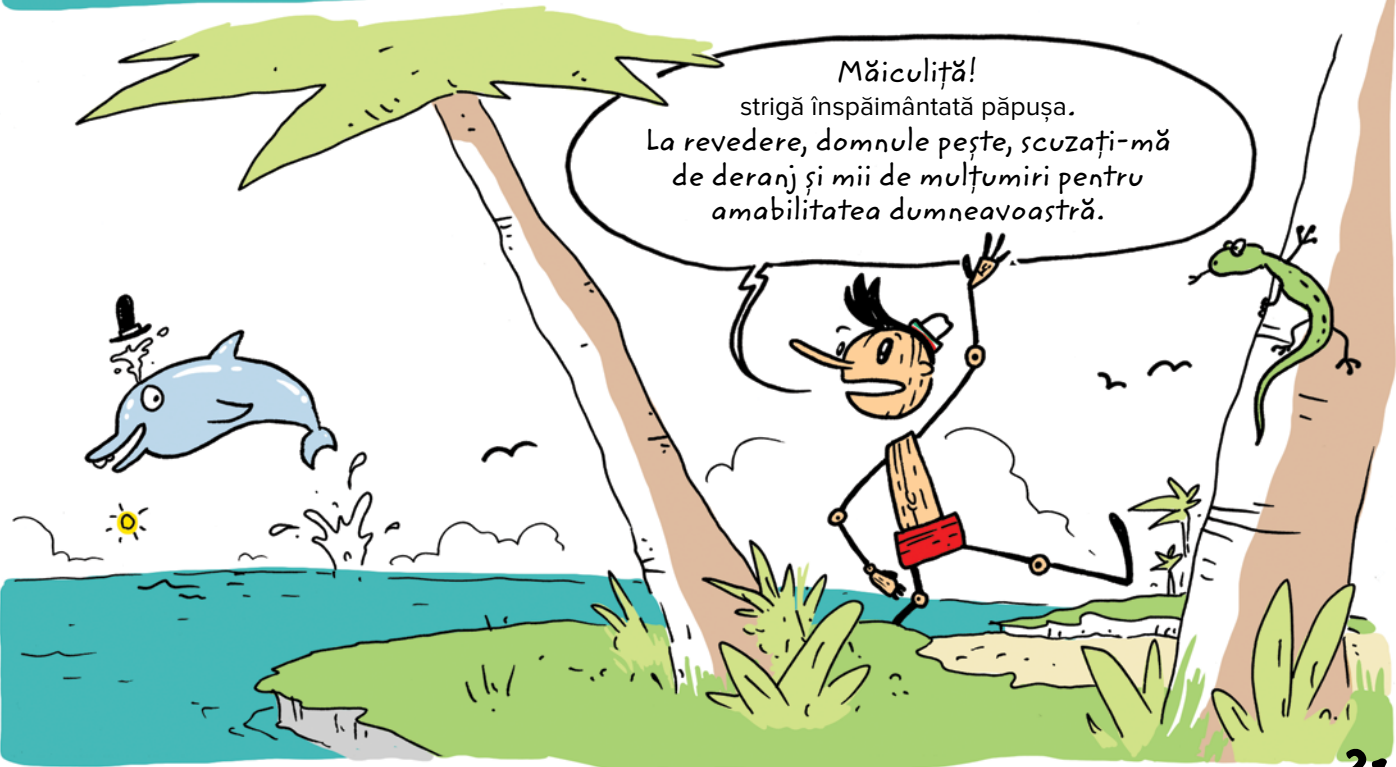

Pinocchio tremură înfricoșat.

Ca să-ți faci o idee despre el, am să-ți spun că e mai mare decât o clădire cu cinci etaje și are o gură așa de largă și adâncă, că ar putea trece ușor prin ea trenul cu locomotivă cu tot.

Măiculiță!
strigă înspăimântată păpușa.
La revedere, domnule pește, scuzați-mă de deranj și mii de mulțumiri pentru amabilitatea dumneavoastră.

Clic! Jurnalul meu de lectură

 Ați citit cartea *Aventurile lui Pinocchio*? Dacă ați citit-o, bravo vouă! Dacă nu, ce mai așteptați? Alegeți o secvență dialogată din carte și realizați, în jurnalul vostru, un șir de benzi desenate, după modelul din manual.

Ce spune textul?

1. *Mici actori la... teatrul de păpuși!* Observați atent unde este scris textul și cum sunt evidențiate cuvintele personajelor, pentru a se deosebi de cele ale povestitorului. Citiți apoi textul, pe roluri, cât mai expresiv. Folosiți ca marionete, pentru Pinocchio și Delfin, jucării de pluș din colecția voastră. Colegii vor aprecia, prin aplauze, cele mai bune interpretări.

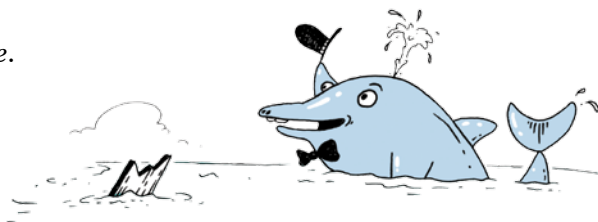
2. Ascultați interpretările colegilor, pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- a) Unde a ajuns Pinocchio după furtună?
- b) Cu cine vorbește Pinocchio pe malul mării?
- c) Ce informații a cerut Pinocchio de la Delfin?
- d) Ce îi spune Delfinul lui Pinocchio despre Rechin?

3. Găsiți însușirea potrivită fiecărui personaj, așa cum este el descris în text. Realizați corespondența, pentru a formula propoziții adevărate:

- a) Pinocchio este ...
- b) Delfinul este ...
- c) Rechinul este ...
- d) Tăticul este ...

cel mai bun din lume.
groaznic.
înfrișoșat.
amabil.

4. Lucrați pe grupe! Reascultați textul și realizați un desen în care să-l înfățișați pe Rechin cât mai aproape de descrierea pe care i-o face Delfinul.

Reținem!

Dialogul este o conversație între două sau mai multe persoane. Intervenția unei persoane în dialog se numește *replică*. Dialogul este alcătuit dintr-o înlănțuire de replici, fiecare replică având legătură cu cea anterioară.

Benzile desenate sunt povești în imagini, în care desenul și nu cuvintele ocupă locul central. În benzile desenate se folosește foarte mult dialogul, replicile fiind așezate în bule de dialog.

8. Discutați în perechi! Ce asemănări și deosebiri există între textul *Pinocchio în Țara Jucăriilor* (A) și banda desenată *Un Delfin bine-crescut* (B)? Completați diagrama.

Cum spune textul?

5. Transcrieți pe caiete textul de pe prima pagină a benzii desenate. Ce semn de punctuație ați folosit ca să arătați ce spune fiecare personaj?

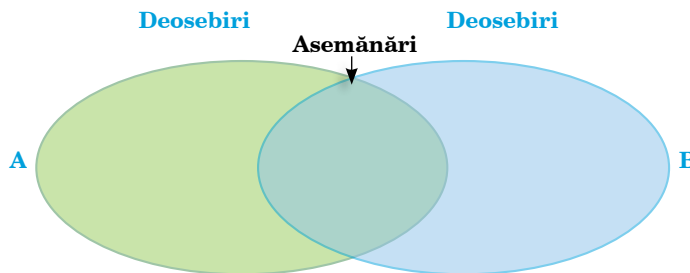
6. Alege răspunsul corect!

În dialogul dintre personaje, există:

- a) 13 replici;
- b) 12 replici;
- c) 14 replici.

7. Transcrie din text:

- a) formula de începere a dialogului:
- b) formula de încheiere a dialogului:

9. Ați observat gesturile și expresiile pe care le au Pinocchio și Delfinul în timp ce vorbesc despre Rechin? Dacă ar fi „să le traduceți” în cuvinte, ce-ar spune acestea?

10. Completează, pe caietul tău, tabelul de mai jos, alegând citatele potrivite din text.

În text ...	De unde știi?
... Pinocchio vorbește politicos cu Delfinul.	
... Delfinul este amabil cu Pinocchio.	
... Pinocchio este recunoscător Delfinului pentru informațiile primite.	

11. Recitește descrierea Rechinului și răspunde în scris. Cum a procedat autorul ca să-l convingă pe cititor că Rechinul era „groaznic”?

Despre ce vorbește textul?

12. Pinocchio era trist la gândul că pe insulă nu s-ar mai afla nimeni. De ce credeți că lipsa oamenilor îl îngrijora așa de tare?

13. Discutați în perechi și răspundeți, în scris, la întrebările de mai jos. Argumentați, oral, răspunsurile.

- Cum credeți că s-a simțit păpușa când l-a zărit pe Delfin?
- Ce părere aveți despre felul în care i-a vorbit Pinocchio Delfinului?
- De ce credeți că Pinocchio a fost atât de politicos în adresarea lui?
- Ce impresie crezi că i-a făcut păpușa Delfinului?

14. Alege răspunsul corect și motivează-ți alegerea.

Dialogul dintre Pinocchio și Delfin este:

- o conversație obișnuită, în care cineva cere cuiva o informație;
- o conversație aleasă, ai cărei participanți sunt curtenitori unul cu celălalt.
- o conversație grăbită, de teama Rechinului.

Descopăr secretele textului

15. Pinocchio ți-a dat niște exemple frumoase despre cum să începi și să închei un dialog. Găsește și tu asemenea formule și scrie-le în caiet.

- Formule de începere a dialogului: *Nu vă supărați, știți cumva ... ?; Salut, ce mai faci?; ...*
- Formule de menținere a dialogului: *Da, da! Sunt de acord.; Sigur, sigur!; ...*
- Formule de încheiere a dialogului: *Vă mulțumesc foarte mult!; Mai vorbim! Pa!; ...*

Reținem!

Ca să fie respectuos, Pinocchio i se adresează Delfinului cu „dumneavoastră”, folosind deci un pronume de politețe.

* *Pronumele de politețe* este tot un pronume personal, pe care îl folosim, în semn de respect, atunci când ne referim la o persoană necunoscută sau la o persoană care nu se numără printre cei foarte apropiați.

Exemple: *dumneata, dumneavoastră, dumneaei, dumnealui, dumnealor*

Între cei apropiați, „nu e niciun *Clic!* dumneavoastră”, dar asta nu înseamnă că nu suntem politicoși cu prietenii noștri sau cu cei din familie.

Ne amintim!

Oamenii nu pot trăi fără să comunice unii cu alții. Comunicând, ei pot să ceară și să ofere informații, să transmită ceea ce gândesc și să pună în cuvinte ceea ce simt. A ști *cum* să comunici cu cei din jur este foarte important. Politețea și dorința de a fi de folos nu trebuie să lipsească din relațiile dintre oameni.

Portofoliul meu

Realizează un poster cu *Regulile de aur ale dialogului*. Ilustrează fiecare regulă printr-un desen sugestiv și fi atent la redactarea mesajului!

Regulile de aur ale dialogului

- Ascultă-ți partenerul/partenerii de dialog cu atenție.
- Nu-l întrerupe pe cel care vorbește.
- Nu vorbi în timp ce vorbesc și alte persoane.
- Vorbește clar, în enunțuri nu prea lungi.
- Dacă nu înțelegi în totalitate mesajul, nu ezita să pui întrebări.
- Într-o conversație în grup, nu acapara discuția.

Ne amintim!

Pentru a ajunge la ascultător, *mesajul* trebuie să poată fi auzit și să fie formulat clar și corect, într-o limbă pe care să o cunoască toți participanții la dialog.

Comunicarea orală este adesea însoțită de *gesturi* (mișcări ale mâinilor), de *mimică* (mișcări ale feței) și de anumite *poziții ale corpului*, care, alături de *intonație*, ne ajută să exprimăm mai bine ceea ce dorim să transmitem.

16. Comunicarea orală dintre oameni se poate realiza doar atunci când există un *vorbitor*, un *mesaj* și un *ascultător*. Completează următorul tabel, precizând cine vorbește și cine ascultă fiecare mesaj.

Vorbitor 	Mesaj	Ascultător
	<i>Faceți-mi plăcerea și spuneți-mi: pe această insulă sunt locuri în care se poate mânca fără a fi în pericol de a fi mâncat?</i>	
	<i>Trebuie să o iei pe cărarea aceea din dreapta și să mergi drept înainte. N-ai cum să te rătăcești.</i>	
	<i>Și cine e tatăl tău?</i>	
	<i>... e mai mare decât o clădire de cinci etaje și are o gură așa de largă și adâncă ...</i>	

17. Joc de rol! Imaginați-vă că furtuna nu a trecut și că este vânt puternic. Reproduceți zgomotele furtunii și interpretați rolurile celor două personaje. Ce s-a întâmplat cu mesajul?

18. Fiți și voi autori! Imaginați-vă că, în drumul lui spre cea mai apropiată așezare, Pinocchio s-a întâlnit cu un șarpe săsăit. Realizați, în perechi, un dialog de 5 – 6 replici între cei doi, pe care să-l folosiți mai apoi pentru a realiza, împreună, o bandă desenată.

19. Joc de rol! Pinocchio a descoperit pe insulă un oraș. El dorește să-i prevină pe locuitori în legătură cu Rechinul cel groaznic, dar, din cauza furtunii, a răcit și și-a pierdut vocea. Interpretați-l pe Pinocchio, folosind doar mimica și gesturile pentru a vă face înțeleși.

20. Lucrați în echipă! Imaginați-vă cum ar fi viața pe o insulă pentru un singur locuitor. Realizați un poster în care să prezentați cum s-ar simți acesta, folosind desene și cuvinte. Expuneți lucrările și alegeți prin vot lucrarea: cea mai inventivă/cea mai frumos desenată/cea mai surprinzătoare/cea mai convingătoare etc.

21. Ascultă versurile despre Animalul greșit și desenează-l conform descrierii din text.

22. Uneori, un singur cuvânt spune foarte mult! Pinocchio întreabă de *bărcuța* tatălui său, iar când se referă la el îi mai spune și *tătic*. De ce credeți că folosește păpușa aceste cuvinte, când ar fi putut să spună, mai simplu, *barcă* și *tată*?

23. Trebuie să ne alegem cu grijă cuvintele. Citește fragmentul următor, compară-l cu cel din banda desenată și notează deosebirile. Ce observi?

— Hei, domnule pește, îmi îngăduiți să vă spun și eu o vorbă?
 — Și două, spuse peștele.
 — Faceți-mi plăcerea și spuneți-mi: pe această insulă sunt locuri în care se poate mânca fără a fi mâncat?
 — Da, sunt sigur, spuse peștele, că ai să găsești unul dintre locurile astea nu departe de aici.

24. Ca să evite repetițiile supărătoare, autorul folosește mai multe cuvinte pentru a spune același lucru. Ce cuvinte care au același înțeles folosește el pentru: *tristețe* și *înfricoșat*?

25. Poeții se joacă mereu cu forma cuvintelor! Citește poezia *Filatelia*. Ți se pare amuzantă? Explică de ce!

„Pe-o corabie, doi pișoi
 stau la pupă: nu se pupă,
 au un timbru cu un lup
 și privesc la el prin lupă...”
 (Filatelie, de Grete Tartler)

26. Lucrați în perechi și completați cadranele!

Scrieți familia
unui cuvânt ales de voi.

Găsiți cinci perechi de
cuvinte cu formă diferită
și cu înțeles opus.

Notați cinci
perechi de cuvinte
cu formă diferită, dar
cu înțeles asemănător.

Găsiți cinci cuvinte care au
aceeași formă, dar înțeles
total diferit, și alcătuiți
propoziții cu acestea.

27. Joc! Se împarte clasa în trei grupe. Un reprezentant din fiecare grupă alege un cuvânt mai dificil din dicționar și realizează o propoziție cu cuvântul respectiv. Celelalte grupe trebuie să deducă, din propoziția dată, ce înțeles are cuvântul. Câștigă grupa care înțelege, din context, sensul celor mai multe cuvinte.

Reținem!

Cuvântul este elementul de bază al comunicării.

Orice cuvânt are:

- *o formă*
(sunete așezate într-o anumită ordine și literele corespunzătoare acestora);
- *un conținut*
(un înțeles, un sens).

Unele cuvinte au formă diferită, dar înțeles asemănător.

Exemplu: *a zice = a spune*

Alte cuvinte au formă diferită și sens opus.

Exemplu: *zi ≠ noapte*

Există și cuvinte cu formă identică, dar sens total diferit.

Exemplu: *Rechinul are o gură mare. Bărcuța plutea pe mare.*

Familia unui cuvânt s-a format prin adăugarea unor sunete la începutul și/sau la sfârșitul unui cuvânt, cu scopul de a forma cuvinte noi, care să îmbogățească exprimarea.

Exemplu: *barcă, bărcuță, barcajiu, imbarcare, debarcare*

Reținem!

Dacă nu sunteți siguri de forma corectă a unui cuvânt, consultați *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM₂).

Atunci când doriți să aflați sensul unui anumit cuvânt, căutați-l în *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), disponibil și pe internet, la adresa <https://dexonline.ro>.

Prezentarea – oferire de informații referitoare la universul școlar/extrașcolar. Caracteristicile unei prezentări

Secretele unei prezentări reușite

Ai avut vreodată ceva de prezentat la școală, în fața colegilor? **Clic!** Atunci știi cum e să nu-ți găsești cuvintele din cauza emoției ori să uiți tot ce voiai să spui! Fie că ai de povestit o întâmplare, de descris o persoană sau de argumentat* o opinie, trebuie să știi că nu este greu deloc dacă respecti pașii unei prezentări reușite. Există și câteva secrete, pe care sunt gata să ți le împărtășesc și ție, dacă promiți să nu le mai spui nimănu.

În primul rând, renunță la ideea că nu trebuie să te pregătești înainte fiindcă vei găsi tu ce să spui. De cele mai multe ori, e complet falsă! Una este să ai în minte un discurs și cu totul altceva este să-l rostești cu voce tare. Trebuie, așadar, să te gândești din timp la prezentarea ta și să pregătești, cu atenție, mai întâi conținutul acesteia și apoi felul cum o vei susține în fața colegilor. Secretul este, prin urmare, **PREGĂTEȘTE-TE, NU IMPROVIZA*!**

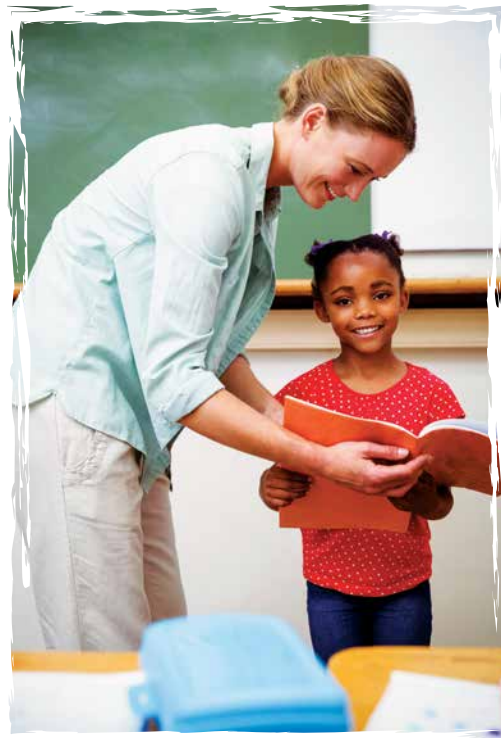
Primul pas este să pregătești *conținutul prezentării*, adică să stabilești ce idei dorești să transmiți. S-ar putea să ai o mulțime de idei despre subiectul respectiv. Pune-le pe hârtie și apoi alege din listă acele idei care sunt mai importante și mai interesante. Mai apoi, trebuie să stabilești și în ce ordine le vei comunica: Cum încep? Cum voi continua? Cum voi încheia? Cu alte cuvinte, trebuie să alegi ceea ce vei spune în introducere, în cuprins și în încheiere. Dar nu întotdeauna este ușor de formulat în cuvinte ceea ce avem în minte. Urmează, așadar, căutarea acelor cuvinte care pot să exprime limpede și sugestiv ideile tale, găsirea unei haine potrivite în care să le îmbraci, pentru a servi scopului prezentării. Nu te opri însă la primele cuvinte care îți vin în minte. Cele mai potrivite vin, de obicei, mai târziu, după mai multe căutări.

Începutul este foarte important, pentru că reprezintă primul contact cu cei care te ascultă. Dacă le captezi atenția din start, de la primele cuvinte, atunci este posibil să rămână cu tine până la final. Deci, al doilea secret ar fi: **SURPRINDE!** Poți începe cu o glumă sau cu o informație care să stârnească curiozitatea și să facă atmosfera plăcută și relaxată. Anunță-i pe colegi despre ce urmează să vorbești și alege exemple concrete pe parcursul prezentării tale, pentru a fi cât mai ușor de înțeles. Nu uita ca, în încheiere, să reiei cele mai importante idei din prezentarea ta, astfel încât concluzia să fie reținută de ascultători. Secretul este **CONVINGE!**

Vocabular

a argumenta – a susține ceva cu dovezi.
a improviza – a compune pe nepregătite.
orator – persoană care are talentul de a vorbi frumos în fața unui public.

Al doilea pas, la fel de important ca pregătirea conținutului, este etapa de pregătire a *susținerii prezentării*. Poți avea de spus cele mai interesante lucruri, dar dacă mesajul tău nu ajunge la cei care te ascultă, atunci totul e degeaba. O prezentare reușită este ca un film bun. După ce ai asistat la ea, îți amintești persoana care ți-a vorbit așa cum îți rămâne în minte chipul unui actor. Trebuie deci să fii puțin actor și să-ți joci rolul cât mai convingător. Așa că următorul secret este furat de la teatru: **INTERPRETEAZĂ!**

Clic! Acest lucru înseamnă că trebuie să pronunți clar cuvintele și să fii atent la tonul folosit. Dacă cei care te ascultă trebuie să ciulească urechile pentru a auzi ce spui, nu va fi cea mai reușită dintre prezentări, nu? Pe de altă parte, nici un ton ridicat nu e potrivit: poate fi supărător pentru cei care te urmăresc. Doar nu vrei să creadă că le reproșezi ceva! Rostește propozițiile intonând corespunzător exclamațiile și întrebările. În acest fel, ceea ce vei spune nu va fi monotonic. Ritmul vorbirii este și el important. Nu vorbi prea repede, ca să poți fi urmărit, dar nici prea încet, altfel cei care te ascultă își vor pierde interesul.

Nu în ultimul rând, este important cum stai și cum te miști în timp ce vorbești. **Clic!** Și în acest caz este indicat să eviți extremele: nu sta înțepenit, dar nici nu face acrobații, pentru că în ambele situații vei atrage atenția asupra altor lucruri decât asupra a ceea ce ai de spus. Făcute cu măsură, gesturile pot să te ajute să-ți subliniezi ideile. În sfârșit, nu uita să privești în ochi auditoriul și să ai o atitudine cât mai relaxată. Un zâmbet ajută întotdeauna! Pentru toate aceste lucruri, evident, ai nevoie de mai multe repetiții, unele chiar în fața oglinzii.

Sper că ești de acord cu mine: o prezentare de succes nu e chiar floare la ureche, dar nu este nici atât de dificilă cum pare. Vei reuși să-ți captivezi colegii dacă te vei pregăti atent înainte, astfel încât să știi exact ce lucruri dorești să spui și cum le vei spune. În rest, totul e să fii sigur pe tine, convingător și fermecător. Mult succes!

(transcrierea prezentării susținute la Clubul Miciei Oratori*
de Mihaela Dima, elevă în clasa a V-a)

Jurnalul meu **Clic!** de lectură

Citește cât mai multe „frământări de limbă“. Te vor ajuta să-ți îmbunătățești dicția, adică să rostești cuvintele cât mai clar și mai corect. Notează în jurnal câteva care îți plac mai mult și memorează-le.

Exemplu:

„Am o prepelească pestriță,/Cu paisprezece pui de prepelească pestriță,/ Dar sunt mai pestriți puii prepeleștei pestrițe/Decât prepeleștii pestriți.“

Ce spune textul?

1. Mici copii, mari oratori! Citiți textul și interpretați-l în fața colegilor.
2. Recitește textul, cu creionul în mână, și marchează observațiile tale, folosind următoarele semne:

✓	acolo unde textul spune ceea ce știai deja.
—	acolo unde textul contrazice ceea ce credeai tu.
+	în cazul în care informația citită este nouă pentru tine.
?	în dreptul ideilor pe care nu le înțelegi sau despre care ai dori mai multe informații.

Discutați împreună informațiile marcate cu semnul întrebării, pentru a vă lămurii neînțelegerile.

3. Completează spațiile libere cu informațiile potrivite din textul citit.

Pentru o prezentare reușită, nu trebuie să improvizezi, trebuie Primul pas în pregătirea unei prezentări este Cel de-al doilea pas, la fel de important ca primul, este

4. Numerotează acțiunile referitoare la pregătirea conținutului, în ordinea potrivită.

- Caut cuvintele potrivite pentru a exprima cât mai convingător ce doresc să spun.
- Scriu ideile pe hârtie și le aleg pe cele mai importante.
- Stabilesc ordinea ideilor: cu ce încep, cum continui și cum închei.

5. Conceperea unei prezentări presupune, de fapt, respectarea etapelor unei compuneri. Realizează corespondențele.

INTRODUCERE

CUPRINS

ÎNCHEIERE

Stabilești concluzia.

Îți comunicî ideile într-o ordine logică, cu argumente convingătoare.

Captezi atenția ascultătorilor și îi anunți despre ce va fi vorba.

6. Scrie cele mai importante informații pe care le-ai aflat din text cu privire la pregătirea susținerii unei prezentări.

7. Lucrați în echipă! Realizați un poster în care să treceți secretele unei prezentări reușite. Decorați-l cu desene frumoase!

Cum spune textul?

8. Discutați în perechi! Textul ne spune că, pentru a trezi interesul publicului, prezentarea poate începe cu o glumă. Care este gluma cu care începe prezentarea transcrisă în manual?

9. Lucrați pe echipe! Completați împreună, pe o coală de hârtie, schema de mai jos, cu cele mai importante informații din text.

10. Selectează acel fragment din încheiere în care autoarea repetă, pe scurt, cele mai importante idei din text.

Despre ce vorbește textul?

11. Citiți variantele de mai jos și alegeți răspunsul corect. Spuneți de ce nu sunteți de acord cu celelalte variante.

- Intenția autoarei este aceea de a învăța publicul cum să susțină o prezentare reușită.
- Autoarea vorbește despre niște reguli imaginare, cu intenția de a încânta auditoriul.
- Autoarea joacă un rol într-o piesă de teatru.

12. Textul din manual este transcrierea unei prezentări făcute de o elevă. Lucrați pe grupe și apreciați dacă prezentarea elevei este sau nu reușită, din punct de vedere al conținutului. *Prezentați* concluziile voastre în fața colegilor!

Descopăr secretele textului

13. Citiți informațiile din tabel, alegeți echipa în care doriți să fiți și organizați o minidezbateră. Ascultați argumentele cu atenție și oferiți contraargumentele voastre. În finalul minidezbaterii, notați trei concluzii rezultate din discuțiile avute.

Echipa 1	Echipa 2	Echipa 3
Susține și argumentează că cel mai important lucru într-o prezentare sunt IDEILE care trebuie transmise.	Susține și argumentează că cel mai important lucru într-o prezentare este ÎNCEPUTUL acesteia.	Susține și argumentează că cel mai important lucru într-o prezentare este FARMECUL PERSONAL al prezentatorului.

Portofoliul meu

Clic! Pregătește o prezentare în care să descrii un personaj dintr-o carte/dintr-un film de desene animate, ținând cont de sugestiile din tabel.

Conținut	Susținere
Prezentarea ta conține: numele personajului și cartea/filmul în care apare; o caracteristică principală a personajului; două trăsături fizice și exemplificarea acestora; două trăsături de comportament și exemplificarea acestora; o scurtă concluzie.	Pregătește un afiș cu personajul preferat. Exersează prezentarea (singur sau cu spectatori): stând în picioare; cu desenul orientat spre ascultători; rostind clar fiecare parte a prezentării.

Stabiliți o zi în care să susțineți prezentările în fața clasei și apreciați dacă sunt sau nu reușite, după criteriile aflate în lecția de astăzi. Organizați interviuri în care să întrebați prezentatorii cum s-au pregătit pentru prezentare și ce dificultăți au întâmpinat.

RECOMANDAREA MEA DE LECTURĂ

Clic! Prezentați în fiecare săptămână o carte preferată, argumentând alegerea. Organizați-vă astfel încât să participe toți elevii din clasă. Nu uitați să țineți cont de sugestiile din tabel atunci când vă pregătiți prezentările.

Conținut	Susținere
1. Introducere: părerea ta ... este o carte cum nu am mai întâlnit până acum. ... este cea mai frumoasă carte pe care am citit-o vreodată. ... este o carte pe care trebuie să o citească orice copil. 2. Cuprins: argumentele Spun acest lucru pentru că Imaginați-vă o poveste în care personajul Atunci când spun acest lucru, am în vedere în primul rând 3. Încheiere: concluzia Vă invit să citiți și voi această carte Dacă citiți această carte, vă veți bucura de Cartea merită citită	Pregătește un poster cu momentul cel mai palpitant din carte. Exersează prezentarea (singur sau cu spectatori): stând în picioare; cu desenul orientat spre ascultători; rostind clar fiecare parte a prezentării.

Sugestie pentru timpul liber

Clic! Vreți să fiți buni actori? Atunci faceți-vă timp și mergeți la teatru ori de câte ori aveți ocazia! Studiați jocul actorilor și furați din secretele lor.

Clic! Leul (fragment)

de Daniil Harms

DANIIL HARMS
(1905 – 1942) s-a născut și a trăit în Rusia, fiind unul dintre cei mai iubiți scriitori pentru copii din această țară. De-a lungul vieții, a avut aproximativ 30 de pseudonime!

- Ai fost la Grădina Zoologică?
— Am fost.
— Ai văzut leul?
— Acela care are trompă?
— Nu, acela e elefant, leul nu are trompă.
— A, acela cu două cocoșe.
— Nu-nu, acela cu coamă.
— A-a! Da, da, cu coamă, cu cioc.
— Ce cioc?! Cu gheare, nu cu cioc!
— Păi da, cu gheare și cu aripi.
— Nu, leul nu e așa, acela nu e leu.
— Dar ce e?
— Nu știu asta. Leul e galben.
— Păi da, galben, aproape gri.
— Nu, mai degrabă aproape roșu.
— Da, da, da, cu coadă.
— Păi da, cu coadă și gheare.
- Știi! Cu gheare și e mare cât o călimară.
— Ce leu să fie acela? E mai degrabă un șoarece!
— Ce vorbești? Nu există șoareci cu aripi!
— Și acesta-i cu aripi?
— Păi da!
— Păi atunci e o pasăre.
— Păi da! Și eu cred că-i pasăre. [...]
— Iar eu te-am întrebat de leu.
— Ei, n-am văzut leul.

Ce spune textul?

1. *Mici copii, mari actori!* Stabiliți cine este primul vorbitor și cine este al doilea. Citiți textul, pe roluri, însoțind fiecare replică de mimica și gestică potrivite acesteia. Colegii vor aprecia, prin aplauze, interpretările voastre.

2. Ascultați interpretările colegilor și încercuțiți răspunsul corect la întrebarea: *Ce dorea să afle primul vorbitor?*

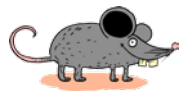
- Dorea să afle cum arată leul.
- Dorea să afle dacă interlocutorul lui a văzut leul la Grădina Zoologică.
- Voia să știe ce animale a văzut interlocutorul său la Grădina Zoologică.

Cum spune textul?

3. Completează spațiile libere cu răspunsurile potrivite.

Textul este scris sub formă de ... și cuprinde multe replici scurte, de tip ... și răspuns. A doua întrebare din text își va găsi răspunsul abia la ... dialogului.

Despre ce vorbește textul?

4. Discutați în perechi! Credeți că, în dialogul lor, cei doi copii comunică cu adevărat? Argumentați răspunsul vostru.

5. De ce este comic textul? Alege răspunsul corect.

- a) Textul este comic pentru că cititorul află cum arată multe animale de la Zoo.
- b) Textul este comic pentru că cititorul nu mai înțelege cine întreabă, cine răspunde și despre ce discută cei doi copii.
- c) Textul este comic pentru că cititorul nu reușește să afle cum arată leul.

Descopăr secretele textului

6. **Joc de rol!** Ai ajuns la Grădina Zoologică și vrei să te duci direct la cușca leilor. Cere informații unui îngrijitor despre locul unde se află aceasta. Pentru ambele roluri, fiți atenți ce formule de începere și de încheiere a dialogului folosiți! Amintiți-vă regulile de aur ale dialogului!

7. **Povestiți** colegilor cum a decurs ultima voastră vizită la Grădina Zoologică și ce animal v-a impresionat cel mai mult. Nu uitați să țineți cont de sugestiile din tabel atunci când vă pregătiți prezentările.

Conținut	Susținere
Prezentarea ta conține: când, unde, cu cine și cu ce ocazie ai fost la Zoo; ce animale ai văzut și care dintre ele te-a impresionat în mod deosebit; un moment interesant din timpul excursiei; o scurtă concluzie.	Pregătește un desen cu momentul preferat al excursiei. Exersează prezentarea (singur sau cu spectatori): stând în picioare; cu desenul orientat spre ascultători; rostind clar fiecare parte a prezentării.

8. Formulează câte două propoziții în care cuvintele *grădină* și *leu* să aibă sensuri diferite de sensurile pe care le au în text.

9. Cuvintele *leu*, *elefant*, *șoarece*, *pasăre* au trăsături comune de sens, pentru că toate sunt *animale*. Găsește, în text, toate cuvintele care se referă la *părți ale corpului unor animale*. Nu-i așa că sunt multe?

10. Scrieți perechea de cuvinte cu înțeles opus, care indică neînțelegerea dintre cei doi participanți la dialog.

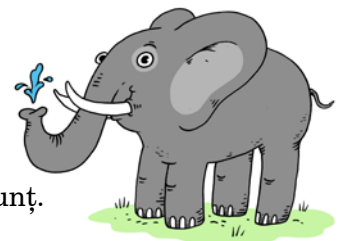
11. Caută în text cuvinte care au același înțeles cu:

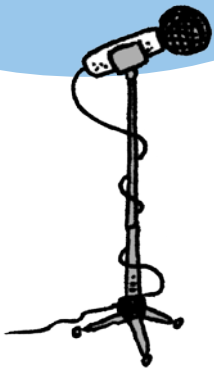
plisc, *spui*, *se află*.

12. Notează cel puțin cinci cuvinte înrudite cu cuvântul *cred*.

13. Seamănă mult, dar nu sunt identice! Tăiați cuvântul care nu se potrivește în enunț.

- a) *Pronumele/Prenumele* autorului este Daniil.
- b) Fiecare replică din dialog începe cu *aliniat/alineat*.
- c) Dialogul mi-a lăsat o *impresie/expresie* deosebită.

Concurs de prezentări

Organizați un concurs de prezentări, la care să participe și colegi de-ai voștri din clase paralele. Găsiți-i un nume și realizați *un afiș* în care să anunțați concursul, condițiile de participare și data desfășurării acestuia. Puneți-l la avizierul școlii.

Stabiliți *un comitet de organizare*, care să se ocupe de înscrieri, de ordinea intrării în concurs și de diplomele care se vor acorda. Discutați cu profesorii voștri despre *bugetul* concursului. Alegeți apoi *juriul*, având grijă să facă parte din el și copii din clasele vecine.

Alegeți unul dintre subiectele de mai jos (sau gândiți-vă voi la un subiect) și pregătiți acasă o prezentare de maximum 5 minute. Puteți fie *să povestiți* ceva, fie *să descrieți*, fie *să aduceți argumente* pentru a susține o idee.

Povestește ...	Describe ...	Argumentează ...
aventurile tale de la mare/munte	familia ta	de ce X este personajul tău preferat
un film care ți-a plăcut	prietenul tău cel mai bun	de ce X este filmul tău favorit
o întâmplare interesantă, care ți-a lăsat o impresie puternică	un joc care îți place	de ce crezi că X este cea mai frumoasă poveste din lume
cum ai făcut o faptă bună	o persoană din viața ta pe care o admiri	de ce îți place o anumită muzică

Juriul va aprecia prezentările după următoarele criterii de evaluare:

- ♥ Alegerea unui titlu sugestiv
- ♥ Respectarea părților componente ale unei prezentări (introducere, cuprins și încheiere)
- ♥ Expunerea logică a ideilor
- ♥ Exprimarea clară și corectă din punct de vedere gramatical
- ♥ Atitudinea, mimica și gesturile adecvate
- ♥ Originalitatea prezentării

Foarte bine	Bine	Suficient
♥♥♥♥♥♥♥♥	♥♥♥♥♥	♥♥

CAPITOLUL AL III-LEA

CARTE FRUMOASĂ, CINSTE CUI TE-A SCRIS

(COMUNICAREA SCRISĂ)

... unde aflăm o mulțime de lucruri interesante despre cărți,
facem planuri peste planuri (de compuneri), devenim campioni la maraton
și scriem chiar noi o carte...

Cartea – obiect cultural. Compunerea. Planul compunerii. Așezarea textului în pagină. Ortografie și punctuație

Clic! Fluturi cu sute de aripi

adaptare după Mircea Cărtărescu

Clic! **MIRCEA CĂRTĂRESCU**
s-a născut chiar de ziua copiilor, adică pe 1 iunie 1956. Poate de aceea este nu doar un foarte talentat scriitor, ci și un mare specialist în... zmei! A scris Enciclopedia zmeilor și este prezent cu texte adresate copiilor în volume colective cum sunt *Care-i faza cu cititul?* sau *Bookătăria de texte și imagini*. Este cel mai cunoscut scriitor român, atât în țară, cât și în lume, fiind tradus în nenumărate limbi.

Vocabular

tatuaj – desen făcut pe piele.
a desluși – a lămuri.
subteran – care se află sub pământ.
fantasmă – nălucă, himeră, fantomă.
flotilă – unitate de nave militare.
mirific – minunat, măreț.
eficient – care are rezultatul așteptat.
deltaplan – aparat de zbor cu o singură aripă.

Cărțile sunt asemenea unor fluturi. De obicei stau cu aripile lipite, așa cum se odihnesc fluturii pe câte-o frunză, când își desfășoară trompa ca să soarbă apă dintr-un bob de rouă. Când deschizi o carte, ea zboară. Și tu odată cu ea, ca și când ai călări pe gâtul cu pene fine al unui fluture uriaș. Dar cartea nu are o singură pereche de aripi, ci sute, ca un semn că ea te poate duce nu doar din floare-n floare în această lume glorioasă, ci în sute de lumi locuite. Unele dintre ele seamănă mult cu cea în care trăim, altele sunt populate de ființe care nu ni se arată decât în vise.

Pe aripile fluturilor noștri de hârtie sunt tatuaje* ciudate, înscrise cu cerneală tipografică. A trebuit să mergem la școală ca să le deslușim*. Cărțile sunt fluturi cu care zburăm prin propria noastră minte. Și înțelegem că zborul, chiar dacă ne duce în lumi îndepărtate, se petrece întotdeauna în noi înșine. Niciun aparat de zbor nu te-a dus atât de departe. Cărțile vorbesc despre orașe de cristal și subterane* pline de monștri, și regine misterioase și secole îngropate în uitare, numai și numai pentru că toate aceste minuni, miraculoase sau înfricoșătoare, se află deja în tine. Se aflau acolo înainte să-ți începi călătoria. Citind și zburând, ceea ce e unul și același lucru, nu faci decât să desenezi harta magică a propriului tău suflet.

Ai știut că ești atât de complicat? Ai fi bănuțit vreodată că trăiesc atâtea lumi în tine? Visele ți-au deschis câteodată o fereastră către miezul de fantasmă* al minții tale, dar visele se adună și se destramă asemenea norilor. Privește însă flotila* de

fluturi din biblioteca ta, ascultă furnăitul acestor armăsari înaripați. Fiecare arde de dorința să te transporte, lopătând din zeci și sute de aripi, în tot atâtea spații și timpuri mirifice*.

Filmele sunt și ele fluturi, ca și fotografiile sau jocurile pe computer, care te atrag atât de mult. Dar sunt fluturi cu o singură aripă. Mai eficiente* și mai directe, dar nu atât de fabuloase. Orice copil ar prefera să zboare pe un fluture uriaș, cu aripile colorate carnavalesc, decât cu deltaplanul*. Filmele au căpătat abia de curând a treia dimensiune, pe când cărțile au sute de dimensiuni, și asta de patru mii de ani încoace. Filmele nu au încă atingere, parfum, vibrație ca și atâtea alte senzații pe care nici nu le putem numi, dar care toate formează trupul viu al viețuirii noastre în lume.

Dar, mai ales, o diferență uriașă există între aripile cărții și aripa filmului sau a fotografiei: privind un film, vezi imagini străine și la fel pentru toți privitorii. Citind o carte, privești în tine însuți. Nimeni, niciodată, n-o să citească scrierile citite de tine. Zece oameni care citesc aceeași carte citesc de fapt zece cărți diferite. Dacă autorul ei scrie undeva „era seară“, cei zece cititori își vor închipui zece seri diferite, seri trăite de ei și numai de ei. Căci fluturele cu care zbori ești întotdeauna tu însuți.

Îmi amintesc prima carte citită de mine, pe când nu aveam încă opt ani. Era o carte mare, care mă acoperea aproape în întregime, ca un cort multicolor, pe când o citeam în pat într-o seară de primăvară. Lumina de pe pagini venea de pe fereastra enormă a camerei mele. Paginile se luminau și se-ntunecau pe măsură ce norii alunecau pe cerul tot mai cafeniu spre asfințit. Trecea din când în când un tramvai. Un oraș nesfârșit se revărsa dincolo de fereastră.

Era o poveste despre o fetiță care se născuse cu trei inimi de schimb: una de cristal, una de fier și una de plumb. Cu cea de cristal a fost veselă și fericită. Inima de fier a ajutat-o apoi, când a crescut, să îndure neliniștile vieții, iar inima de plumb a fost grea din cauza bătrâneții. Dar când a sosit sfârșitul, a descoperit că inima ei se transformase într-o inimă de copil și, atunci când și-a dat ultima suflare, în altă parte s-a născut o fetiță... Nu-mi amintesc povestea în toate amănunțele. Mai curând țin minte cartea, mare și plină de ilustrații. N-am mai găsit-o apoi niciodată, poate pentru că nu i-am ținut minte titlul și cu atât mai puțin autorul. Degeaba am răscolit librăriile și internetul: nicăieri n-am mai întâlnit povestea fetiței cu patru inimi. Cartea aceea de demult, care m-a umbrit ca un cort timp de multe după-amiezi, a fost primul fluture pe care l-am îmblânzit și l-am făcut să zboare pentru mine.

De-atunci am simțit fâlfâitul multor pagini desfăcute larg peste lume. Dar am fost uimit să-nțeleg că toate poveștile, sute și sute, pe care le-am citit mai târziu, romane și legende și peripeții, se leagă, prin subțiri și rezistente fire de mătase, de această primă poveste citită în anii copilăriei.

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Care-i faza cu cititul?
este chiar titlul cărții
pe care v-o pro-
punem săptămâna
aceasta. Răspund la
întrebare, cu talent, o
mulțime de scriitori,
care au numai lucruri
interesante de po-
vestit. Află și tu care
e faza ☺!

Ce spune textul?

1. Liber la imaginație! Audiază textul cu ochii închiși, încercând să îți imaginezi lucrurile despre care vorbește scriitorul. Desenează unul dintre lucrurile pe care le-ai văzut „cu ochii minții“.
2. Citește textul în liniște și fără grabă. Completează apoi spațiile libere cu informații din text.

 Cărțile sunt asemenea unor Dar, spre deosebire de aceștia, cartea are ... de perechi de aripi și te poate duce în Zborul se petrece întotdeauna în Cărțile vorbesc despre Filmele sunt și ele ..., dar sunt Toate poveștile citite mai târziu, romane și legende și peripeții, se leagă de

Cum spune textul?

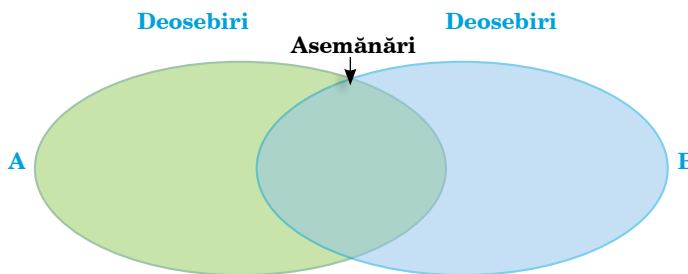
3. Lucrați în perechi! Stabiliți care sunt cele două mari secvențe ale textului și dați-le un titlu potrivit.
4. Ideile principale s-au amestecat! Pune-le tu în ordine.

- Spre deosebire de filme, cărțile au mii de dimensiuni și putem avea cu ele un contact direct.
- Citind, călătorim, de fapt, în mintea noastră, pentru că ne imaginăm ceea ce citim.
- Fiecare lectură este unică, fiindcă aceeași carte este imaginată diferit de cei care o citesc.
- Cărțile ne fac să visăm, iar visele acestea nu se destramă.
- Cărțile seamănă cu fluturii, doar că sunt fluturi cu sute de aripi.
- Cărțile sunt importante pentru formarea unui om și ne trimit la alte și alte cărți.

5. Ca să explice cum vede el cartea, autorul recurge la mai multe comparații. Cu cine este comparată cartea la început? Dar mai apoi?

6. Lucrați pe grupe! Fiecare grupă va completa o diagramă cu asemănările și deosebirile dintre *cărți* (A) și *filme* (B), așa cum reies acestea din text. Prezentați colegilor rezultatele voastre. La final, se va completa la tablă o diagramă care să cuprindă cele mai potrivite informații din tot ceea ce s-a spus.

Reținem!

Cărțile nu sunt doar o sursă de informare, ci și **obiecte frumoase**, care merită admirația noastră. De aspectul lor se ocupă o întreagă echipă de specialiști din edituri. Este important cum este ilustrată, cum este așezat textul în pagină, ce mărime are cartea, cum va arăta coperta sau ce grosime are hârtia pe care este tipărită. Trebuie să le protejăm atunci când le citim și să le păstrăm în bibliotecă.

Reținem!

Cartea reprezintă **unul dintre cele mai importante mijloace de informare**. Din cărți putem afla tot ceea ce omenirea a reușit să descopere vreodată. De aceea, este important ca oamenilor să nu li se interzică accesul la cunoaștere și să aibă întotdeauna posibilitatea de a consulta o carte. Locul cel mai potrivit pentru a face acest lucru este biblioteca.

7. Recitește fiecare paragraf din text. Ce expresii folosește **Clic!** autorul pentru a se referi la cuvintele din stânga? Realizează corespondența.

jocurile pe computer
 biblioteca
 filele cărții
 literele
 cititul
 cartea

aripi de fluture
tatuaje ciudate
zbor în noi înșine
flotilă de fluturi
fluturi cu o singură aripă
fluture uriaș cu aripile colorate

Despre ce vorbește textul?

8. Fluturile este caracterizat prin frumusețe și fragilitate. **Clic!** Sunt acestea și caracteristici ale cărții, din punct de vedere fizic? Discutați.
9. Răspunde în scris la întrebarea: *Poți cunoaște lumea fără a te deplasa nicăieri?* și argumentează-ți răspunsul. **Clic!** Împărtășește colegilor părerea ta.

10. Cum credeți că v-ați simți dacă ați călări pe un fluture uriaș, multicolor? Oferiți cât mai multe răspunsuri și notați-le. Comparați aceste trăiri cu ceea ce simțiți atunci când citiți o poveste care vă place și observați dacă emoțiile respective sunt sau nu la fel.

11. Completați *Jurnalul dublu* cu desene inspirate de ideile din text. Afișați lucrările și comparați-le! Dacă ideile au fost aceleași pentru toți, ce puteți spune despre desene?

JURNALUL DUBLU

Cărțile sunt fluturi cu o sută de aripi.
 Cărțile sunt fluturi cu care zburăm prin propria minte.
 Cărțile vorbesc despre orașe de cristal și subterane pline de monștri și regine misterioase.
 Biblioteca ta este o flotilă de fluturi.
 Filmele sunt fluturi cu o singură aripă.
 Cartea mă umbrea ca un cort multicolor.

12. Autorul scrie despre un subiect frumos, într-un mod foarte frumos. Alege trei expresii din text care ți-au plăcut mai mult și explică ce sens are fiecare pentru tine.

13. Lucrați pe grupe! Autorul sugerează că toate cărțile pe care un om le citește în viață se leagă de primele povești, citite în anii copilăriei. La ce credeți că se referă? Alegeți varianta/variantele care vi se par mai aproape de adevăr și discutați.

- Cărțile citite în copilărie sunt foarte importante, pentru că ne formează ca oameni.
- Dacă primele cărți ne oferă plăcerea de a citi, atunci dragostea de cărți nu ne va mai părăsi toată viața.
- Chiar dacă poveștile din viața unui om sunt diferite, cititorul lor este același și el este cel care, peste timp, face legăturile dintre cărți.
- Poveștile seamănă toate între ele și vorbesc despre aceleași lucruri: aventuri, obstacole, personaje care trec prin peripeții și care se transformă în urma acestora.

Descopăr secretele textului

14. Citește enunțul și spune de ce a folosit autorul ghilimelele.

Dacă autorul ei scrie undeva „era seară“, cei zece cititori își vor închipui zece seri diferite, seri trăite de ei și numai de ei.

15. Caută în DEX cuvântul *carte* și descoperă-i multitudinea de înțelesuri. Formulează enunțuri cu cinci dintre acestea.

Reținem!

Citind, compari trăirile personajelor cu ceea ce ai simți tu în aceeași situație, te întrebi dacă ai fi procedat la fel sau te familiarizezi cu situații noi, pentru care vei fi pregătit dacă vor apărea vreodată în viața ta. În acest fel, ajungi, de fapt, să te cunoști mai bine.

Reținem!

Cărțile se referă unele la altele, se completează ori își răspund. Se spune că o carte se face din cărți, deci nu poți să scrii ceva valoros fără să te referi la ce au scris alții înaintea ta.

Dar cărțile sunt proprietatea celor care le-au scris. Nu putem folosi fragmente dintr-un text (citate) fără a preciza cui aparțin. Pentru a indica faptul că nu sunt cuvintele noastre, trebuie să folosim *ghilimelele* (*semnele citării*). Arătăm astfel că reproducem întocmai cuvintele cuiva.

Exemplu: „*Ai știut că ești atât de complicat?*“ este întrebarea autorului.

De asemenea, ghilimelele sunt semne de punctuație care ne ajută, în scris, să evidențiem:

titlurile unor cărți,
spectacole sau evenimente;

Exemplu: *Citesc cartea*

„*Care-i faza cu cititul?*“.

folosirea unui cuvânt cu alt sens decât cel obișnuit.

Exemplu: *A venit și*

„*curajosul*“ de iepure.

Ne amintim!

Compunerea este o compoziție scrisă, pe o temă dată sau pe o temă la alegere. Există mai multe tipuri de compuneri, fiecare cu specificul ei:

- compunere în care **se povestește** o întâmplare;
- compunere în care **se descrie** un subiect;
- compunere în care **se argumentează** o idee.

Reținem!

Să povestim în scris!

Părțile compunerii sunt:

Introducerea – partea de început, în care se prezintă situația inițială și se precizează locul, timpul acțiunii și persoanele/personajele.

Cuprinsul – partea de mijloc, în care apare un eveniment ce schimbă situația inițială și implică persoanele/personajele în diferite acțiuni, până se ajunge la un moment de maximă tensiune.

Încheierea – partea finală, în care se vede cum a fost depășit momentul tensionat și cum s-a schimbat situația inițială în urma desfășurării acțiunii.

Știați că există cărți în care autorii scriu numai introduceri sau numai finaluri de povești?

Ne amintim!

Clic! **Planul compunerii** presupune stabilirea ideilor care vor apărea în introducere, cuprins și încheiere.

- a) Precizați, pentru introducere, când va avea loc întâmplarea, în ce loc și ce persoane/personaje vor fi implicate. Descrieți locul și persoanele/personajele și dați-le nume.
- b) Menționați, pentru cuprinsul compunerii, momentul care va provoca desfășurarea acțiunii. Notați apoi, în ordine, încercările prin care urmează să treacă persoanele/personajele. Stabiliți apoi care va fi momentul de maximă tensiune al acțiunii.
- c) Scrieți, pentru final, în ce fel va fi depășit momentul tensionat și cum se va schimba situația inițială.

23. **Lucrați în perechi!** Recitați al doilea fragment de la exercițiul anterior și scrieți **planul compunerii** din care ar putea să facă parte acesta. Dați-i un titlu potrivit. Prezentați planul colegilor.

16. Transcrie cinci ortograme din text și formulează **Clic!** enunțuri cu acestea.

17. Scrieți fiecare câte un cvintet pe tema *Cartea*. Citiți-le în fața clasei și alcătuiți un top al celor mai reușite poezii.

18. Cărțile reprezintă înțelepciunea lumii. Imaginează-ți că toate cărțile din lumea aceasta ți-ar putea răspunde la o singură întrebare. Ce întrebare ai alege să pui?

19. Recitește fragmentul în care autorul *povestește* experiența primei cărți citite de el. Identifică introducerea, cuprinsul și încheierea acestei relatări. Ce ne comunică autorul în fiecare dintre aceste secvențe?

20. Scrie și tu o compunere în care *să povestești* întâlnirea cu o carte/o poveste care te-a impresionat. Ai în vedere următorul plan:

- a) când și unde te aflai atunci când ai citit-o pentru prima oară;
- b) care au fost primele impresii;
- c) ce moment din text te-a impresionat cel mai mult;
- d) de ce ai ținut-o minte atât de bine;
- e) în ce fel te-a schimbat lectura acestui text.

21. Care dintre reperele oferite la exercițiul anterior țin de introducere? Dar de încheiere?

22. **Clic!** Din ce parte a unei compunerii crezi că fac parte următoarele texte? Explică de ce.

- a) *Vulpea a intrat în casă râzând, iar iepurile a zbughit-o în pădure bombănind și promițându-și, în gând, că niciodată nu o va mai crede pe vulpea cea șireată.*
- b) *A fost odată, într-un sat, un bătrân tare înțelept. Oamenii veneau adesea la el să-i ceară sfaturi. Bătrânul avea o pisicuță neagră pe care o striga Sofia și, de fiecare dată când i se cerea ajutorul, pleca urechea la pisicuță și părea că-i ascultă vorbele.*
- c) *Și copilul a început să citească. Rând cu rând, pagină după pagină, capitol după capitol, din zori și până-n seară. Nu mai lăsa cartea din mâini. Până într-o zi, când s-a întâmplat ceva complet neașteptat...*

24. Scrie singur *planul compunerii* din care ar putea să facă parte primul fragment de la exercițiul 22. Notează *Clic!* trei variante de titlu. Prezintă planul colegilor. Alegeți, prin vot, cel mai potrivit titlu.

25. Lucrați pe grupe! Recitați al treilea fragment de la exercițiul 22. Ce credeți că s-ar putea întâmpla mai departe? Notați ideile voastre și comparați-le cu cele ale colegilor din alte grupe.

26. Notează în caiet următoarele serii de cuvinte și expresii și scrie în ce parte a unei compuneri pot apărea. Folosește-le și tu atunci când redactezi textul.

- a) *A fost odată ..., Trăia cândva ..., Într-o seară de vară ..., Toamna trecută ..., Acum un an*
- b) *Când deodată ..., Brusc ..., Pe neașteptate ..., Până într-o zi când*
- c) *De atunci ..., Și astfel ..., Iată cum*
- d) *Mai întâi ..., apoi ..., în continuare ..., Și a plecat*

27. Felul în care așezăm compunerea în pagină este important. Adevărat sau fals?

- a) Data se scrie sus, în partea stângă a paginii. A F
- b) Între dată și titlu se lasă un rând liber. A F
- c) Titlul se scrie la mijlocul rândului, cu literă mică. A F
- d) Între titlu și text nu se lasă un rând liber. A F
- e) Fiecare idee nouă începe cu alineat. A F

28. Completează enunțurile de mai jos, într-un mod cât mai original:

- a) Dacă soarele nu ar mai străluci, atunci
- b) Dacă găzele ar vorbi, atunci
- c) Dacă oamenii ar avea aripi, atunci
- d) Dacă portocala ar avea altă culoare, atunci

29. *Fiiți și voi scriitori!* Formulați enunțuri în care cuvintele *carte, literă, gând:*

- a) să fie comparate cu elemente reale sau imaginare;
- b) să primească însușiri neobișnuite;
- c) să primească însușiri omenești.

Portofoliul meu

Realizați un poster despre *carte*, folosind informațiile din lecție și versurile lui Tudor Arghezi. Desenați-l frumos!

*„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.“*

Sugestie pentru timpul liber

Faceți o vizită la biblioteca din localitatea voastră, împreună cu profesorii și colegii. Acolo veți descoperi o mulțime de cărți frumoase și rare... Nu uitați să vă faceți *Permis de cititor*, pentru că doar așa veți putea consulta sau împrumuta cărțile pe care doriți să le citiți!

Reținem!

* În textul lecției, autorul folosește cuvintele limbii într-un mod creativ, original, pentru a-și transmite mesajul cu mai multă forță. El folosește comparații: „cărțile sunt *asemenea unor fluturi*“, atribuie lucrurilor însușiri neobișnuite: „orașe *de cristal*“ sau le atribuie însușiri caracteristice persoanelor: „cărțile *vorbesc*“.

Cartea – mijloc de informare. Articolul. Cartea poștală, mesajul text.
Substantivul. Semnele de punctuație

Clic! 0 altfel de bibliotecă

Clic! Jurnalul meu de lectură

Caută pe internet diferite articole despre istoria cărții: când au fost scrise primele cărți și pe ce suporturi a existat cartea de-a lungul timpului (tablite de lut, pergament sau papirus, hârtie, ecran). Notează cele mai importante informații și împărtășește-le colegilor.

Vocabular

a returna – a înapoia.

a achiziționa – a cumpăra.

editură – instituție unde se pregătesc cărțile pentru publicare.

redactor – 1. cel care pregătește pentru publicare lucrarea unui autor; 2. persoana care scrie un articol într-un ziar sau revistă.

tipografie – întreprindere unde se execută tipărirea cărții.

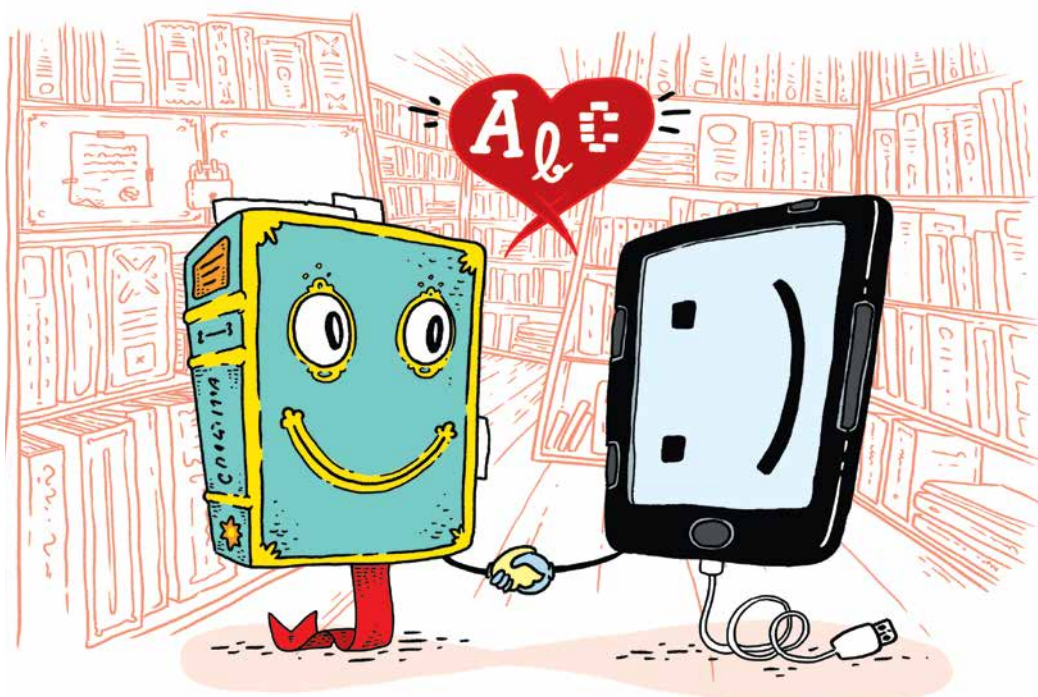
a fi descărcate – (aici) a aduce de pe internet pe computer, tabletă sau pe telefon.

piraterie – (aici) comercializare ilegală a cărților, filmelor, muzicii.

Când eram copil, cărțile pe care mi le doream erau greu de găsit. Ca să ajung să le citesc, trebuia să fac multe drumuri la bibliotecă, să întreb mereu dacă au fost returnate*, iar ziua în care le puteam în sfârșit împrumuta era o zi grozavă pentru mine. Poate de aceea, mai târziu, când am avut posibilitatea de a găsi orice titlu doream, am cumpărat o mulțime de cărți și mi-am făcut o bibliotecă mare și frumoasă.

Nu m-am gândit serios la cărțile electronice până în ziua în care a trebuit să-mi schimb locuința. Cele douăzeci de cutii adunate nu păreau de ajuns ca să transport toată biblioteca. Mai mult, în aceeași perioadă avea loc un mare târg de carte și abia așteptam să ajung acolo ca să achiziționez* titlurile noi care mă interesau. Editurile* aveau reduceri importante și mulți dintre autorii mei preferați aveau să fie acolo pentru a oferi autografe. De la asemenea evenimente mă întorceam întotdeauna cu zeci de cărți frumoase, pe care le răsfoiam cu mare plăcere. Trebuia acum să le găsesc și lor o cutie... Atunci m-am întrebat pentru prima dată dacă nu cumva ar trebui să mă opresc din cumpărat și să iau numai și numai cărțile de care aveam nevoie imediat. Dar cum să te hotărăști care sunt acestea?! O carte nu răspunde unei nevoi imediate decât foarte rar. De obicei, ea te așteaptă răbdătoare în bibliotecă până când îți poate oferi un răspuns. Și atunci se deschide frumos și îți spune tot ce știe.

Prietenii mi-au sugerat atunci să nu mai cumpăr cărți pe hârtie, ci cărți electronice. În fond, autorii nu scriu cărți, ci scriu texte, pe care mai apoi le corectează un redactor* și, după caz, le ilustrează un ilustrator. Editorul le găsește un format potrivit, o hârtie potrivită, le creează o copertă sugestivă și le trimite la tipografie*. Abia acum a devenit o carte. Mai nou însă, editorul îi oferă autorului și altă variantă

decât cea tradițională, pe hârtie, și anume varianta electronică. Textul este, prin urmare, același, dar suportul de pe care îl citești este altul.

Am hotărât să mă documentez și i-am întrebat pe prietenii mei dacă citesc astfel de cărți și cum li se pare. Părerile au fost și pro, și contra. Am aflat, de exemplu, că pentru a citi cărți electronice ai nevoie de un dispozitiv pe care să citești și care nu este tocmai ieftin, dar și că, spre deosebire de cartea tipărită, cea electronică te costă mai puțin. Ba chiar există mii de cărți pe internet care pot fi descărcate* gratuit. Aici însă poate apărea problema pirateriei*, pentru că multe cărți sunt descărcate fără acordul autorilor sau al editorilor, la fel cum se întâmplă cu filmele sau cu muzica. Pe de altă parte, un dispozitiv de citit se poate la un moment dat și defecta, pe când o carte nu „se defectează” niciodată.

Mulți au apreciat faptul că dispozitivul de citit este foarte ușor și este comod de manevrat, spre deosebire de volumul pe hârtie, care poate cântări considerabil. Pentru alții însă, faptul de a ține în mână o carte, și nu un ecran, ori plăcerea de a întoarce paginile au rămas de neînlocuit.

Un argument care m-a convins a fost acela că pe un asemenea dispozitiv poți înmagazina sute de cărți electronice! În acest fel se rezolva ca prin farmec și problema bibliotecii mele greu de transportat. Dar o bibliotecă electronică este, într-un fel, o bibliotecă invizibilă, cu care nu te prea poți mândri și pe care n-o poți admira. În plus, există riscul să o ștergi pur și simplu din greșeală. O carte tipărită nu se șterge însă niciodată din greșeală.

Am constatat apoi că nu ai nevoie de semne de carte, pentru că poți găsi rapid orice citat, fără să răsfoiești întreg volumul. De reținut și că ești liber să faci orice însemnări dorești, fără teama că ai mâzgălit textul, pentru că le poți șterge când vrei. Mie îmi place însă să găsesc prin cărți sublinieri pe care le-am făcut cândva, la prima lectură. Ca să nu mai spun că pe o carte electronică nu poți primi autograf.

Nu în ultimul rând, cărțile electronice pot fi lecturate la orice oră din zi și din noapte, pentru că dispozitivele de citit au sursă proprie de lumină. Asta dacă nu cumva ai uitat să încarci bateria...

Fiind obișnuit cu cărțile tipărite, cărțile pe care am învățat să citesc și cu care am crescut, a fost destul de greu să mă obișnuiesc cu textul de pe ecran. Dar, treptat, am învățat să prețuiesc avantajele pe care le aduce o astfel de lectură. Cred în continuare că fiecare dintre noi ar trebui să aibă o mică bibliotecă, în care să se regăsească autorii preferați, cu volumele frumos aranjate, ale căror coperte să le putem admira oricând și pe care să le răsfoim când dorim. Dar mai cred și că sunt momente în care este mult mai potrivită o carte electronică. Până la urmă, tot ceea ce contează este faptul că citim, nu?

(Dan Rădulescu, *O altfel de bibliotecă*, în revista *Lumea cărților*, nr. 2/2016)

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu atenție și identificați cuvintele sau expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți înțelesul din context, apoi cereți părerea profesorului. Formulați enunțuri cu acestea.
2. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:
 - a) Ce trebuia să facă autorul articolului, copil fiind, pentru a citi cărțile preferate?
 - b) Ce anume l-a determinat pe autor să se gândească la cărțile electronice?
 - c) Care este rolul editorului în realizarea unei cărți?
 - d) Care sunt avantajele unei cărți electronice, pe care le-a descoperit autorul?
 - e) Care sunt dezavantajele unei cărți electronice, pe care le-a descoperit autorul?
 - f) Care este concluzia autorului?
3. Scrie motivele pentru care autorul spune că merge la târguri de carte.
4. Numește etapele prin care trece un text pentru a deveni o carte, așa cum reies acestea din articol.

Cum spune textul?

- Recitiți textul și împărțiți-l în fragmente logice, cu ajutorul profesorului.
- Lucrați pe echipe! Fiecare echipă primește un fragment, urmând să noteze ideea principală a acestuia. La final, vor fi selectate ideile cel mai corect formulate și se va scrie pe tablă planul de idei al textului.

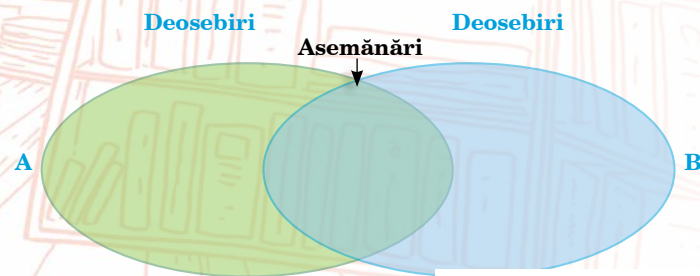
- Completează spațiile punctate:

Textul este un articol publicat într-o ... , în care autorul împărtășește ... experiența lui, cu scopul de a-i informa. Pentru a decide dacă are sau nu nevoie de o carte electronică, autorul face o ... între aceasta și o carte tradițională. Textul oferă mai multe ..., atât pro, cât și contra acestui nou tip de carte. În final, autorul spune că apreciază

- În articolul său, autorul aduce, pentru fiecare idee discutată, câte un argument pro și unul contra. Identifică trei asemenea idei în text și argumentele aduse în discuție.

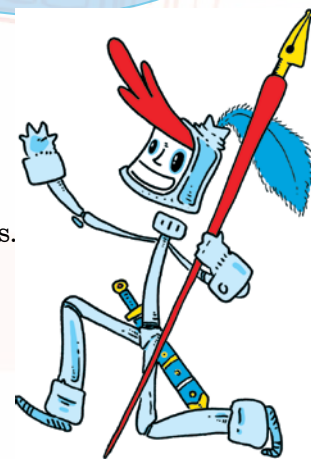
- Lucrați în perechi! Completați diagrama cu asemănările și deosebirile dintre cărțile pe hârtie (A) și cărțile electronice (B), așa cum reies acestea din text.

Despre ce vorbește textul?

- De ce crezi că, la început, autorul a avut dificultăți în a accepta cartea electronică?
- Care dintre argumentele primite consideri că l-a convins mai mult? De ce?
- Ție cum îți place mai mult să citești: pe ecran sau pe hârtie? De ce? Răspunde în scris.
- Explicăți semnificația titlului ales de autor pentru articolul său.

Descopăr secretele textului

Ne amintim!

Textul nonliterar este textul care face referire strict la realitate și are drept scop oferirea de informații.

Articolele din ziare sau reviste sunt texte nonliterare. Ele sunt scrise de redactori sau de colaboratori, cu scopul de a informa cititorul.

- Lucrați în perechi! Citiți variantele de mai jos și alegeți-o pe cea corectă. Spuneți de ce nu sunteți de acord cu celelalte.

- Intenția autorului este aceea de a convinge cititorul să nu cumpere cărți electronice.
- Intenția autorului este aceea de a prezenta avantajele și dezavantajele cărților electronice.
- Autorul scrie despre o situație imaginară, cu intenția de a delecta cititorul.
- Intenția autorului este aceea de a convinge cititorul să cumpere numai cărți electronice.

15. Formulează enunțuri în care cuvintele *titlu, volum, târg, a descărca și piraterie* să aibă sensuri diferite de cele pe care le au în articol.

16. Găsește cuvinte cu sens asemănător pentru cuvintele *a dori, greu, a returna, grozavă, a achiziționa, risc, avantaje, autor*.

17. În penultimul paragraf din text, autorul a folosit un anumit semn de punctuație pentru a sugera o întrerupere în șirul vorbirii (al gândirii). Care este acest semn de punctuație? Alcătuieste un enunț în care să completezi tu ideea întreruptă a autorului.

18. Lucrați în perechi! Cu ce enunțuri ar putea fi înlocuite punctele de suspensie?

- Îmi pare foarte rău...
- Sunt foarte ocupat, mă pregătesc să plec în... vacanță!

19. Lucrați pe grupe! Explicați folosirea punctelor de suspensie în poezia *Scrisoare* (pagina 10) și în replica din banda desenată, de la pagina 21.

20. Imaginează-ți că ai participat la lansarea unei cărți pentru copii.

- Scrive o carte poștală unui prieten/unei prietene din altă localitate, în care să-i împărtășești impresiile tale legate de eveniment.
- Nu ai la îndemână nimic de scris, dar ai un telefon mobil. Scrie un mesaj text pentru prietenul/prietena ta.

Portofoliul meu

Fiți și voi redactori de revistă! Scrieți un scurt articol, după modelul celui citit, în care să realizați o comparație între cartea poștală și mesajul text.

21. *Fiți și voi scriitori!* Acordați-vă reciproc autografe! Concepeți un mesaj care să-l impresioneze pe cititorul care vă admiră și fiți atenți la scrierea acestuia: să fie caligrafic și corect din punct de vedere gramatical.

22. Numiți cartea, filmul sau tabloul al cărui autor v-ar plăcea să fiți. Explicați motivele alegerii voastre.

23. Scrieți o invitație, din partea clasei, adresată unui scriitor pe care ați dori să îl cunoașteți, în care să-i transmiteți că îl așteptați la voi la școală.

Sugestie pentru timpul liber

Urmăriți evenimentele care au loc în localitatea voastră sau în apropiere, pentru a fi la curent cu organizarea târgurilor de carte și a lansărilor de carte. Mergeți și voi la asemenea evenimente, ori de câte ori aveți ocazia!

Reținem!

Punctele de suspensie

arată o pauză mare în cursul vorbirii. Spre deosebire de punct, acestea nu marchează sfârșitul unui enunț, ci întreruperea acestuia, o întrerupere a șirului vorbirii: **M-am gândit să... Dar mai bine**

să vorbim despre altceva.

Povestitorul se poate întrerupe pentru că nu mai știe ce să spună sau pentru că are încredere în cititor că va înțelege singur ceea ce el nu mai spune.

În alte situații, se poate opri înaintea unei afirmații prin care dorește să surprindă: **Eram așa de supărat, că... am izbucnit în râs!**

În citate, punctele de suspensie indică faptul că lipsește o parte din text: [...].

Ne amintim!

Cartea poștală este o

bucată de carton cu o ilustrație pe o parte, folosită ca suport pentru a transmite, prin poștă, diferite mesaje scurte unei persoane aflate la distanță.

Pe cartea poștală, *expeditorul* (persoana care scrie) completează numele și adresa *destinatarului* (persoana căreia i se adresează mesajul). Cărțile poștale au fel de fel de ilustrații frumoase,

iar unii oameni chiar le colecționează!

Reținem!

*Mesajul text (*SMS)* este un scurt text transmis unei persoane aflate la distanță, prin intermediul telefonului. SMS-ul conține, automat, pe lângă textul propriu-zis, data și ora la care a fost primit mesajul și numărul de telefon al expeditorului.

Maratonul substantivelor!

Ați observat că titlurile cărților sunt, de cele mai multe ori, ca parte de vorbire, niște substantive? Să recităm ce cărți am pus până acum în biblioteca noastră și să vedem dacă este așa sau nu!

Ne amintim!

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii.

Pentru a recunoaște un substantiv, vedem dacă se poate număra (*un articol, două articole*) și dacă putem să-i atribuim o însușire (*articol interesant*).

Substantivele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii de același fel se numesc

substantive comune: *redactor, scrisoare, munte*.

Substantivele care denumesc o anumită ființă, un anumit lucru, un anumit fenomen al naturii se numesc **substantive proprii**. Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă inițială mare:

Dan, Scrisoare (titlul poeziei), *Carpați*.

Substantivele își schimbă forma după **număr**.

Substantivele care denumesc un singur lucru, o singură ființă, un singur element al naturii sunt la **numărul singular**, iar cele care denumesc mai multe sunt la **numărul plural**.

Există substantive care:

Există substantive care:

 au aceeași formă și la singular, și la plural (*ochi, pui*)

 au numai formă de singular (*fier, fotbal*)

 au numai formă de plural (*ochelari, icre*)

 au mai multe forme de plural, în funcție de sens (*râs – râși/râsuri*).

Substantivele pot fi la:

 genul masculin (*un scriitor/doi scriitori*)

 genul feminin (*o bibliotecă/două biblioteci*)

 genul neutru (*un substantiv/două substantive*).

1. Câte substantive conțin titlurile cărților, în total? De unde știți că sunt substantive și nu alte părți de vorbire?

2. Transcrie din titluri: **a)** două substantive comune; **b)** două substantive proprii; **c)** două substantive de genul masculin; **d)** două substantive de genul feminin; **e)** un substantiv de genul neutru; **f)** două substantive de numărul singular; **g)** două substantive de numărul plural.

3. Adevărat (A) sau fals (F)?

a) Cuvântul *Care* este substantiv propriu. A F

b) În primul titlu există două substantive proprii. A F

c) Cuvântul *Pinocchio* este substantiv propriu. A F

d) Ultimul titlu cuprinde două substantive comune. A F

4. Trece următoarele substantive la celălalt număr:

 ursuleț, fază, texte, imagini, zmei.

5. Treceți la plural substantivul *enciclopedie* și observați felul cum se scrie. Găsiți alte cinci substantive scrise la plural cu doi *i* și alcătuiți propoziții cu acestea.

6. Forme de singular și plural! Completați enunțurile:

 a) Cuvântul *cititul* nu are formă de **c)** Cuvântul *ochelari* nu are formă de

b) Cuvântul *zmeu* are două forme de **d)** Cuvântul *pui* are aceeași formă și la ..., și la

7. Inventează titluri de carte în care să existe substantive, notați-le la tablă și subliniați substantivele.

8. Lucrați pe echipe! Alegeți o literă și găsiți cât mai multe substantive care încep cu aceasta. Notați-le pe caiete.

 Găsiți apoi: substantive proprii, substantive neutre etc. Câștigă echipa care a descoperit cele mai multe substantive!

Maratonul semnelor de punctuație!

Să mai punem o carte în bibliotecă...

Cum citești...

de Grete Tartler

Cum citești „*Avem pește* (,) *pui*“
dacă virgula n-o pui?
— Pot să înțeleg, adică,
„*avem numai gingirică*“!
— Însă ce-ai avea de spus
dacă virgula e-n plus,
precum „*Vino neapărat
cu caietul* (,) *îmbrăcat*“?
— Se-nțelege că la școală
n-o să vin în pielea goală!
— Dar când nu pui punct și zici că
„*Mama face tort de frișcă*“
— Asta-mi place-așa greșit,
Că e tortul... nesfârșit!

Vocabular

gingirică – mic pește marin.

1. Citește expresiv textul, respectând semnele de punctuație.

2. Transcrie câte un enunț care exprimă o întrebare și o exclamare.

3. Formulează, folosind cuvântul *punctuație*, câte un enunț care să se încheie cu: **a)** punct; **b)** semnul întrebării; **c)** semnul exclamării.

4. Autoarea a scris două enunțuri care pot să comunice mesaje diferite, în funcție de locul unde este pusă virgula. Scrie cele două enunțuri, cu și fără virgule, și spune ce înțeles au în fiecare caz.

5. Ce regulă de folosire a virgulei este respectată în enunț?

Avem pește, pui, rațe și găini.

6. Formulează două enunțuri în care să folosești virgula în alte situații decât cele prezentate în text.

7. Explică folosirea ghilimelelor în enunțul: „*Mama face tort de frișcă*“.

8. Spune ce semnificație are folosirea punctelor de suspensie în enunțul: *Că e tortul... nesfârșit!*

9. Motivează utilizarea liniei de dialog în text.

10. Compune un scurt text, în care să folosești cel puțin cinci semne de punctuație diferite. Un dialog ar fi o alegere bună!

Ne amintim!

Virgula (,) este semnul de punctuație care indică o scurtă pauză în vorbire. Virgula se folosește:

✎ între cuvintele unei enumerări;
Ea este isteată, harnică, politicoasă și ascultătoare.

✎ când separă cuvântul care exprimă o strigare de restul propoziției;
— Copii, citiți mai mult!

✎ când separă cuvintele povestitorului de restul propoziției;
— Ce-o să spună Zâna, întrebă Pinocchio, dacă nu mă întorc acasă?

✎ înainte de cuvintele *dar*, *ci*, *ba*.
Am citit cartea, dar nu mi-a plăcut. Nu plutea, ci zbura cu viteza luminii.

Virgula poate schimba înțelesul unei propoziții, de aceea este important să știm unde și când trebuie pusă.

Clic! **GELLU NAUM**
(1915 – 2001)

avea mare încredere în „capacitatea copiilor de a citi și a înțelege poezia făcută cum trebuie”. La început a scris versuri despre o fetiță Sanda (*Așa-i Sanda*), care „nu-i ca voi, e tare mică!”, apoi despre un băiat care „ar fi dorit să crească/înalt, cât un castel” (*Cel mai mare Gulliver*) și apoi ni l-a dăruit pe Apolodor... cel mai simpatic pinguin din literatura română, la fel de cunoscut ca și Zdreanță! Dacă în *Cartea cu Apolodor* îl însoțeam pe micuțul tenor prin toată lumea, în *A doua carte cu Apolodor* e roșt numai de joacă, pentru că cei trei prieteni, Apolodor, Amedeu și Ilie, sunt mereu puși pe șotii. Volumul cuprinde 44 de episoade, o parte dintre acestea fiind publicate mai întâi în revista *Arici Pogonici*, sub forma unor mici benzi desenate, realizate, după cum puteți vedea și voi, chiar de autor.

Clic! A doua carte cu Apolodor (fragmente)

de Gellu Naum

1.
Iată-l pe Apolodor
Fost, pe vremuri, călător.
Să reținem cel puțin
Faptul că e pinguin.

Lângă el e Amedeu,
Cel mai cumsecade leu,
Cântăreț la clarinet*
Și, din când în când, poet.

Blondul din fotografie
Este cangurul Ilie.
Fiind cangur, așadar,
Are șorț cu buzunar.

Pe toți trei, iubindu-i foarte,
Vi i-am adunat în carte.

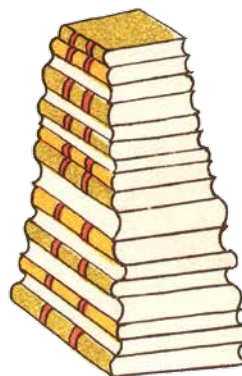
2.
Cel mai mare cititor
Este tot Apolodor.

Iată-l, a ajuns acum
La al treilea volum
Și ia carte după carte
Și citește mai departe.

Ce-o fi învățat din toate
Paginile studiate
Meșterul Apolodor?

Cum se face un vapor...

3.
E știut că orice pește
În borcan se plictisește.

Deci, având Apolodor
Prin vecini, cam de un an,
Un prieten bicolor –
Corcitură* de biban* –
Și aflând Apolodor
Că amicul bicolor
I se plictisea de moarte,
I-a făcut cadou o carte.

De atunci, acel biban
Cere zilnic un roman...

Jurnalul meu *Clic!* de lectură

Citește cărțile cu Apolodor de Gellu Naum! Desenează, în jurnal, coperte pentru ambele volume. Nu uita să specifice pe prima copertă titlul cărții și numele autorului și să faci o scurtă prezentare a cărții pe ultima copertă!

Vocabular

clarinet – instrument muzical de suflat.
corcitură – organism provenit din încrucișarea a două specii diferite.
biban – pește răpitor de apă dulce.

Ce spune textul?

1. Citiți cele trei episoade, respectând intonația cerută de semnele de punctuație.
2. Alege una dintre poezii și memorează-o!
3. Recitiți episoadele, pentru a găsi informațiile care lipsesc din textul de mai jos. Completați și transcrieți pe caiete.

Cartea din care sunt selectate cele trei episoade se numește ... și este scrisă de Poeziile sunt însoțite de desene făcute chiar de În primul episod sunt prezentați pinguinul ... și prietenii lui apropiați: leul ... și cangurul Autorul ne spune că aceștia sunt prezenți în carte deoarece Atât Apolodor, cât și vecinul lui, bibanul, își petrec mult timp

4. Desenează cele patru personaje, conform descrierii din text.
5. La ce folosește o carte? Răspunde cu informațiile oferite de fiecare episod în parte.

Cum spune textul?

6. Completează următorul tabel cu citate potrivite din poezii.

În text ...	De unde știi?
... este prezentă o trăsătură morală a lui Amedeu.	
... este descris portretul fizic al lui Ilie.	
... se face un portret al bibanului.	

Reținem!

În poezie, este întotdeauna loc pentru interpretări diferite și personale ale mesajului transmis, și tocmai acesta este farmecul ei!

7. Discutați în perechi următoarele afirmații și alegeți varianta/variantele pe care le considerați mai aproape de mesajul poeziei. Explicați colegilor alegerea/alegerile voastre.

- a) Apolodor învață din cărți cum să construiască un vapor.
- b) De fapt, Apolodor nu citește, ci își face un vapor de hârtie din paginile cărților.
- c) Apolodor citește o mulțime de cărți, doar ca să afle cum să-și facă o jucărie.

8. Scrie trei răspunsuri posibile la întrebarea: *Ce face bibanul cu romanele pe care le-a citit?*

9. Lucrați în echipă! Scrieți ce semnificație au punctele de suspensie din finalul ultimelor două episoade. Ce ar mai putea să spună poetul, după părerea voastră? De ce se întreprue oare?

10. De unde știți cititorul că vaporul lui Apolodor nu este un vapor adevărat? Discutați despre felul cum ilustrațiile completează textul poetic.

Despre ce vorbește textul?

11. De ce credeți că poetul îi iubește foarte mult pe cei trei prieteni?

12. Scrie ce părere ai tu despre fiecare dintre cele patru personaje.

13. Ți s-a părut amuzantă poezia? Ai înțeles ironiile amicale ale poetului? Argumentează în 3 – 5 rânduri răspunsul tău.

14. Lucrați în echipă! Încercați să dați o definiție a rolului cărții, plecând de la felul cum este prezentată în text.

Descopăr secretele textului

15. Imaginează-ți un dialog între Apolodor și biban, când acesta îi spune că se plictisește, iar Apolodor găsește soluția salvatoare. Scrie-l în caiet și fii atent la semnele de punctuație.

16. Scrie planul unei compuneri care să-i aibă ca eroi ai întâmplărilor pe cei trei prieteni: Apolodor, Amedeu și Ilie.

17. Completează cadranele alăturate.

<p>Scrie trei substantive proprii din text.</p>	<p>Notează cinci substantive de genul neutru, din text.</p>
<p>Scrie trei substantive, din text, care au trăsături de sens comune cu „cartea“.</p>	<p>Adaugă însușiri, conform textului.</p> <p><i>pinguin ...</i></p> <p><i>leu ...</i></p> <p><i>biban ...</i></p>

Portofoliul meu

Imaginează-ți că ești un mare editor de carte și vrei să-l convingi pe Apolodor să-și publice jurnalul de călătorie la editura ta. Trimite-i mai întâi un mesaj text, ca să afli dacă este în țară. Scrie-i apoi și o carte poștală, în care să-i propui o întâlnire pentru a discuta detaliile.

Charlie și fabrica de ciocolată

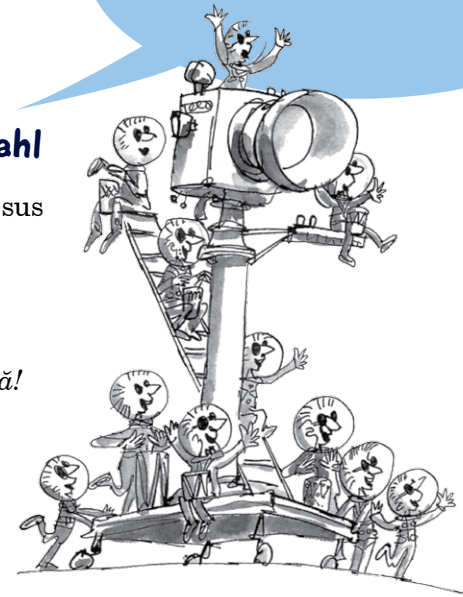
(fragment)

de Roald Dahl

Grupul de omuleți Oompa-Loompa scosese niște tobe micuțe și săltau în sus și-n jos în ritmul lor. Începură să le cânte domnului și doamnei Teve:

*Dragii mei părinți, mai știți
Când n-aveați televizor
Ce făceau micuții voștri?
Ei bine, citeau de zor.
Citeau, citeau, citeau întruna
Și învățau întotdeauna.
Cu toții aveam biblioteci,
Ba mai aveam și prin cămară
Mulțimi de cărți, povești de seară,
Cu prinți, prințese și cercopiteci,
Balene albe și pirați,
Corăbii pline de comori,
Cu canibali și elefanți,*

*Trei purceluși și lupul lor...
Cine voia televizor?
Scăpați de lada cea murdară!
Vor redescoperi pe rând
Romanul, cartea de povești.
Vai, vai, vai, ce bucurie
Astfel o să le dăruiești!
De se vor întreba și ei
Ce au putut vedea vreodată
La cutia televizată.
Iar vouă vă vor mulțumi
Că le-ați adus noi bucurii.*

1. Notează:

♥ titlul cărții; ♥ numele autorului; ♥ numele personajului din titlu.

2. Completează spațiile punctate:

♥ Cântecul omuleților este adresat ... ♥ Omuleții sunt împotriva ... ♥ Ei propun să fie înlocuit cu ...

3. Adevărat sau fals?

- ♥ Omuleții cred că micuții nu mai învață din cauza televizorului. A F
- ♥ Omuleții cred că cititul aduce mari bucurii copiilor. A F
- ♥ Omuleții exagerează efectele negative ale televizorului. A F

4. Completează enunțurile, precizând numărul substantivelor.

- ♥ În primul paragraf există ... substantive la numărul plural.
- ♥ În prima întrebare din cântec există ... substantive de gen masculin.
- ♥ În ultimele cinci versuri există ... substantive comune.

5. Scrie o carte poștală adresată părinților tăi, în care le spui cum a fost vizita la fabrica de ciocolată.

În mesajul tău trebuie:

- ♥ să respecti cerința;
- ♥ să te exprimi clar și coerent;
- ♥ să respecti regulile de ortografie și de punctuație.

exercițiul	1, 2, 3, 4, 5
calificativul	
Suficient	♥
Bine	♥♥
Foarte bine	♥♥♥

Cea mai frumoasă carte

I. Ce vom face?

Veți realiza o carte **uriasă** pentru colegii voștri de la clasa I.

II. Cine și ce face?

Formați echipe de cel puțin trei membri și stabiliți rolul fiecăruia în cadrul echipei.

 Autorul cărții este cel care va scrie textul.

 Ilustratorul este cel care va realiza desenele din carte și ilustrațiile pentru copertă.

 Redactorul este cel care va coordona

echipa. El va corecta textul, asigurându-se că respectă regulile de ortografie și de punctuație și că exprimarea este clară și logică. Tot el va îmbina textul cu imaginile, astfel încât desenele să fie așezate în apropierea textului la care se referă. Redactorul trebuie să se asigure că autorul și ilustratorul vor preda la timp materialele necesare pentru realizarea cărții. Alegeți un pseudonim pentru echipa voastră, cu care să semnați cartea. Nu uitați: toate deciziile se iau împreună!

III. Cum vom face?

1. Stabiliți ce fel de carte vreți să realizați! Puteți să vă gândiți la o carte de colorat, o carte de povești, o carte cu benzi desenate sau la o mică enciclopedie, în care să oferiți informații despre cifre, despre litere, despre plante sau animale.

2. Alegeți o temă! Gândiți-vă ce ar putea fi atractiv sau util pentru colegii voștri mai mici. Dacă doriți să faceți o carte de literatură, puneți-vă imaginația la treabă... Dacă vi se pare mai interesantă o carte informativă, atunci începeți prin a vă documenta la biblioteca școlii și pe internet și folosiți și fotografiile, nu doar ilustrații.

3. Găsiți un titlu sugestiv! Titlul cărții este cel care ne face curioși și ne îndeamnă să citim cartea, așa că... alegeți cu atenție.

4. Realizați schița/macheta cărții! Stabiliți numărul de pagini. În cazul unei cărți, acesta trebuie să fie întotdeauna un număr par. Realizați o schiță a fiecărei pagini, ca să vedeți de cât text este nevoie și cât spațiu trebuie rezervat pentru desene.

5. Scrieți textul și corectați-l! Scrieți textul care va apărea în carte. Nu uitați că vă adresați unor copii mai mici decât voi, deci textul trebuie să fie adecvat vârstei lor. Corectați-l cu atenție, astfel încât, atunci când îl veți copia pe cartea finală, să nu aibă nicio greșală.

6. Faceți ilustrațiile sau selectați fotografiile potrivite! Realizați ilustrații ori selectați fotografiile atât pentru interiorul cărții, cât și pentru prima copertă! Aveți grijă ca acestea să completeze ceea ce spune textul, să nu fie doar de decor.

7. Puneți totul la un loc! Scrieți textul frumos și citeț, decupați desenele/fotografiile și lipiți-le pe fiecare pagină, conform schiței făcute. Lucrați curat și îngrijit, astfel încât, în final, să realizați o carte frumoasă.

IV. Cum ne-a ieșit?

Organizați o oră de lectură specială, în care să le citiți și să le prezentați colegilor din clasa I cărțile realizate. Aflați ce părere au cititorii voștri! Discutați apoi în clasă despre cum vi s-a părut proiectul și despre dificultățile pe care le-ați întâmpinat.

CAPITOLUL AL IV-LEA

O IARNĂ... DE POVESTE

(TEXTUL LITERAR)

... în care mergem să-l vizităm pe Moș Crăciun,
descoperim ce înseamnă cu adevărat o sărbătoare și intrăm, pe nesimțite,
în lumea plină de fantezie a **NARNIEI**...

Textul literar. Textul literar în proză. Compunerea imaginativă cu început/sfârșit dat. Adjectivul. Ortografie și punctuație

Clic! Darul lui Moș Crăciun

(fragment)

adaptare după T.O. Bobe

Clic!
T.O. BOBE este pseudonimul lui Teodor Dobrin: T.O. vine de la Teodor, iar Bobe este numele bunicului care îi spunea povești pe vremea când era copil. S-a născut la Constanța, în 1969, și a fost bun la compuneri încă din școala generală. Astfel, ca să-și facă curaj să se apuce de un roman, s-a gândit că scrierea cărților seamănă cu scrierea compunerilor din școală și... l-a scris!

Moș Crăciun împacheta de zor. Casa lui era plină de jucării, cărți, hăinuțe, mănuși, căciulițe, fulare, schiuri, bomboane, bocanci, ciocolată, căciulițe, ceasuri, genți, rucsacuri, căciulițe, creioane colorate, acuarele, căciulițe, pensule, căciulițe, stilouri și căciulițe. Toate stăteau claie peste grămadă, în vreme ce moșul le lua una câte una, le învelea în hârtie lucioasă și le lega frumos cu fundițe duble. În vremea asta, mormăia încetișor un colind: *Au venit colindători, / Florile dalbe, / Noaptea pe la cântători, / Florile, florile dalbe...*

Nu apucă să spună versul următor, pentru că în ușă se auzi un ciocănit. Moșul se strecură cu greu printre pachete și deschise.

— Ce faci, Moș Crăciun, știi cât e ceasul?

În prag stătea Ignat, șeful renilor de la sanie. În semn de reproș*, bătu cu copita în ecranul ceasului, ca să-i arate lui Moș Crăciun că e târziu.

— Da, Ignat, taică! zise acesta. Știu și eu cât e ceasul, da' ce să fac? Mai bine intră oleacă și ajută-mă.

— Moș Crăciun, toți îți spun că ești darnic și ești bun, dar să nu-mi spui mie *ren* dacă n-o să-ntârziem.

— Vezi că nu rimează prea bine *ren* cu *întârziem*, zise moșul ca să-i mai distragă atenția lui Ignat și să nu-l mai certe atât. Ca să rimeze, trebuia să fie *ren* nu *ren*.

— *Rem, ren*, ce contează? răspunse Ignat, în vreme ce ținea cu copita o panglică înnodată, ca să poată Moș Crăciun să facă o fundă deasupra.

Vocabular

reproș – dojană, muștrare, învinuire.

zgreptănat – zgâriat.

pământuf – mănunchi făcut din fire.

escalop – preparat culinar făcut din bucăți subțiri de carne.

Clic!

Autograful
lui T.O. Bobe

Până să mai spună moșul ceva, la ușă se auzi un fel de zgrepțănat*.

— Răspund eu, zise renul, care dintr-un salt și ajunsese la intrare.

— Asta ce-o mai fi? continuă el, după ce deschise, scărpinându-se lângă cornul drept.

În prag se afla un bulgăre de zăpadă, din care sticleau doi ochi albaștri. Bulgărele se scutură și din el apărură o pisică la fel de albă și de pufoasă. Era Bianca.

— Bu-bună seara! se bălbâi ea, timidă.

Apoi încercă să se scuze:

— Știți, am văzut lumină și... și... atunci eu... M-am gândit că, dacă toată lumea primește ce vrea de la Moș Crăciun, atunci înseamnă că și eu aș putea să capăt îndemânare ca să prind un șoricel adevărat.

— Cine-a mai auzit una ca asta? zise renul Ignat, de-a dreptul indignat. Da' cine crezi tu că e Moș Crăciun, Vrăjitorul din Oz?

Bianca își puse spășită bărbia pe podea și își adună coada în jurul picioarelor.

— Ei, lasă, Ignat, interveni moșul, că vedem noi până la urmă cum o scoatem la capăt!

Apoi se adresă pisicii:

— Și zi așa, vrei să ai îndemânare ca să prinzi șoriceii și să-i papi, da?

Bianca ar fi vrut să răspundă, însă tocmai atunci din șemineu ieși o arătare neagră, căreia îi sticleau ochii în cap ca niște faruri. De frică, Ignat leșină pe loc. Doar Moș Crăciun își ținu firea.

— Bună seara, nepoate! Ei, ia zi, pe tine cum te cheamă?

— Bună seara, Moș Crăciun, prinse glas arătarea. Eu sunt Mihai, știi... Mihai cu... aparatul de fotografiat...

— Parcă-mi aduc aminte ceva. Da, trebuie să fie pe undeva pe-aici.

Moș Crăciun începu să caute printre pachetele răspândite peste tot, însă, până să găsească aparatul lui Mihai, dădu peste Ignat. Acesta zăcea între cadouri, cu un ghem de beteală prins în coarne. Moșul îi aplică două palme ușoare, încercând să-l trezească. Degeaba. Până la urmă interveni Bianca. Plimbă pământul* cozii pe la nasul renului, iar acesta se trezi cât ai spune „escalop* de vițel cu garnitură de piure și cu piper pe deasupra“.

— Ha-hapciu! făcu Ignat.

— Moș Crăciun, prinse curaj Mihai, eu de fapt venisem pentru o... pentru o poză după care să vă desenez cum sunteți în realitate.

Moș Crăciun, Bianca și Ignat ieșiră în curte. Mihai, cu aparatul de fotografiat atârnat de gât, îi așeză lângă bradul împodobit ca să-i pozeze. Moșul îl ținea pe Ignat de un corn, iar Bianca stătea cu picioarele din spate pe grumazul renului, și cu cele din față pe umărul lui Moș Crăciun. Abia apucă Mihai să apese pe buton, că din spațele lui se auzi un strigăt:

— Primiți cu colinduuu'? Primiți cu colinduuu'?

Gabi urca poteca albită dinspre poiană, cu trei fulgi mari pe gene și cu rugămintea ca Moș Crăciun să-i aducă în loc de role un cățel.

Intrară cu toții în casă. Moș Crăciun îi pofti pe Gabi, Mihai și Bianca să se așeze pe niște scăunele, apoi își dădu căciula jos și spuse:

— Vasăzică, tu vrei un cățel ca să te joci cu el, îi spuse moșul lui Gabi. Tu vrei o poză după care să mă desenezi în cele mai mici amănunte, ca să pară că sunt adevărat, i se adresă el lui Mihai. Iar dumneata, pisică Bianca, vrei să prinzi șoareci. Ei, măi copii, măi, cum să fac eu să vă mulțumesc?

Jurnalul meu de lectură

Vreți să știți cum se termină povestea?

Citiți în întregime cartea *Darul lui*

Moș Crăciun, de T.O. Bobe, și veți

descoperi că,

în darurile sale,

Moș Crăciun pune

întotdeauna mult

mai mult decât cer

copiii...

Portofoliul meu

Citește/recitește povestea *Vrăjitorul*

din Oz, de L. Frank Baum. Realizează

un poster în care să arăți asemănările

și deosebirile dintre povestea *Darul*

lui Moș Crăciun și *Vrăjitorul din Oz*, cu

ajutorul cuvintelor și al desenelor.

Recomandarea lui T.O. Bobe

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și identificați cuvintele sau expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context și apoi cereți părerea profesorului. Formulați enunțuri cu acestea.
2. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri. Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.
3. Recitește textul, pentru a identifica valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
 - a) Moș Crăciun fredona un colind în timp ce împacheta cadourile. A F
 - b) Căciulițele erau darul cel mai des întâlnit pe lista moșului. A F
 - c) Ignat i-a reproșat moșului că nu se grăbește și că vor întârzia. A F
 - d) Bianca era o fetiță cuminte și timidă. A F
 - e) Din șemineu a ieșit un șoarece. A F
 - f) Mihai dorea să-i facă moșului o poză. A F
 - g) Gabi dorea să-l deseneze pe moșul în cele mai mici amănunte. A F
4. Desenează scena în care moșul împachetează cadouri împreună cu Ignat.
5. Scrie ce îți dorește fiecare dintre personajele care vin la moș.

Cum spune textul?

6. Ordonează enunțurile și vei obține o scurtă prezentare a fragmentului citit. Adaugă-le detalii și transcrie-le, ca un text, pe caiet.
 - Gabi apare în curte.
 - Renul Ignat a leșinat.
 - Moș Crăciun împacheta daruri pentru copii.
 - Mihai a venit pentru a-i face moșului o poză.
 - Renul îl ajută să facă fundițe.
 - La ușă a apărut pisica Bianca.
 - El îi cere moșului să-i aducă un câine.
 - Moș Crăciun se gândește cum să-i mulțumească pe cei trei.
 - Mihai face o poză cu renul, pisica și moșul.
 - Bianca îl roagă pe Moș Crăciun să-i dea îndemânarea de a prinde șoareci.
 - Din șemineu a apărut Mihai.

7. Completează spațiile punctate.

 Acțiunea se petrece în ... , în luna Personajele care participă sunt: Textul este scris aproape în întregime sub formă de Nu toate personajele sunt în scenă de la început, ci sunt introduse Fragmentul face parte din ... poveștii, pentru că de aici aflăm

8. Întrebarea-capcană
Clic! a lui T.O. Bobe!

9. Alege răspunsul care ți se pare cel mai aproape de mesajul textului și explică de ce l-ai ales.

Enumerarea cadourilor din primul paragraf al textului arată:

- a) cât de multe cadouri își fac oamenii cu ocazia Crăciunului;
- b) cât de multă treabă avea Moș Crăciun;
- c) ce își doresc copiii de Crăciun;
- d) că mulți copii vor primi în dar căciulițe.

10. Ca să creeze suspans, autorul le introduce pe personaje într-un mod original. Cum intră în scenă Bianca și Mihai? Cum sunt descriși cei doi? Desenează-i!

11. Discutați în perechi! Ce semnificație au punctele de suspensie din replicile următoare?

- a) *Știi, am văzut lumină și... și... atunci eu...*
- b) *Eu sunt Mihai, știi... Mihai cu... aparatul de fotografiat...*

12. Ce literă înlocuiește semnul grafic (!) în replica *Știu și eu cât e ceasul, da' ce să fac?* De ce credeți voi că a scris așa autorul?

Reținem!

Apostroful este un semn ortografic (ca și cratima) cu ajutorul căruia marcăm, în scris, faptul că lipsește un sunet sau un grup de sunete din cuvânt. Acesta are forma unei virgule așezate „la umărul” literei.

Exemple: Un' te duci?; Da' de ce-l căutați?; Las' pe mine!

Uneori, mai ales atunci când discutăm cu cei apropiați, se mai întâmplă să nu rostim complet cuvintele (*al'fel*), dar o asemenea exprimare trebuie totuși evitată.

În textele literare, scriitorii folosesc apostroful tocmai pentru a da cititorului impresia unei vorbiri autentice, firești, familiare.

* Câteodată, pentru a păstra ritmul și rima, întâlnim apostroful și în poezii.

Despre ce vorbește textul?

13. Cum este atmosfera din casa moșului? Folosește cinci adjective pentru a o descrie.

14. De obicei, Moș Crăciun este cel care vine la copii, nu invers. Ce semnificație are faptul că Bianca, Mihai și Gabi vin ei în vizită la moșul? Alege varianta care ți se pare cea mai apropiată de mesajul textului:

- a) Moșul nu știe unde stau copiii.
- b) Copiii nu mai au răbdare.
- c) Copiii își doresc foarte mult darurile cerute.
- d) Copiii sunt curioși să vadă cum arată casa moșului.

15. De ce credeți că pisica și Mihai erau așa de emoționați în fața moșului?

16. Lucrați pe grupe! Discutați despre darurile pe care le cer vizitatorii. Sunt acestea niște daruri obișnuite? Comparați-le cu darurile pe care le împacheta moșul și răspundeți la întrebarea: Ce credeți că va face Moș Crăciun pentru a-i mulțumi pe fiecare? Ascultați răspunsurile tuturor grupelor.

Descopăr secretele textului

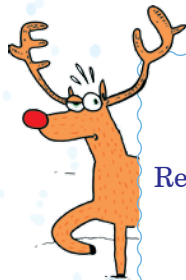

17. Care momente din fragment vi s-au părut amuzante? Explicați de ce.

Reținem!

Într-un *text literar*, autorul nu înfățișează ceea ce s-a întâmplat în mod real, cu adevărat. El creează o lume imaginară, *care ar putea să existe* și pe care o construiește după modelul lumii reale, pentru a-l face pe cititor să aibă impresia că este reală. Intenția unui text literar nu este de a da informații, ci de a spune o poveste care să-i ofere cititorului o frumoasă petrecere a timpului.

18. Completați tabelul următor, plecând de la sugestiile oferite de text.

	În lumea imaginară a textului	În lumea reală
 <p>Renul</p>	<p> vorbește</p> <p> poartă ceas</p> <p> ...</p> <p> ...</p>	<p> nu vorbește</p> <p> ...</p> <p> ...</p> <p> ...</p>
 <p>Pisica</p>		

19. Lucrați pe grupe! Discutați despre asemănările și deosebirile dintre articolul *O altfel de bibliotecă* și textul *Darul lui Moș Crăciun*, în ceea ce privește raportul acestor texte cu lumea reală, plecând de la tabelul de mai jos. Completați-l.

O altfel de bibliotecă

- Textul prezintă ceea ce s-a întâmplat aieva.
- Elementele din text
- Textul se referă la lumea reală.
- Autorul dorește să ofere informații cititorului.

Darul lui Moș Crăciun

- Textul prezintă
- Elementele din text sunt inventate.
- Textul se referă la o
- Autorul dorește să

Reținem!

Textele literare sunt toate scrise într-un limbaj artistic, dar acest lucru se poate face fie *în proză*, fie *în versuri*. Atunci când scrie în proză, autorul folosește un mod de exprimare firesc, asemănător cu cel al vorbirii obișnuite, în care textul curge în linie dreaptă. Când scrie în versuri însă, modul de exprimare este diferit, pentru că poetul trebuie să-și concentreze ideile în enunțuri scurte, care să rimeze și să aibă o anumită muzicalitate.

20. Transcrie din text un scurt fragment în versuri și un scurt fragment în proză.

21. *Fiți și voi scriitori!* Scrieți o compunere în care să continuați firul poveștii din fragmentul citit. Cum introducerea o aveți deja, gândiți-vă la un cuprins și o încheiere. Nu uitați să alcătuiți înainte un plan al compunerii!

22. Cum sunt descrise personajele în text?

Spune ce sunt ca parte de vorbire cuvintele folosite în acest sens.

- a) Moș Crăciun – ... și ...
- b) pisica Bianca – ... și ...
- c) Ignat – *indignat*
- d) Mihai – o arătare ...

23. Din povestea *Darul lui Moș Crăciun* nu puteau să lipescă colindătorii... Citește textul și completează cadranele, după modelul dat.

„Colindătorii erau îmbrăcați în costume populare. Băieții aveau ȋțari și cămăși albe și erau ȋncinși cu niște chimire late, cu fel de fel de buzunărașe. Fetele purtau fote și bundițe de miel, iar pe cap aveau batice ȋnnodate frumos sub bărbie. Țineau pe umeri cojoace groase. După ce terminară de cântat, copiii se ridicară, ȋncet, printre fulgii ȋncremeniți în aerul ȋnghețat, plutind peste vârfurile brazilor, ca un stol de rândunele care pleacă toamna spre țările calde.“

Adjectivul 1. populare	Substantivul la care se referă 1. costume
Numărul adjectivului 1. plural	Genul adjectivului 1. neutru

Ne amintim! *Clic!*

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă o ȋnsușire a unei ființe (moș *darnic*), a unui lucru (*potecă albită*) sau a unui fenomen al naturii (*fulgi mari*). Adjectivele pot să se refere la dimensiunea, forma sau culoarea ființelor, lucrurilor și fenomenelor naturale.

Adjectivul are același număr și același gen ca și substantivul la care se referă.

Exemplu: *hârtie lucioasă*
hârtie – substantiv comun, număr singular, gen feminin.
lucioasă – adjectiv, număr singular, gen feminin.

ȋntr-un text literar, adjectivele sunt adesea folosite pentru a descrie locuri și personaje.

24. Alege cinci substantive, din textul de la exercițiul 23, care nu sunt ȋnsoțite de adjective și adaugă-le tu câte un adjectiv potrivit.

25. Formulează câte o propoziție în care cuvântul *ȋnghețată* să fie, pe rând:

- Clic!* a) substantiv; b) adjectiv.

26. Treceți la numărul plural adjectivele de mai jos. Ce observați la adjectivele din fiecare serie?

- a) argintiu – auriu – azuriu – plumburiu – cenușiu –
b) cumsecade – maro – gri – roz –

27. Scrie următoarele adjective la ambele numere și la ambele genuri:

Clic! albe, late, groase, ȋncremeniți, calde.

28. Fiți și voi scriitori! Scrieți o compunere, de 5 – 10 rânduri, în care să folosiți cel puțin cinci adjective și care să aibă următoarea ȋncheiere:

Și, în sfârșit, când totul era pregătit, a ȋnceput și ninsoarea... Ningea fără oprire! Ningea ca-n povești!

Sugestie pentru timpul liber

ȋnvățați colinde și repetați-le cu prietenii voștri.
ȋn Ajunul Crăciunului, mergeți și colindați, vestind bucuria sărbătorii!

Textul literar în versuri. Scrisoarea. E-mailul.
Legătura substantivului cu adjectivul. Ortografie și punctuație

Cum a furat Grinch Crăciunul (fragment)

de Dr. Seuss

Orișicine
Din Cinești
E nebun după Crăciun...

Numai Grinch
De peste deal
Strigă tare: „MĂ OPUN!“

DR. SEUSS (1904 – 1991)

este pseudonimul scriitorului american pentru copii Theodor Seuss Geisel, celebru ilustrator și autor de benzi desenate. Și-a ales acest pseudonim pentru că tatăl său și-a dorit mereu ca el să se facă doctor ☺. Cum a furat Grinch Crăciunul este o poveste cunoscută pretutindeni în lume și a fost ilustrată chiar de Dr. Seuss.

Grinch chiar *detesta** Crăciunul mai mult ca orice pe lume – Nu-ntrebați! Nu știe nimeni din ce pricină anume. Poate capul nu-i era bine-nșurubat pe umăr. Poate că-l strângeau pantofii (or fi fost mai mici c-un număr). Însă eu cred că motivul care totul ne explică E c-avea inima-n piept două numere prea mică.

Dar...

Orișicare-ar fi motivul,
Că-i inimă, că-s botine*,
Grinch în noaptea de Ajun detesta pe orișicine.
Din pragul peșterii sale, privea Grinch tare-ncruntat
Spre ferestrele din vale, vesel luminând în sat.
Căci știa că Orișicine din întregul sat Cinești
Era ocupat s-agațe podoabe sărbătorești. [...]

Și bătând nervos din deget, gemea Grinch ca un nebun,
„TREBUIE să fac ceva să opresc acest Crăciun!“ [...]

Vocabular

a detesta – a nu putea suferi, a disprețui.
botine – cizmulite.
truc – șiretlic, viclenie.
manta – haină lungă, groasă.
vârtos – viguros, puternic.
gângurit – sunete scoase de anumite păsări sau de copiii mici.
creștet – vârful capului.
a fredona – a cânta încet, fără cuvinte.
tărăboi – gălăgie mare, larmă, hărmălaie.

I-a venit o idee!
O idee cumplită!

GRINCH
ARE-O CUMPLITĂ IDEE TRĂSNITĂ!

„Știu *exact* ce o să fac! [...]
În costum de Moș Crăciun am de gând să mă îmbrac.“
Chicotind, își spunea: „E un truc* foarte bun
Cu manta* și căciulă, zici că-s chiar Moș Crăciun!“

[...]
Era beznă în ferestre. Lin cerneau fulgii de nea.
Visând fără nicio grijă, oricine-n *Cinești* dormea.
Când ajunsese lângă prima casă de lângă șosea,
Șopti Grinch: „Asta e prima!“ și se cățără pe scară
Până pe acoperiș, ținând sacii goi în gheară.

Apoi s-a lăsat, pe coș, până-n casă să coboare.
Strămt. Dar dacă poate Moșul, atunci e și Grinch în stare.

A rămas blocat o dată, dar a stat numai puțin.
A scăpat până la urmă și-a scos capul în cămin,
Printre *cine*-ciorăpeii puși acolo de cei mici.
„Ciorăpeii, a rânjit, vor pleca primii de-aici!“

Apoi s-a târât șerpește și, c-un zâmbet urăcios,
A strâns de prin toată casa darurile de pe jos!
Puști cu doape! Biciclete! Role! Tobe! Și trompete!
Floricele de porumb! Dulciuri! Jocuri! Triciclete!
Le-a băgat în saci pe toate, și-apoi repede s-a dus
Și-a tras fiecare sac, rând pe rând, pe coș în sus.

La *cine*-frigider se duce-apoi și fură
Și *cine*-fripturistică și *cine*-prăjitură!
Golește frigiderul și, cât ai zice „pește!“,
Și ultima cutie de *Cinex* le-o golește!

A-ndesat toată mâncarea, bucuros, pe coș în sus.
„Iar acum, rânjește Grinch, mai am doar bradul de dus!“

Tocmai înșfăcase bradul și trăgea vârtos* de el,
Când aude-un sunet ca un gângurit* de porumbel.
Se-ntoarce și se trezește în fața unei copile –
Cindy-Lou – care n-avea nici măcar doi ani de zile.

Grinch fusese dat de gol de privirea unei fete,
Ce plecase din pătuț, căci i se făcuse sete.
S-a uitat la Grinch mirată și-a spus: „Moșule, de ce
Ne iei bradul dintr-odată? Spune, Moșule, DE CE?“

Jurnalul meu de lectură

Grinch nu este singurul personaj care nu poate suferi Crăciunul. Din cartea *Poveste de Crăciun*, scrisă de Charles Dickens, aflăm că și bătrânul Scrooge disprețuia această sărbătoare. Oare răutatea și zgârcenia lui Scrooge au fost înfrânte de Spiritul Crăciunului? Se spune că este cea mai frumoasă poveste de Crăciun care s-a scris vreodată. Citiți-o și aflați dacă este așa!

Grinch, isteț precum se știe, când aude, ce să spună?
Se gândește o secundă... Inventează o minciună!
„Dragălașa mea copilă, zice falsul Moș Crăciun,
Becul ăsta nu se-aprinde, trebuie unul nou să pun.
O să iau bradul cu mine, ca să-l dau la reparat.
Când e gata, ți-l aduc înapoi imediat.“

Păcălind astfel copila, creștetul* i-a mângâiat,
I-a dat apă într-o cană și-a trimis-o iar în pat.
Cindy-Lou, cu cana-n mână, în pătuțul ei s-a dus.
Grinch s-a-ntors atunci la brad și l-a-mpins pe coș în sus!

A luat chiar și bușteanul
Pus în vatră de cu seară.
Și pe urmă, mincinosul, a ieșit pe coș afară.
Pe pereți au mai rămas numai cuietele și-o sfoară.

[...]
Și-n celelalte case
A procedat
La fel.
[...]
Trecuse-un sfert de ceas din zori...

Cineștii-n pat
Dormeau cuminiți,
Când Grinch în sanie a-ncărcat
Toate cadourile lor: Jocuri! Globuri! Brazi! Cartoane!
Beteală! Podoabe! Panglici! Poleială și bomboane!

A urcat cu-ncărcătura până-n vârful unei stânci –
Locul ideal de unde-n fundul râpei s-o arunci!
„Sâc! Sâc! Sâc!, Grinch fredona*, va vedea acum oricine
Că s-au bucurat degeaba – azi Crăciunul nu mai vine!
Se trezesc! Și știu precis ce-o să facă fiecare!
La-nceput, or să rămână gură-cască de mirare
Și pe urmă, toți *Cineștii* – BU-HU-HU – vor plânge tare!“

„N-am de gând să pierd acest
Tărăboi* făr' de pereche“,
Zise Grinch ducând o mână pâlnie după ureche.

Și a auzit un sunet, peste pătura de nea –
La-nceput abia un zumzet, dar – treptat-treptat – creștea...

Nu era un sunet *trist!*
Era zvon de *bucurie!*
N-avea cum, dar ERA vesel!
Ce să fie, CE SĂ FIE?

Grinch privea pierdut în vale
Câscând ochii de mirare.
Se cutremură să vadă
O surpriză-așa de mare!

Fiindcă fiecare *Cine* din *Cinești*, cu mic, cu mare,
Chiar și fără de cadouri, tot cânta... Și ce cântare!
Nu oprise, deci, Crăciunul! Nu-l întorsese din drum!
Cum-necum, el tot VENISE, ca în orice an, și-acum!

[...]

Ce s-a întâmplat *apoi*...?
Prin *Cinești* vestea s-a dus
C-a crescut inima-n Grinch
Cu trei numere în plus!
Și din clipa-n care-n piept inima i-a fost mai mare,
A-mpins sania spre sat, pe neaua lucind în soare,
Și-a dus totul înapoi – jucării, brazi și mâncare!
Și chiar el...

...A FOST CEL CARE
I-a servit pe fiecare!

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și subliniați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, apoi consultați dicționarul. Formulați noi enunțuri cu acestea.
2. *Mici copii, mari actori!* Citiți cât mai expresiv poezia. Colegii vor aprecia, prin aplauze, interpretările voastre.
3. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:
 - a) Ce detesta Grinch cel mai mult?
 - b) Unde locuia Grinch?
 - c) Ce idee trăsnită i-a venit lui Grinch?
 - d) Ce a furat el din casele oamenilor?
 - e) Cine l-a surprins pe Grinch tocmai când luase bradul?
 - f) Cum i-a explicat fetiței luarea bradului?
 - g) Cum au întâmpinat *Cineștii* ziua de Crăciun?
 - h) Ce s-a întâmplat în final cu Grinch?

Cum spune textul?

4. Numerotează ideile în ordinea în care sunt prezentate în text:

- El fură cadourile, mâncarea și bradul din casa lui Cindy-Lou.
- Spiritul Crăciunului îl cuprinde și pe morocănosul Grinch.
- La fel procedează cu toate celelalte case.
- Grinch se deghizează în Moș Crăciun.
- Nu se știe din ce motiv, Grinch detestă Crăciunul.
- Crăciunul a venit chiar și fără cadouri.
- El hotărăște să oprească, anul acesta, Crăciunul.

5. Recitește textul și completează următorul tabel cu însușirile lui Grinch, așa cum reies acestea din citatele alese.

Cum este Grinch?	De unde știi?
	„poate capul nu-i era bine-nșurubat pe umăr“
	„avea inima-n piept două numere prea mică“
	„bătând nervos din deget, gema ca un nebun“
	„o să iau bradul cu mine, ca să-l dau la reparat“
	„a crescut inima-n Grinch/Cu trei numere în plus“
	„a dus totul înapoi – jucării, brazi și mâncare!“

Despre ce vorbește textul?

6. Discutați în perechi! Ce fel de persoană este un om *cu inima mică*? Consultați și dicționarul.

7. Ce semnificație are faptul că lui Grinch „i-a crescut inima cu trei numere în plus“?

8. Care este concluzia textului? Alege răspunsul corect și explică alegerea ta.

- Grinch a înțeles că sărbătoarea Crăciunului nu poate fi oprită, pentru că spiritul acesteia este în sufletul oamenilor, nu în cadouri, mâncare sau ornamente.
- Grinch este un spiriduș rău și mincinos, care a fost pus să servească mâncarea drept pedeapsă că a încercat să fure Crăciunul.

9. Ce părere aveți despre comportamentul lui Grinch? Alegeți afirmația care vi se pare corectă și organizați o minidezbatere.

Grinch greșește ...

... pentru că trăiește departe de oameni și se simte singur de Crăciun.

... pentru că este răutăcios și îngâmfat.

Descopăr secretele textului

10. Grinch credea că, în ziua de Crăciun, în satul oamenilor va fi liniște și tristețe. Găsește în text acele cuvinte cu înțeles opus care arată cum a fost, de fapt.

11. Caută în text cât mai multe cuvinte care au trăsături de sens comune cu Crăciun. Cine a găsit cele mai multe?

12. Transcrie două versuri care arată cât de multe cadouri erau pregătite pentru Crăciun. Ce sunt cuvintele din versuri ca parte de vorbire?

13. Ce cuvinte a ales autorul pentru a le descrie? Ce sunt aceste cuvinte ca parte de vorbire?

a) inimă ...

c) zâmbet ...

e) sunet ...

b) podoabe ...

d) copilă ...

f) surpriză ...

14. La final, lucrurile stau exact pe dos decât la început! Găsește cuvintele cu înțeles opus.

a) Grinch nu mai disprețuiește Crăciunul, ci îl

b) Grinch nu mai este încruntat, ci este

c) Grinch nu mai are o inimă mică, ci una

Reținem!

*Poezia este un text literar care se supune, în general, unor reguli specifice de organizare. Este alcătuită din versuri scurte, care au același număr de silabe (adică au aceeași măsură) și care au rimă. Rima este indicată de ultimul cuvânt din fiecare vers.

Exemple:

lume – anume; umăr – număr;

explică – mică; nebun – Crăciun.

Pentru ca versurile să aibă aceeași măsură și să rimeze, poetul trebuie, uneori, să așeze cuvintele în altă ordine decât cea firească și să exprime în mai puține cuvinte ceea ce dorește să transmită.

De aceea, spre deosebire de proză care seamănă cu vorbirea obișnuită, poezia este un mod de a vorbi „ne-obișnuit”, în care mesajul nu este transmis direct, ci „pe ocolite”, ca un fel de ghicitoare pe care cititorul trebuie să o dezlege.

15. Citiți versurile de mai jos și rescrieți ideile transmise de poet în felul în care vorbim în mod obișnuit, adică în proză. Ce s-a întâmplat cu ordinea anumitor cuvinte?

„Însă eu cred că motivul care totul ne explică
E c-avea inima-n piept două numere prea mică.“

*16. Dați exemple de cuvinte din poezie care rimează. Găsiți și voi cât mai multe cuvinte care să rimeze cu acestea.

17. Identificați trei trăsături care arată că textul *Cum a furat Grinch Crăciunul* este o poezie.

Sugestie pentru timpul liber

E timpul pentru pop-corn! Căutați filmul care s-a realizat după povestea scrisă de Dr. Seuss și vizionați-l! Comparați povestea din film cu cea din carte.

18. Grinch le-a scris oamenilor o scrisoare, ca să le explice ceea ce s-a întâmplat. A trimis-o și prin poșta electronică, ca să fie sigur că ajunge. Citiți-o cu atenție și reamintiți-vă cum se scrie o scrisoare!

Mesaj nou

Către: Locuitorii din *Cinești*

Subiect: Crăciun fericit!

Data → 26 decembrie 2016

Formula de adresare → Dragi vecini,

Deși peștera mea este ceva mai departe, mă bucur foarte mult că pot să vă numesc acum „vecini“ și că nu sunteți supărați pe mine.

După cum știți, aici, în peștera mea răcoroasă, am pus la cale planul nebunesc de a opri vesela sărbătoare a Crăciunului. În fiecare an vă vedeam împreună la masă, în jurul bradului împodobit, deschizând cadouri minunate și cântând frumoase colinde. Eu, în schimb, eram singur, iar gălăgia copiilor fericiți nu mă lăsa să dorm. În plus, Moș Crăciun nu ajungea până la mine, pentru că nu reușea să urce dealul, iar peștera nu are nici horn... A fost o idee trăsniță și vă rog să nu vă supărați pentru cele întâmplate.

Sper să găsiți puterea de a mă ierta, pentru că regret din toată inima mea, acum cu trei numere mai mare...

Formula de încheiere → Cu toată dragostea,
Grinch

Sans Serif | Font size: 12 | Bold | Italic | Underline | Text color | Background color | Bulleted list | Numbered list | Indent | Decrease indent | Undo | Redo

Send | Attach | Image | Video | Audio | Emoticon | Saved

Conținutul scrisorii

Portofoliul meu *Clic!*

Scrieți și

voi o scrisoare, în versuri sau în proză, adresată lui Moș Crăciun. Puteți să o puneți într-un plic sau să o expediați prin poșta electronică, pe adresa doamnei profesoare. Ea știe întotdeauna cum să ia legătura cu Moș Crăciun!

19. Identificați cinci adjective din scrisoarea lui Grinch.

20. Transcrie trei perechi de cuvinte din scrisoare, după modelul *substantiv însoțit de un adjectiv*.

21. Care sunt substantivele din text la care se referă adjectivele *vesela* și *frumoase*? Ce observați în legătură cu locul unde sunt așezate adjectivele?

22. Trece adjectivul în fața substantivului și formulează enunțuri cu trei dintre expresii.

a) planul nebunesc	c) idee trăsniță
b) cadouri minunate	d) vecinii dragi

23. Trece substantivele însoțite de adjective:

a) de la numărul singular la numărul plural – *masă bogată; copil fericit; brad împodobit*.

b) de la numărul plural la numărul singular – *alei înzăpezite; copile dragălașe; fulgi strălucitori*.

24. *Fiți și voi scriitori!* Compuneți un text în versuri despre iarnă, în care să folosiți cât mai multe adjective.

Reținem!

Legătura dintre adjectiv și substantivul la care se referă este foarte strânsă! Dacă schimbăm numărul sau genul substantivului, atunci se schimbă și numărul sau genul adjectivului.

Adjectivele stau, de obicei, după substantivele la care se referă, dar pot fi așezate și înaintea acestora, mai ales în textele literare.

Exemple:

peșteră răcoroasă → *răcoroasa peșteră*
copiii fericiți → *fericiții copii*
sărbătoarea veselă → *vesela sărbătoare*

CRONICILE* DIN NARNIA

Șifonierul, Leul și Vrăjitoarea

adaptare după C.S. Lewis

C.S. LEWIS
(1898 – 1963)

s-a născut în
Irlanda și a fost pro-
fesor la unele dintre
cele mai vestite uni-
versități din Europa.

A scris peste 30 de
cărți importante, dar
a devenit celebru mai
ales datorită celor
șapte romane scrise
pentru copii, publi-
cate sub numele
de *Cronicile din
Narnia*.

Au fost odată ca niciodată patru copii: Peter, Susan, Edmund și Lucy. În această carte vă voi povesti despre ceea ce li s-a întâmplat când au fost trimiși de părinți, în timpul războiului, să stea în casa unui profesor bătrân, care locuia undeva în inima țării, departe, departe de tot. Nu era căsătorit și trăia într-o casă imensă, cu menajera* și trei servitori. Profesorul era tare bătrân, cu părul cărunț* și vâlvoi*, care aproape că-i acoperea fața. Copiilor le plăcu de el de la bun început, dar, în prima seară când îi întâmpină la ușă, arăta atât de ciudat, încât Lucy (care era cea mai mică) se cam sperie; pe Edmund însă (următorul în ordinea vârstei) îl tot pufnea râsul, așa că se prefăcu că își șterge nasul ca să nu se bage de seamă.

După ce-i spuseră „noapte bună“ Profesorului și urcară să se culce, băieții se duseră în camera fetelor să mai stea de vorbă.

— Am nimerit la fix, sunt sigur, spuse Peter. O să fie nemaipomenit. Tipu' ăsta o să ne lase să facem ce vrem. Măine vă propun să pornim în expediție* prin casă.

A doua zi ploua atât de tare, încât, dacă te uitai pe fereastră, nu puteai vedea nici munții, nici pădurile și nici măcar pârâiașul din grădină. Din cauza asta, Edmund era tare supărat.

Vocabular

cronică – lucrare în care se înregistrează cronologic diferite evenimente.

menajeră – femeie care administrează gospodăria cuiva.

cărunț – cu fire de păr alb; grizonat.

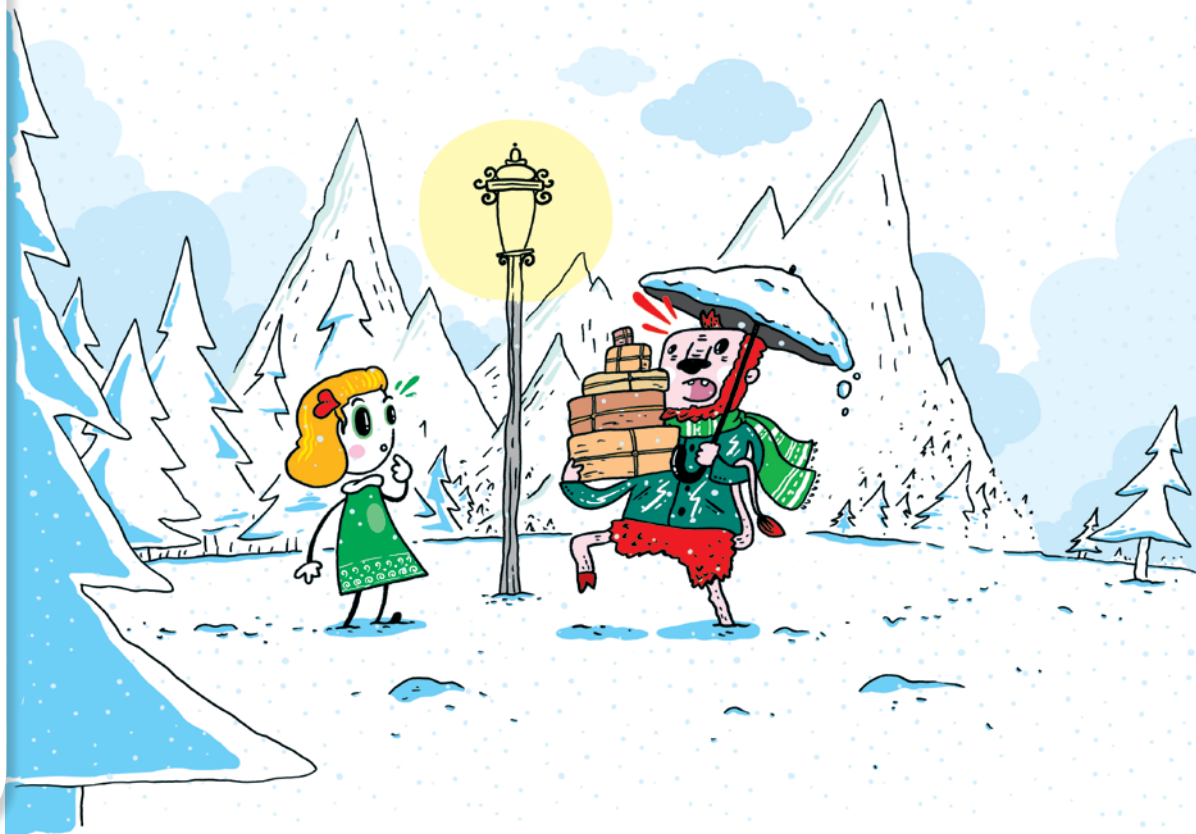
vâlvoi – ciufulit, zbârlit.

expediție – excursie de cercetare a unui tărâm necunoscut.

a explora – a cerceta o regiune necunoscută.

naftalină – substanță cristalizată, albă, folosită la conservarea blănurilor.

felinar – dispozitiv de luminat, alimentat cu petrol și prevăzut cu un glob de sticlă ce adăpostește flacăra.

— Nu fi supărat, Ed, îi spuse Susan. Pun pariu că într-o oră se înseninează, iar până atunci avem ce face. Avem un radio și o mulțime de cărți.

— Nu, mulțumesc, spuse Peter. Eu mă duc să explorez* casa.

Toți fură de acord cu el și așa începură aventurile.

Așa cum am spus, casa era mare și plină de fel de fel de locuri neașteptate. Ajunseră, în cele din urmă, într-o încăpere în care nu se afla decât un șifonier mare.

— Nimic! spuse Peter și toată trupa ieși din cameră.

Toți, mai puțin Lucy, care se gândi să încerce să deschidă ușa aceluia șifonier mare, cu oglindă. Spre marea ei uimire, ușa se deschise destul de ușor, lăsând să cadă doi bulgărași de naftalină*. Lucy se uită înăuntru și văzu fel de fel de haine. Intră imediat în șifonier și se băgă printre hainele de blană. Se afundă și mai tare, așteptând să atingă lemnul din spatele șifonierului, dar nu-l atinse.

„Asta pare să fie un șifonier imens“, se gândi Lucy, mergând mai departe. Observă apoi că scârțâie ceva pe jos. „O fi tot naftalină?“, se întrebă ea, aplecându-se să pipăie.

Dar, în locul lemnului tare pe care se aștepta să-l simtă, dădu peste un fel de pudră moale, extrem de rece. Era ZĂPADĂ. Și, în locul camerei goale din care venise, se trezi ieșind, în miez de noapte, din umbra rece a unor brazi mari, într-un luminiș din mijlocul unei păduri dese. Pământul era acoperit de zăpadă înghețată, iar ramurile copacilor erau și ele pline de zăpadă albă și pufoasă. Totul era nemișcat, de parcă ea ar fi fost singura ființă vie de acolo. Dar observă o lumină undeva în față.

Merse mai departe, scârț-scârț pe zăpadă prin pădure, spre luminița îndepărtată. Ajunse la ea; era un felinar*. „Oare ce caută un felinar în mijlocul pădurii?“, se întrebă uimită Lucy. Nu apucă să-și termine gândul, că auzi un zgomot de pași venind spre ea. În lumina felinarului apăru o persoană foarte ciudată.

Era puțin mai înaltă decât Lucy și avea o umbrelă acoperită de zăpadă. De la mijloc în sus era bărbat, dar picioarele erau de țap; de fapt, în loc de picioare avea copite. Avea și o coadă, pe care o purta pe brațul cu care ținea umbrela, ca să n-o târâie prin zăpadă. La gât se vedea un fular roșu de lână și pielea îi era roșie de la frig. Într-o mână ducea, după cum v-am spus, umbrela, iar cu cealaltă ținea mai multe pachete învelite în hârtie maro. Cum stătea așa cu toate pachetele în brațe, arăta de parcă tocmai ar fi făcut cumpărăturile de Crăciun. Era un Faun. Când o văzu pe Lucy, fu atât de mirat, că scăpă toate pachetele.

— Doamne Dumnezeule! exclamă Faunul.

— Bună seara, spuse politicoasă Lucy.

— Bună seara, bună seara, spuse Faunul, ocupat cu adunatul pachetelor de pe jos. Îmi cer scuze, n-aș vrea să par nepoliticos, greșesc crezând că ești ceea ce se numește FATĂ?

— Eu sunt Lucy, spuse fata, neînțelegând ce vrea să spună Faunul. Bineînțeles că sunt fată!

— Adică ești OM?

— Bineînțeles că sunt OM, spuse Lucy nedumerită.

— Desigur, spuse Faunul. Ce prost sunt!... Mă bucur nespun. Dă-mi voie să mă prezint. Mă numesc Tumnus.

— Pot îndrăzni să te întreb, Tumnus, unde mă aflu? întrebă sfioasă Lucy.

— Te aflu pe tărâmul numit Narnia, ținutul în care domnește IARNA...

Jurnalul meu de lectură

A venit iarna... O călătorie în ținutul vrăjit al Narniei, regatul ghețurilor, este propunerea pentru această săptămână. Cei patru copii, Peter, Susan, Edmund și Lucy, sunt prinși în confruntarea cu Jadis, Vrăjitoarea Albă, într-o aventură despre speranță și sacrificiu.

Citește toate cărțile din seria *Cronicile din Narnia* de C.S. Lewis!

Portofoliul meu

Cum crezi că va continua povestea din manual? Fă cât mai multe predicții și scrie-le în tabel. După lectură, compară presupunerile tale cu ceea ce s-a întâmplat de fapt.

Predicțiile mele	Ce s-a întâmplat în carte

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu mare atenție și identificați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, consultați dicționarul și cereți părerea profesorului. Formulați enunțuri cu acestea.

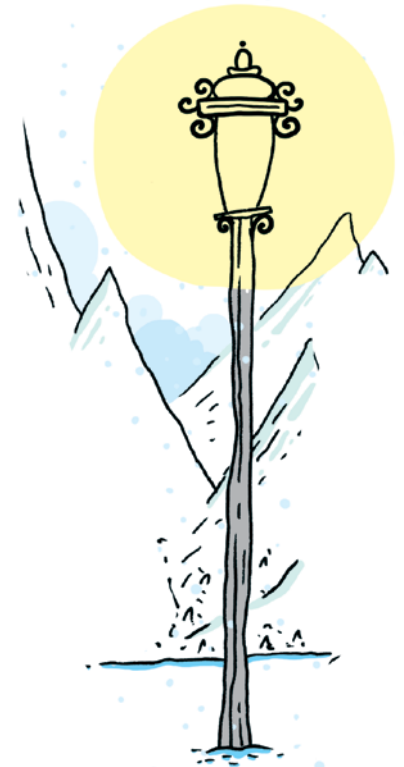
2. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri. Fiți atenți la semnele de punctuație și la intonația pe care o cer acestea.

3. Recitește textul, pentru a răspunde la următoarele întrebări:

- a) Când și unde au fost trimiși cei patru frați de către părinții lor?
- b) Cum i s-a părut Profesorul lui Lucy la început?
- c) De ce s-au hotărât cei patru copii să exploreze casa?
- d) Cum a ajuns Lucy pe tărâmul Narniei?
- e) Ce anotimp era pe tărâmul Narniei?
- f) Cu cine s-a întâlnit Lucy în Narnia?

4. Adevărat sau Fals?

- a) Acolo unde locuia Profesorul era iarnă. A F
- b) Lucy era cea mai mică dintre copii. A F
- c) Lucy intră în Narnia printr-un șifonier. A F
- d) În Narnia era noapte. A F
- e) Faunul era om. A F
- f) Faunul avea un baston. A F

Cum spune textul?

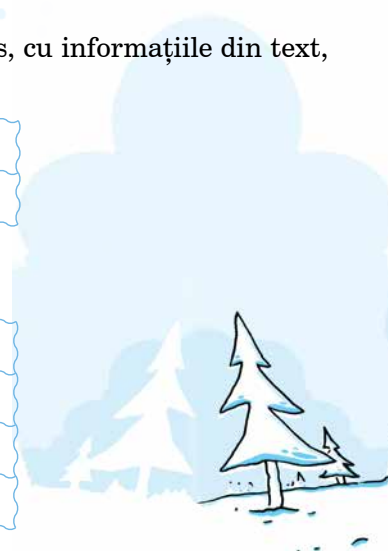

5. Lucrați pe echipe! Recitiți textul și completați, pe o coală albă, tabelul de mai jos, cu informațiile din text, după modelul dat.

Personaje	Ațiuni	Locuri
Profesorul	îi întâmpină pe copii	o casă imensă

6. Completează următorul tabel cu citate din text.

Ce prezintă textul?	De unde știi?
o descriere a Profesorului	
o descriere a tărâmului fermecat	
o descriere a Faunului	

7. Realizează un desen al poveștii care să fie compus din două cadre, la mijloc fiind șifonierul. Prezintă-l colegilor!

8. Transcrie din text fragmentul care reprezintă introducerea. Explică de ce l-ai ales.

9. Care sunt lucrurile care o surprind pe Lucy pe tărâmul Narniei? Dar pe Faun?

Despre ce vorbește textul?

10. Lucrați în perechi! Deschizând ușa șifonierului magic, Lucy părăsește lumea reală și intră într-o lume fantastică. Scrieți care sunt elementele care ne arată că tărâmul Narniei este un tărâm fantastic, diferit de lumea din care făcea parte fetița.

11. Ce fel de conversație poartă Lucy cu Faunul? Ce spune felul cum își vorbesc despre fiecare dintre ei?

12. Cum crezi că s-a simțit fetița după ce a intrat în Narnia? Tu ce-ai fi simțit în locul ei?

13. Discutați în perechi! Prima ființă din Narnia pe care o întâlnește Lucy este prietenoasă și politicoasă. Oare toți locuitorii de aici vor fi la fel? Cum credeți că va fi lumea din Narnia? Țineți cont și de faptul că într-o poveste trebuie să existe și niște peripeții...

14. Lucrați pe grupe! Imaginați-vă o lume în care este tot timpul iarnă... Notați într-un tabel avantajele și dezavantajele locuirii într-un asemenea spațiu. Folosiți și informațiile aflate în lecțiile de Explorarea mediului sau în lecțiile de la Științe.

15. Explică în 3 – 5 rânduri de ce este fragmentul citit un text literar.

Descopăr secretele textului

16. Adjectivele l-au ajutat pe autor să descrie Narnia! Identifică cinci dintre acestea. Cum ar fi textul fără ele?

„Dar, în locul lemnului tare pe care se aștepta să-l simtă, dădu peste un fel de pudră moale, extrem de rece. Era ZĂPADĂ. Și, în locul camerei goale din care venise, se trezi ieșind, în miez de noapte, din umbra rece a unor brazi mari, într-un luminiiș din mijlocul unei păduri dese. Pământul era acoperit de zăpadă înghețată, iar ramurile copacilor erau și ele pline de zăpadă albă și pufoasă. Totul era nemișcat, de parcă ea ar fi fost singura ființă vie de acolo.“

17. Precizează substantivele la care se referă adjectivele identificate la exercițiul precedent și scrie numărul și genul acestora.

Reținem!

Semnul de punctuație *punct și virgulă* (;) marchează o pauză mai mare decât cea redată prin virgulă și mai mică decât cea redată prin punct. Se folosește atunci când vorbitorul dorește să segmenteze un enunț prea lung, pentru a face mai clară exprimarea.

Exemplu: *O carte bună te va învăța întotdeauna lucruri nebănuite; te va încânta cu fantezia ei; te va ajuta să te cunoști mai bine.*

Clic! După *punct și virgulă* se scrie cu literă inițială mică, exceptând cazurile în care litera inițială mare este cerută de alte reguli.

18. Scrie la celălalt număr următoarele perechi de substantive cu adjectiv:

a) lemn tare	f) pădure deasă
b) pudră moale	g) zăpadă înghețată
c) cameră goală	h) zăpadă pufoasă
d) umbra rece	i) ființă vie
e) brazi mari	

19. Schimbă poziția adjectivului față de substantiv în următoarele perechi de cuvinte. Alcătuieste propoziții cu expresiile formate.

a) lumi fantastice	d) copiii curioși
b) vise frumoase	e) șifonier magic
c) iarnă geroasă	f) profesor ciudat

20. Transcrie, din text, două adjective folosite în descrierea Faunului, care se referă la culori.

21. Privește desenul care o înfățișează pe Lucy și scrie adjective care o pot descrie pe fetiță.

fată –	fundită –
păr –	ochi –
rochie –	privire –

22. Îmbogățește-ți vocabularul! Găsește cuvinte cu sens asemănător pentru următoarele adjective:

<i>imensă</i> =	<i>drăguț</i> =
<i>cărunt</i> =	<i>mare</i> =
<i>vâlvoi</i> =	<i>sfioasă</i> =
<i>ciudat</i> =	<i>uimită</i> =

23. Explicați sensul expresiilor următoare și alcătuiți enunțuri cu acestea.

în inima țării =	a sta de vorbă =
a nu băga de seamă =	a avea ce face =

24. Explică folosirea următoarelor semne de punctuație:

a) *două puncte* în enunțul *Au fost odată ca niciodată patru copii: Peter, Susan, Edmund și Lucy.*

- b) *punct și virgulă* în enunțul *arăta atât de ciudat, încât Lucy (care era cea mai mică) se cam sperie; pe Edmund însă (următorul în ordinea vârstei) îl tot pufnea râsul.*
- c) *ghilimelele* în enunțul „*Ăsta pare să fie un șifonier imens*“, se gândi Lucy.
- d) *ghilimelele* în enunțul *După ce-i spuseră „noapte bună“ Profesorului [...].*
- e) *semnul exclamării* în enunțul — *Doamne Dumnezeule!*
- f) *semnul întrebării* în enunțul — *Adică ești OM?*
- g) *linia de dialog* în enunțul — *Bună seara, spuse politicoasă Lucy.*
- h) *virgula* în enunțul *Au fost odată ca niciodată patru copii: Peter, Susan, Edmund și Lucy.*
- i) *virgula* în enunțul — *Desigur, spuse Faunul.*

25. Cum stai cu ortografia?

- a) Explică folosirea *apostrofului* în enunțul: *Tipu' ăsta o să ne lase să facem ce vrem.*
- b) Explică folosirea *cratimei* în enunțul: *ca să n-o târâie prin zăpadă.*
- c) Formulează câte un enunț în care să folosești cuvintele *că-i* și *căi*.
- d) Formulează câte un enunț în care să folosești cuvintele *nu-l* și *nul*.

26. Scrie familia de cuvinte a cuvântului *gheață*.

27. Găsește adjective care să aibă înțeles opus celor date.

a) (cameră) <i>goală</i> ≠	f) (zăpadă) <i>înghețată</i> ≠
b) (persoană) <i>ciudată</i> ≠	g) (pădure) <i>deasă</i> ≠
c) (luminiță) <i>îndepărtată</i> ≠	h) (fetiță) <i>politicoasă</i> ≠
d) (fetiță) <i>sfioasă</i> ≠	i) (șifonier) <i>mare</i> ≠
e) (băiat) <i>supărat</i> ≠	j) (cutii) <i>împachetate</i> ≠

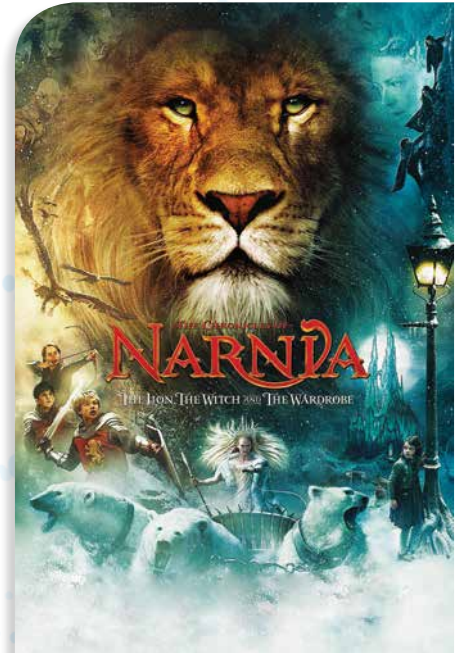
28. Demonstrează că ai imaginație și găsește câte trei adjective inedite pentru următoarele substantive: *lumină, copac, zăpadă*. Alege câte o pereche și formulează enunțuri cu aceasta.

29. Fiți și voi scriitori! Concepeți un cvintet cu tema *Narnia*.

30. Scrie un final pentru povestea din manual. Folosește cel puțin zece adjective și subliniază-le.

Sugestie pentru timpul liber

*E timpul pentru pop-corn! Căutați filmele care s-au realizat după romanele seriei **Cronicile din Narnia** și vizionați-le! Comparați povestea din film cu cea din carte.*

Afișul primului film din seria *Cronicile din Narnia*

Luna plin-a răsărit,
Sus pe deal s-a odihnit,
Și pe cerul ca oglinda
A pornit-o cu colinda.

Iar în calea ei senină
Câte-o stea se dă pe gheață,
Însemnând o dungă lină
Și subțire, ca o ață
De lumină.

Ninse, dealurile dorm.
Doar orașul, alb sub lună,
Geme, zbârnâie și sună
Ca un contrabas* enorm...

Vocabular

contrabas – instrument muzical cu coarde și arcuș, de dimensiuni mari, care scoate sunete grave.

1. Citește cu atenție textul și răspunde la următoarele întrebări:

- ♥ Care este numele autoarei?
- ♥ Despre ce moment al zilei vorbește poeta?
- ♥ Cu ce este comparat orașul în ultima strofă?

2. Transcrie, din text, trei cuvinte care indică anotimpul *iarna*.

3. Completează a doua coloană cu versurile potrivite:

Ce prezintă textul?	De unde știu?
♥ luna călătorind pe bolta cerească	
♥ cerul senin și înstelat	
♥ agitația orașului	

4. Rescrie următoarele versuri, așezând cuvintele în ordinea obișnuită a vorbirii.

- ♥ „Sus pe deal s-a odihnit“
- ♥ „Și pe cerul ca oglinda
A pornit-o cu colinda.“
- ♥ „Ninse, dealurile dorm.“

5. Scrie trei trăsături care arată că textul este o poezie.

6. Găsește în text cuvintele care rimează cu:

- ♥ *răsărit* –
- ♥ *senină* –
- ♥ *dorm* –

7. Transcrie adjectivele care însoțesc următoarele substantive:

- ♥ *calea* ...
- ♥ *dungă* ...
- ♥ *orașul* ...

8. Scrie o scurtă scrisoare (5 – 7 rânduri), adresată poetei Otilia Cazimir,

în care să-i spui dacă ți-a plăcut sau nu poezia și de ce.

Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

- ♥ conținutul scrisorii să fie adecvat cerinței;
- ♥ să fie prezente elementele specifice unei scrisori;
- ♥ să te exprimi clar și corect din punct de vedere gramatical.

exercițiul	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
calificativul	
Suficient	♥
Bine	♥♥
Foarte bine	♥♥♥

CAPITOLUL AL V-LEA

UN FINAL SPECTACULOS

(RECAPITULARE)

... în care ne lăudăm cu tot ceea ce am învățat semestrul acesta,
facem cunoștință cu cel mai curajos om de zăpadă din lume
și urcăm pe scenă, ca niște actori adevărați...

Clic! Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele

(fragment)

adaptare după Matei Vișniec

Clic!
MATEI VIȘNIEC

(n. 1956)

este poet și autor de
piese de teatru și
trăiește în Franța, unde
a plecat în 1987, fiind în
prezent jurnalist. Scrie
atât în limba română,
cât și în limba
franceză, piesele lui de
teatru fiind jucate de
actori pe
scenele din
întreaga lume.

Afară ninge încet. Un morcov în loc de nas, doi cărbuni pentru ochi, o castană mare în loc de gură, trei nuci pe post de nasturi, o căciuliță veche pe cap și un fular în jurul gâtului. În loc de mână, o mătură. Așa arăta Omul de zăpadă. Părea fericit atunci când își făcu apariția rândunica...

— Ah, mă tem că am ajuns prea devreme. Să vezi și să nu crezi, sunt chiar prima... Ce neghioabă* am fost, m-am grăbit prea tare. Bună ziua, Omule de zăpadă! Da' ce frumos ești!

— Bună ziua!

— Nu te supăra, poți să-mi spui dacă ai mai văzut și alte rândunele pe aici?

— Nu, n-am mai văzut. De fapt, ca să fiu sincer, eu n-am mai văzut niciodată rândunici. Eu m-am născut abia iarna aceasta.

— E vina mea. Nu trebuia să ascult de toate zvonurile. Mi s-a spus că pe aici soarele ar fi ieșit deja din stratul de nori și că ar fi început deja să topească ghețurile...

— Domnul acesta despre care vorbești, domnul Soare, nici pe el nu-l cunosc...

— Mda... Ce să-ți spun, dragă prietene, mai bine ar fi nici să nu-l întâlnești pe acest domn. Pentru tine întâlnirea cu el riscă să fie una neplăcută.

— Cum așa?

— Păi... chiar nu ți-a explicat nimeni cum merg lucrurile?

— Nu... De când m-am născut nu fac altceva decât să mă joc în timpul zilei cu copiii, iar în timpul nopții să privesc stelele. Am o mulțime de prieteni care dimineața devreme ies din pădure și vin să mă vadă: iepuri, vulpi, și chiar și un cerb...

— Și nu ți-a spus nimeni niciodată că peste puțină vreme zăpada se va topi?

Vocabular

neghiob – care pricepe greu.

eternă – veșnică, nepieritoare.

fără doar și poate – fără îndoială.

după toate aparențele – după cum pare.

a asuda – a transpira.

a i se întuneca mintea – a-și pierde agerimea minții, a pricepe mai greu.

Clic!
Autograful
lui Matei Vișniec

— Nu, ce să-mi spună? Zăpada este eternă*. Zăpada nu se poate topi niciodată. Și oricum, imediat ce un strat de zăpadă se subțiază puțin, cade o nouă ninsoare. Cum se întâmplă chiar acum.

— Ah, drăguțele, nu știi ce să fac cu tine. După părerea mea ar cam trebui s-o iei la picior. Să fugi cât mai departe...

— Dar de ce să fug?

— Pentru că în curând vor răsări mii de mugurași!

— Și cu mine ce se va întâmpla? Nu e drept... Când vine primăvara, eu nu mai fac parte din decor?

— Îmi pare rău... De fapt, nici nu mai știu ce să spun. Știi ce, ce-ar fi să te duci spre Polul Nord? Am auzit că acolo iarna este eternă. Sau poate cel mai bine ar fi să te duci să-l cauți pe domnul Soare și să stai de vorbă cu el, între patru ochi. Sau mai bine zis: între cei doi ochi ai tăi de cărbune și două dintre razele sale.

— Bine, uite că plec chiar acum. Am să-l caut pe domnul Soare și am să-i explic că am dreptul să rămân la locul meu. Ah, era să uit, dar unde locuiește domnul Soare?

— Păi, cum să spun... Du-te în direcția soarelui-răsare și ai să-l întâlnești fără doar și poate*.

— Atunci, la revedere! Uite un mic cadou. Îți las mătura mea. E făcută din paie solide, care vor fi bucuroase să devină un cuib de rândunică.

Și Omul de zăpadă a plecat la drum. Mergea din ce în ce mai greu, când dădu cu ochii de un lup. După toate aparențele* lupul era răcit rău, pentru că strănuta și tușea întruna.

— Stop! Cine-i acolo? strigă lupul.

— Uf, parcă mai știu eu cine sunt. Am fost un foarte drăgălaș om de zăpadă, dar de la o vreme am început să asud* îngrozitor... Spune-mi, lup mititel, drăgălaș și amabil ce ești, asta-i direcția cea bună spre țara soarelui-răsare?

— Unde vezi tu că sunt amabil? Te înșeli. Nu sunt nici amabil, nici mititel și nici drăgălaș. Sunt mare, rău și urât. Și, în plus, sunt teribil de flămând. Și pentru că ai intrat pe domeniul meu fără autorizație, am să te mănânc.

— Ascultă-mă, domnule Lup. Văd că foamea ți-a întunecat mintea*. Eu sunt doar un om de zăpadă. Chiar dacă mă mănânci, n-ai să te sature niciodată cu mine... Doar dacă ți-e foarte sete, da, asta-i altceva, ai putea să mă bei, pentru că uite! mă topesc din ce în ce mai tare și mă transform în apă.

— Nu, de apă nu am nevoie, mi-a ajuns cât am băut... De altfel, din cauza asta mă doare acum în gât, pentru că nu am găsit nimic de mâncare și am băut prea multă apă.

— Știi ceva, domnule Lup? Uite, îți dau fularul și căciulița mea. Ca să-ți treacă răceala. Poate că dacă n-o să te mai doară-n gât n-o să-ți mai fie așa de foame. La revedere, domnule Lup. Trebuie să dau de Soare până la căderea serii, pentru că simt cum îmi pierd toate forțele...

— Drum bun! Sper să reușești. Ești, fără îndoială, cel mai curajos om de zăpadă pe care l-am întâlnit vreodată. Și Omul de zăpadă a plecat din nou la drum.

Jurnalul meu de lectură

Peripețiile Omului de zăpadă plecat în căutarea domnului Soare nu s-au terminat aici. Dacă vrei să afli cu cine s-a mai întâlnit în drumul său și ce s-a întâmplat, în final, cu el, citește cartea *Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele*, de Matei Vișniec.

Portofoliul meu

Cum crezi că va continua povestea Omului de zăpadă? Fă cât mai multe predicții și scrie-le în tabel. După lectură, compară predicțiile tale cu ceea ce s-a întâmplat de fapt.

Predicțiile mele	Ce s-a întâmplat în carte

Ce spune textul?

1. Lucrați în perechi! Citiți textul cu atenție și identificați cuvintele și expresiile necunoscute. Încercați să le deduceți semnificația din context, consultați dicționarul sau cereți părerea profesorului.

Recomandarea lui Matei Vișniec

2. *Mici copii, mari actori!* Citiți textul pe roluri, respectând semnele de punctuație.
3. Transcrie textul de mai jos și completează-l cu informațiile care lipsesc:

Titlul textului este ..., iar autorul se numește În text sunt prezentate trei personaje: Omul de zăpadă, ... și În urma discuției cu rândunica, Omul de zăpadă a decis să La plecare, el i-a oferit rândunicii ... pentru În drumul său spre ..., s-a întâlnit cu ..., care, după toate aparențele, era ..., de aceea Omul de zăpadă i-a dăruit

4. Concepeți o bandă desenată cu trei cadre, în care să-l desenați pe Omul de zăpadă, așa cum apare el în poveste.

Omul de zăpadă,
la început

Omul de zăpadă,
după întâlnirea cu rândunica

Omul de zăpadă,
după întâlnirea cu lupul

5. Scrie de ce oferă Omul de zăpadă cele două daruri.
6. Care este motivul pentru care pleacă Omul de zăpadă la drum?

Cum spune textul?

7. Completează tabelul cu citatele potrivite din text.

Textul sugerează că ...	De unde știi?
... Omul de zăpadă este frumos.	
... Omul de zăpadă este un visător.	
... Omul de zăpadă este prietenos.	
... Omul de zăpadă este naiv.	
... Omul de zăpadă este curajos.	
... Omul de zăpadă este generos.	
... Omul de zăpadă este atent la nevoile celorlalți.	
... Omul de zăpadă este politicos.	

8. Adevărat sau Fals?

- a) Textul este scris sub formă de dialog. A F
- b) Textul este scris în proză. A F
- c) Este un text nonliterar. A F
- d) Textul prezintă o lume imaginară. A F

9. Din ce parte a unei compuneri crezi că face parte fragmentul citit? Explică de ce.

Despre ce vorbește textul?

10. Ce semnificație au punctele de suspensie din replica rândunicii? Scrie tu ce crezi că ar mai vrea ea să spună, dar se oprește.

— *Mda... Ce să-ți spun, dragă prietene, mai bine ar fi nici să nu-l întâlnești pe acest domn.*

11. Ce semnificație are apostroful din replica rândunicii? Ce ne arată acesta în legătură cu tipul de comunicare dintre cele două personaje?

Da' ce frumos ești!

12. Ce crezi că simte rândunica față de Omul de zăpadă? Tu ce ai fi făcut în locul ei?

13. De ce simte Omul de zăpadă că își pierde toate forțele?

14. Caracterizează-o pe rândunică, folosind trei adjective.

15. Lucrați în perechi! După părerea voastră, întâlnirea cu Omul de zăpadă l-a schimbat pe lup sau nu? Explicați.

16. Ceea ce face Omul de zăpadă este ori ceva necugetat, ori ceva cu adevărat eroic. Împărțiți-vă în două echipe, în funcție de părerea voastră, și realizați o mică dezbateră pe această temă.

Echipa I

Susține și argumentează ideea că ceea ce face Omul de zăpadă este necugetat, fără rost și fără sorți de izbândă.

Echipa a II-a

Susține și argumentează ideea că ceea ce face Omul de zăpadă este un act de curaj, important pentru el, care îi poate schimba destinul.

17. **Întrebarea-capcană**
a lui Matei Vișniec!

Descopăr secretele textului

18. Lucrați pe grupe! Completați Jurnalul dublu cu date din text, astfel încât să arătați cum se transformă elementele din realitate atunci când pătrund în lumea imaginară a textului literar.

Jurnalul dublu

În lumea reală ...

În lumea imaginară a textului ...

19. Lucrați pe grupe! Citiți poezia de mai jos și completați, pe o coală mare, o diagramă cu asemănările și deosebirile (atât de formă, cât și de conținut) dintre cele două texte.

Omul de zăpadă

de Shel Silverstein

Primăvara sta să cadă peste câmpul plin de nea.
Singur, omul de zăpadă sta pe câmp și se topea.
Și-a zis: „Biet om de zăpadă,
Te topești încetîșor...”
Tare ar fi vrut să vadă
Cum e-n luna lui Cuptor.
„Vreau să văd măcar o dată, chiar de-ar fi ultima oară,
Lumea asta cum arată când e iulie afară.”

Vocabular

cinteză – pasăre mică,
ce cântă frumos.
brav – viteaz, curajos,
îndrăzneț.

Așezându-se pe-o cracă, cintezoii* ciripește:
Anotimpuri vin și pleacă, chiar și gheața se topește
Dacă trece vremea ei.
Toate nasc și toate mor –
Nu ești înțelept de vrei
S-apuci luna lui Cuptor.
Nu s-a pomenit vreodată – cel puțin la noi în țară –
Om de nea care să poată sta în iulie afară...

Omul nostru, brav*, și-a tras, cu un zâmbet cam amar,
Ditai morcovu' de nas și-a zis: — O să-ncerc măcar.
Și cu ochii lui de gheață
Și cu trupul lui de ger,
A privit soarele-n față –
Tare strălucea pe cer.
A ajuns oare să vadă ce-și dorea cu-atâta dor
Omul nostru de zăpadă, focul lunii lui Cuptor?

20. Lucrați în perechi! Rândunica glumește cu Omul de zăpadă, spunându-i să o ia la picior și să stea de vorbă între patru ochi cu domnul Soare. Căutați sensul expresiilor în dicționar și încercați să explicați de ce este amuzantă folosirea acestora în text.

21. Grupează cuvintele subliniate pe două coloane: substantive/adjective și specifică genul și numărul acestora.

— Uf, parcă mai știu eu cine sunt. Am fost un foarte drăgălaș om de zăpadă, dar de la o vreme am început să asud îngrozitor... Spune-mi, lup mititel, drăgălaș și amabil ce ești, asta-i direcția cea bună spre țara soarelui-răsare?

22. Găsește cele trei perechi de adjective cu înțeles opus, prezente în conversația cu lupul.

23. Îmbogățește-ți vocabularul! Completează cadranele, răspunzând cerințelor date.

<p>Cuvinte cu sens asemănător pentru:</p> <p><i>încet – eternă – zăpadă – curajos – cauză –</i></p>	<p>Cuvinte cu sens opus pentru:</p> <p><i>apariție – prieteni – curajos – neplăcută – niciodată –</i></p>
<p>Cuvinte înrudite cu gheață:</p> <p>...</p>	<p>Cuvinte care au trăsături de sens comune cu zăpadă:</p> <p>...</p>

24. Transcrie textul, punând cuvintele dintre paranteze la forma corectă.

(*Curajoșii*) Om de zăpadă a pornit la (*drumuri*). El nu s-a speriat de razele (*aurie*) ale soarelui. Își dorea ca zăpada (*alb și rece*) să fie eternă. (*Rândunicile*) este cea care îi dezvăluie (*tristele*) adevăr și îl îndeamnă spre soare-răsare. În drumul său, Omul de zăpadă se întâlnește cu (*mititica, drăgălașa și amabila*) lup. Chiar dacă se găsește într-o situație (*greu*), nu ezită niciun moment să îi ofere acestuia (*fularele și căciulițele*) sa.

25. Scrie și tu, după modelul dat.

(un) copil	(niște) copii	(toți) copiii
(un) fiu		
(un) uliu		
(un) fulg		
(un) lup		

(o) peripeție	(niște) peripeții	(toate) peripețiile
(o) poezie		
(o) propoziție		
(o) câmpie		
(o) roșie		

fulg argintiu	fulgi argintii	fulgii argintii	argintii fulgi
copil zglobiu			
copac auriu			

26. Găsiți cât mai multe adjective pentru următoarelor substantive:

zăpadă –

lupi –

rândunele –

27. Găsiți cât mai multe substantive cărora li se pot potrivi următoarele adjective:

pufoșii, firavii, albi –

transparentă, dură, rece –

fierbinte, luminos, galben –

28. **Joc!** Găsește și transcrie, din careul de mai jos, doar substantivele și adjectivele aflate la genul masculin, numărul plural. Câte ai găsit?

K	P	A	L	I	D	A	O	A	M	E	N	I
R	U	C	L	A	F	R	A	L	B	I	O	M
W	F	E	A	X	I	G	E	A	M	U	R	I
C	O	N	Ș	T	I	I	N	C	I	O	Ș	I
O	Ș	U	N	A	C	N	O	R	C	R	U	D
P	I	Ș	B	R	Ă	T	R	E	I	D	E	E
I	N	I	M	I	V	I	I	C	L	U	P	I
I	C	U	R	A	J	O	Ș	I	I	U	Ț	I

29. Părerea ta contează! Alege varianta cu care ești de acord și scrie-i o scrisoare Omului de zăpadă, în acest sens.

Vrei să-l convingi să se oprească. / Îl încurajezi să continue.

30. Lucrați în echipe! Realizați o carte pentru colegii voștri de la clasa pregătitoare, plecând de la poezia *Omul de zăpadă*, de Shel Silverstein.

Sugestie pentru timpul liber

Nu lăsați să treacă iarna fără să vă bulgăriți sau fără să faceți... un om de zăpadă!

Afară-i foarte frig, băieți.
Între ferestre-am pus burleți*.
Și-am pus în geam, model, un ram*,
Să-mi facă gerul flori pe geam.

Veniți la geam, voi, pești cumiți,
Voi, peștișori frumoși, scalari*,
Să ne uităm la frig, fierbinți,
Și eu, și voi prin ochelari.

Vocabular

burleți – șnur gros din bumbac sau din cauciuc, care se pune la uși sau la ferestre pentru a împiedica pătrunderea frigului.

ram – ramură, creangă.

scalari – pește originar din America de Sud, cu reflexe aurii și brune, folosit ca pește de acvariu.

1. Transcrie, ținând cont de așezarea corectă a textului în pagină:

- ♥ titlul textului;
- ♥ autorul textului;
- ♥ primele două versuri.

2. Completează enunțurile:

- ♥ Poezia are două
- ♥ Fiecare strofă este alcătuită din patru
- ♥ Cuvântul *cumiți* rimează cu

3. Completează enunțurile:

- ♥ Cuvântul cu înțeles opus pentru *fierbinți* este
- ♥ Un cuvânt înrudit cu *pește* este
- ♥ Un cuvânt din text care are trăsături de sens comune cu *iarnă* este

4. Scrie de ce s-a folosit virgula evidențiată în fiecare dintre cazuri:

- ♥ „Afară-i foarte frig, băieți“
- ♥ „Voi, peștișori frumoși, scalari“
- ♥ „Și eu, și voi prin ochelari“

5. Transcrie din text:

- ♥ un substantiv comun, genul neutru, numărul singular;
- ♥ un substantiv comun, genul feminin, numărul plural;
- ♥ un adjectiv, genul masculin, numărul plural.

6. Încercuiește, în enunțurile de mai jos, forma corectă:

- ♥ Gerul *v-a/va* desena pe geam flori de gheață.
- ♥ *Voi/v-oi* privi frigul prin ochelari.
- ♥ În acvariul meu sunt *cei/ce-i* mai frumoși peștișori.

7. În poezie, autorul ne comunică ceea ce simte el într-o zi de iarnă. Ție ce îți place să faci într-o zi geroasă? Scrie o scurtă compunere pe această temă (5 – 10 rânduri). Trebuie să ai în vedere următoarele aspecte:

- ♥ conținutul compunerii să fie adecvat cerinței;
- ♥ să respecti structura unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere;
- ♥ să te exprimi clar și corect din punct de vedere gramatical.

exercițiul	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
calificativul	
Suficient	♥
Bine	♥♥
Foarte bine	♥♥♥

Portofoliul meu

Ai realizat și organizat corect portofoliul? Să vedem...

1. Organizarea portofoliului

- ✦ Toate materialele au fost puse în mapă/dosar? DA / NU
- ✦ Portofoliul tău are pagină de titlu? DA / NU
- ✦ Ai redactat un cuprins? DA / NU
- ✦ Toate materialele sunt datate? DA / NU
- ✦ Materialele sunt organizate după un criteriu (data sau tema)? DA / NU

2. Structura portofoliului

- ✦ Portofoliul tău cuprinde toate materialele sugerate în manual? DA / NU
- ✦ Portofoliul cuprinde și materiale originale, altele decât cele sugerate de profesor? DA / NU

3. Conținutul portofoliului

- ✦ Materialele din portofoliu respectă sarcina de lucru? DA / NU
- ✦ Materialele din portofoliu arată că ai aplicat corect ceea ce ai învățat? DA / NU
- ✦ Materialele din portofoliu arată că ai folosit în mod creativ ceea ce ai învățat? DA / NU

Felicitări! Portofoliul tău arată grozav!

Mici copii, mari actori

I. Ce vom face?

Veți face un spectacol de teatru, plecând de la textul: *Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele*, de Matei Vișniec, la care vă veți invita părinții și colegii.

II. Cine participă?

Vor participa toți elevii din clasă, fiecare având un rol în organizarea spectacolului.

Este nevoie de:

- *responsabili cu decorul*, cu aranjarea acelor obiecte care formează cadrul în care se desfășoară un spectacol de teatru.
- *responsabili de costume*
- *actori*

Omul de zăpadă

Mugurii

Marmota

Soarele

Corbul

Iepurele

Veverița

Cor/soliști

Rândunica

Lupul

Castorul

- *regizor*, persoana care îndrumă actorii și coordonează responsabilii cu decorul și cu costumele.

III. Cum vom face?

- 1) Stabiliți rolurile, ținând cont de aptitudinile fiecăruia.
- 2) Gândiți-vă ce decoruri și ce costume s-ar potrivi. Realizați-le chiar voi din materiale reciclabile!
- 3) Învățați bine rolurile.
- 4) Faceți repetiții, **MUUUUUUULTE** repetiții!
- 5) Concepeți *un afiș* care să atragă spectatorii și puneți-l la avizier.
- 6) Scrieți *invitații* la spectacol și oferiți-le părinților și prietenilor.
- 7) Faceți o ultimă repetiție, cu decor și costume!

IV. Am reușit?

Prezentați piesa de teatru în fața publicului. Bucurați-vă de spectacol și de aplauzele primite... BRAVO! Discutați după aceea despre ce a ieșit foarte bine și ce v-a reușit mai puțin din ceea ce v-ați propus.